

Z życia uczelni

Ostateczne
wyniki Ewaluacji.
Wysoki wynik UR

Z życia uczelni

Aktualny stan wdrożenia
działań w ramach
strategii HR Excellence
in Research w UR

Nagrody i osiągnięcia

Publikacja dr hab. Marty
Połtowicz-Bobak
z Instytutu Archeologii UR
w „Nature” - najbardziej
prestżowym czasopiśmie
naukowym

Nagrody i osiągnięcia

Publikacja pracowników KNM
w „Nature” - najbardziej
prestżowym czasopiśmie
naukowym

Uniwersytet Rzeszowski
ur.edu.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone.

ISSN 2719-4647

Skład: Wydawnictwo UR

Druk: Drukarnia UR

Adres Redakcji:

al. Rejtana 16c

35-959 Rzeszów

tel.: 17 872 10 26

gazetaur@ur.edu.pl

Redakcja

Maciej Ulita

Wioletta Wrona

Projekt okładki

Michał Świącicki

Projekt layoutu

Kamil Skrzypiec

Nakład: 250 szt.

Gazetę Uniwersytecką wydaje

Uniwersytet Rzeszowski za zgodą

Rektora. Autorzy tekstów

i współpracownicy nie otrzymują

honorariów za publikacje.

Zastrzegamy sobie prawo skracania,

adiustacji tekstów i zmiany tytułów.

4	Wstęp Odpowiedzialna komunikacja
5	Z życia uczelni Z obrad Senatu
6	Aktualny stan wdrożenia działań w ramach strategii HR Excellence in Research w Uniwersytecie Rzeszowskim
10	Ostateczne wyniki ewaluacji. Wysoki wynik Uniwersytetu Rzeszowskiego
11	Uroczystość promocji doktorskich w Uniwersytecie Rzeszowskim
14	Dr hab. Teresa Zbyrad, prof. UR została wybrana na przewodniczącą Rady Centrum Badania Opinii Społecznej
15	Nowi członkowie Komisji Ewaluacji Nauki odebrali powołania. Wśród nich prof. dr hab. inż. Lucyna Maria Leniowska
16	Dr inż. Małgorzata Karbarz z Instytutu Biologii uczestniczyła w rejsie po Morzu Bałtyckim statkiem Oceanią Instytutu Oceanologii Polskiej Akademii Nauk
17	Stypendia Ministra Edukacji i Nauki
17	Uniwersytet Rzeszowski jest jednym z sześciu najlepszych uniwersytetów w Polsce pod względem liczby stypendiów przyznanych studentom przez Ministra Edukacji i Nauki
18	Nasza uczelnia poszerza dotychczasową współpracę z Uczelnią Łazarskiego w dziedzinie nauk medycznych i rozpoczyna współpracę w dziedzinach nauk społecznych i humanistycznych
19	Ponad 1,7 mln zł na realizację grantu w konkursie M-ERA.NET 3 Call 2022
20	Uniwersytet Rzeszowski partnerem konsorcjum The Polish Electron-Ion Collider Group
	Nominacje
21	Profesura w Kolegium Nauk Przyrodniczych – prof. dr hab. inż. Lucyna Leniowska
24	Profesura w Instytucie Technologii Żywności i Żywnienia – prof. dr hab. inż. Małgorzata Dżugan
	Do poczytania
26	Kobiety!
27	Prima aprilis
28	Geneza powstania życzeń świątecznych
28	Demeter i Kora dawnych Słowian? Dziewanna i Marzanna – boginie o odmiennym obliczu
30	Wspólny koncert ZPiT Resovia Saltans oraz Zespołu Mazowsze w Otrębusach
31	Niezwykłe właściwości zwykłej wody
34	Rozmyślania <i>nad</i> wodą
	Konferencje i seminaria
37	Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego Uniwersyteckie Dyktando dla Polski
40	W Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie odbyła się Konferencja pt. Sytuacja geopolityczna Świat – Europa – Region
42	Uniwersyteckie Centrum Transferu Technologii UR zorganizowało Forum #BIP23 Biznes – Innowacje – Prawo
	Nagrody i osiągnięcia
43	Publikacja dr hab. Marty Połtowicz-Bobak z Instytutu Archeologii UR w „Nature” – najbardziej prestiżowym czasopiśmie naukowym
45	Publikacja pracowników Kolegium Nauk Medycznych w „Nature” – najbardziej prestiżowym czasopiśmie naukowym
46	Profesor Anna Blom – doctor honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego została członkiem Królewskiej Szwedzkiej Akademii Nauk w klasie medycyny
47	Urząd Patentowy RP przyznał patent na wynalazek powstały w ramach współpracy Instytutu Biotechnologii UR oraz Instytutu Sztuk Pięknych UR
	Jubileusze
48	W nurcie akademickiej tradycji. Naukowe spotkanie jubileuszowe z prof. dr hab. Włodzimierzem Bonusiakiem
50	50-lecie pracy naukowej Profesora dra hab. Marka Koziarowskiego
54	50-lecie pracy naukowej Profesora dra hab. Andrija Sybirnego
	Wydarzenia
56	Ponad 2 tysiące uczestników Uniwersyteckich Targów Pracy i Dnia Otwartego UR
57	Festiwal Języków i Kultur Słowiańskich na Uniwersytecie Rzeszowskim
	Varia
59	Wizyta studyjna pracowników BON UR w skandynawskich uczelniach
	Studencki uniwersytet
60	Studenckie Koło Naukowe Browarników stworzyło pierwszy studencki browar w Polsce – UwaRzone!
62	Studencka Konferencja Naukowa pt. „Stowarzyszenia kobiet” organizowana przez SKN Kulturoznawców „AktURa-Aktywni w Kulturze”
63	Studencka Konferencja w Katedrze Germanistyki Uniwersytetu Rzeszowskiego „Rund um Deutsch als Fremdsprache”, czyli „Wokół języka niemieckiego jako języka obcego”
68	SKN Podróżników na Międzynarodowych Targach Turystycznych ITTF Warszawa
69	Ogólnopolska Studencka Konferencja Naukowa „Młoda Elektroradiologia”
70	Mniej znane oblicze Karpat – II edycja Konferencji „Bieszczadzkie Lwy” 24–25 marca 2023 roku w Polańczyku
71	Studenci poezję piszą
	Zdrowie
72	Rozpoczęcie projektu „Międzypokoleniowy wymiar sprawności fizycznej po pandemii COVID-19”
	Na sportowo
74	AZS Uniwersytet Rzeszowski z drużynowym medalem w klasyfikacji OPEN w biegach przełajowych
75	Obóz szkoleniowy BON UR – Ustroń 2023
76	II miejsce reprezentacji Uniwersytetu Rzeszowskiego w Akademickich Mistrzostwach Podkarpacia w piłce siatkowej mężczyzn
77	Srebro dla Uniwersytetu Rzeszowskiego

Odpowiedzialna komunikacja

Maciej Ulita

Zdawałoby się, że ludzie posługujący się tym samym językiem nie powinni mieć problemów z „dogadaniem się”. Niestety bolączką naszego gatunku są wszelkiej maści nieporozumienia, nie-domówienia, niezrozumiałe insynuacje, które czasem boleśnie ocierają się o manipulację.

Czasem mamy do czynienia z ludźmi, którzy świadomie i niejednokrotnie perfekcyjnie posługują się retoryką i erystyką, znakomicie czują się na gruncie perswazji i realizują swoje cele słowami. Częściej jednak dzieje się to niechcący. Powodów tego stanu jest wiele. Najczęściej mamy, jak sądzę, do czynienia ze swoistą niechlujnością werbalno-intelektualną, która powoduje, że bazujemy na domniemaniach zbudowanych na naszych osobistych przekonaniach. To trochę jak z używaniem (a w zasadzie nieużywaniem) kierunkowskazów w ruchu ulicznym. Przecież wiem, dokąd jadę...

W komunikacji sztuczka polega na tym, żeby powstająca w głowie myśl została ubrana w słowa (zakodowana), a potem przybrała kształt dźwięków, które trafiwszy do odbiorcy zostaną przetworzone i zdekodowane do czy-

stej myśli, z którą mieliśmy do czynienia „na wyjściu”.

Proces ów, opisany dość dokładnie w literaturze przedmiotu, nie powinien nastęrczać problemów ludziom posługującym się od urodzenia danym językiem. Czemu tak nie jest? Zaryzykuję twierdzenie, że powodem jest brak chęci do skutecznego się komunikowania. Jeśli coś jest niejasne, albo „jakby jasne”, łatwo się z tego wyłgać. Nie ma problemu, żeby powiedzieć potem – widocznie nie wybrzmiało to do końca lub – nie to było moją intencją... i można udolnie mijać się z prawdą, zaciemniać obraz rzeczywistości, nie podejmować decyzji, mataczyć i zrzucać odpowiedzialność na tych, którzy niewłaściwie odebrali nasz komunikat.

Zakładamy, że zostaliśmy zrozumiani. Domniemanie towarzyszące komunikacji powoduje, że choć pozornie rozmawiamy o tym samym, używając do tego powszechnie rozumianych i znanych słów, nie ustalamy niczego, nie rozwiązujemy żadnych problemów i nie posuwamy się do przodu. Rozmawiamy, ale się nie komunikujemy...

Z racji tego, że jesteśmy w okresie okołoswiątecznym z towarzyszącym mu nastrojem refleksyjnym, życzymy sobie odpowiedzialnej komunikacji bez domniemania. Komunikacji racjonalizowanej, prowadzącej dokądś, a nie będącej „sztuką dla sztuki”... rozmawiajmy, jak ludzie, bo to po prostu ważne.

Z obrad Senatu

Justyna Zięba

Posiedzenie Senatu zwołane na **23 lutego** br. rozpoczęło się od złożenia gratulacji Pani prof. dr hab. inż. Lucynie Leniowskiej. Postanowieniem Pana Prezydenta Andrzeja Dudy otrzymała tytuł profesora nauk inżyniersko-technicznych w dyscyplinie inżynieria mechaniczna.

W pierwszym punkcie Senat jednogłośnie podjął uchwałę w sprawie nadania imienia dra hab. n. med. Wrzesława Romańczuka, prof. UR auli w budynku A5 Uniwersytetu Rzeszowskiego mieszczącej się przy ul. Leszka Czarnego w Rzeszowie.

Dwa kolejne punkty związane były ze spółką celową INVENTUR Sp. z o.o. Obecny na posiedzeniu prezes Spółki mgr Bartosz Jadam przybliżył plany i zamierzenia spółki na najbliższy okres. W efekcie dość ożywionej dyskusji zwiększony został kapitał zakładowy Spółki do 150 000 zł oraz zdecydowano o przekazaniu do użytkowania Spółce budynek D2 – Dworek przy ulicy Cwiklińskiej 1 w Rzeszowie.

W kolejnych punktach Senat podjął uchwałę w sprawie ustalenia programu studiów dla kierunku psychologia, studia jednolite magisterskie o profilu praktycznym oraz uchwałę w sprawie ustalenia programu studiów dla kierunku ochrona środowiska, studia drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim.

Podczas posiedzenia przyjęte zostały również zmiany w Uchwale nr

17/06/2022 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie warunków, trybu oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów pierwszego stopnia, drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich w roku akademickim 2023/2024.

W kolejnym punkcie Senat uchylił Uchwałę nr 135/02/2022 Senatu UR z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie ustalenia programu studiów dla kierunku optyka okularowa, studia pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim w wyniku odmownej decyzji Ministra Edukacji i Nauki dot. udzielenia pozwolenia na utworzenie studiów na wymienionym kierunku.

W ostatnim punkcie przyjęte zostały zmiany w programie studiów I i II stopnia na kierunku wychowanie fizyczne, studia o profilu ogólnoakademickim.

Posiedzenie Senatu zostało zwołane na **30 marca** br.

W pierwszym punkcie Senat przyjął zmiany w Statucie Uniwersytetu Rzeszowskiego podyktowane koniecznością dostosowania do obowiązujących przepisów.

W kolejnym punkcie zaopiniowano kandydatury do odznaczeń państwowych i resortowych oraz Medalii Komisji Edukacji Narodowej.

Podczas posiedzenia podjęto uchwałę w sprawie wszczęcia procedury nadania **prof. dr. hab. inż. Andrzejowi**

Koteckiemu tytułu Profesora Honorowego Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz zaopiniowano kandydaturę **prof. dr. hab. n. med. Mansura Rahnama-Hezavaha** na członka Rady Doskonałości Naukowej na kadencję 2024–2027. W bloku spraw dydaktycznych przyjęto uchwałę w sprawie zmian w programach studiów na kierunku mechatronika, studia pierwszego stopnia o profilu praktycznym i studia drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim oraz uchwałę zmieniającą Uchwałę nr 177/06/2022 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie zasad przyjmowania na studia laureatów oraz finalistów olimpiad stopnia centralnego na lata akademickie: 2023/2024, 2024/2025, 2025/2026, 2026/2027.

Ostatnią uchwałą przyjętą na posiedzeniu była uchwała uchylająca Uchwałę nr 151/03/2022 Senatu UR z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie ustalenia zasad kontynuacji kształcenia na Uniwersytecie Rzeszowskim od semestru letniego roku akademickiego 2021/2022 w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy.

Na koniec pani prorektor ds. studenckich i kształcenia dr hab. Elżbieta Rokosz, prof. UR przedstawiła sprawozdanie z funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w Uniwersytecie Rzeszowskim za rok akademicki 2021/2022.

Aktualny stan wdrożenia działań w ramach strategii HR Excellence in Research w Uniwersytecie Rzeszowskim

Maciej Wnuk, Elżbieta Rokosz, Jakub Czopek

11 maja 2022 r. Komisja Europejska przyznała Uniwersytetowi Rzeszowskiemu prestiżowe logo „HR Excellence in Research”. W związku ze zbliżającą się śródkresową oceną stopnia implementacji planu działań naprawczych oraz doskonalących pozwalających na dostosowanie procedur funkcjonujących na UR do zapisów Europejskiej karty naukowca i Kodeksu postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych chcemy podsumować działania, które udało się zrealizować podczas wdrażania strategii „HR Excellence in Research” w Uniwersytecie Rzeszowskim.

W zakresie podniesienia standardów realizacji badań:

- Wprowadzono do Regulaminu pracy zapis o obowiązku zapoznania się z kodeksem etyki nauczyciela akademickiego (Uchwała nr 100/09/2021 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 30 września 2021 r. w sprawie zmian w Regulaminie pracy Uniwersytetu Rzeszowskiego).
- Opracowano Politykę Naukową UR (Uchwała nr 121/11/2021 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie zaopiniowania Programu Polityki Naukowej Uniwersytetu Rzeszowskiego, <https://www.ur.edu.pl/pl/uniwersytet/jednostki/administracja/dzial-nauki-i-projektow/>

polityka-naukowa-uniwersytetu-rzeszowskiego).

- Uregulowano obieg dokumentów oraz spraw związanych ze zgłoszeniem przez pracowników naukowych projektów finansowanych ze środków zewnętrznych do Działu Nauki i Projektów UR (Zarządzenie nr 149/2022 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 30.11.2022 r. w sprawie zgłaszania projektów finansowanych ze środków zewnętrznych oraz gromadzenia dokumentacji dotyczącej projektów i usług badawczych w Dziale Nauki i Projektów, [https://www.ur.edu.pl/](https://www.ur.edu.pl/pl/uniwersytet/jednostki/administracja/dzial-nauki-i-projektow/)

[pl/pl/uniwersytet/jednostki/administracja/dzial-nauki-i-projektow/zarządzenia-rektora-dotyczące-zgłaszania-i-realizacji/zarządzenie-nr-1492022-rektora-ur](https://www.ur.edu.pl/pl/uniwersytet/jednostki/administracja/dzial-nauki-i-projektow/zarządzenia-rektora-dotyczące-zgłaszania-i-realizacji/zarządzenie-nr-1492022-rektora-ur)).

- Wprowadzono zasady gromadzenia dokumentacji dotyczącej projektów i usług badawczych w Dziale Nauki i Projektów UR (Zarządzenie nr 149/2022 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 30.11.2022 r. w sprawie zgłaszania projektów finansowanych ze środków zewnętrznych oraz gromadzenia dokumentacji dotyczącej projektów i usług badawczych w Dziale Nauki i Projek-

HR EXCELLENCE IN RESEARCH
AWARDED TO UR

tów, <https://www.ur.edu.pl/pl/universytet/jednostki/administracja/dzial-nauki-i-projektow/zarzadzania-rektora-dotyczace-zglaszania-i-realizacji-zarzadzanie-nr-1492022-rektora-ur>).

- Opracowano regulamin realizacji projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych oraz określono zasady wsparcia administracyjnego takich projektów (numer zarządzenia, jeśli ono w końcu powstało) (Zarządzenie nr 149/2022 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 30.11.2022 r. w sprawie zgłaszania projektów finansowanych ze środków zewnętrznych oraz gromadzenia dokumentacji dotyczącej projektów i usług badawczych w Dziale Nauki i Projektów, <https://www.ur.edu.pl/pl/universytet/jednostki/administracja/dzial-nauki-i-projektow/zarzadzania-rektora-dotyczace-zglaszania-i-realizacji-zarzadzanie-nr-1492022-rektora-ur>).
- Podjęto działania polegające na zwiększeniu dostępności dla pracowników informacji o oferowanych szkoleniach i możliwościach pozyskiwania środków, m.in. Dział Nauki i Projektów przygotowuje newsletter Nowa Przestrzeń Naukowca #UR, który jest rozsyłany do sekretariatów instytutów UR celem przekazania wszystkim pracownikom za pomocą poczty elektronicznej. W newsletterze zamieszczane są informacje m.in. o konkursach i szkoleniach. Newsletter, informacje o konkursach, informacje o webinarach i szkoleniach zamieszczane są na stronie Uniwersytetu Rzeszowskiego w zakładce Działu Nauki i Projektów, w odrębnych zakładkach, <https://www.ur.edu.pl/pl/universytet/jednostki/administracja/dzial-nauki-i-projektow>, a dodatkowo na stronach kolegiów zamieszczane są na bieżąco informacje o aktualnych możliwościach szkolenia oraz konkursach grantowych, np. [\[pendiow-dla-badaczy-ze-wszystkich-dziedzin-nauki-marzec-2023\]\(https://www.ur.edu.pl/pl/universytet/jednostki/administracja/dzial-nauki-i-projektow/zarzadzania-rektora-dotyczace-zglaszania-i-realizacji-zarzadzanie-nr-1492022-rektora-ur\).](https://www.ur.edu.pl/pl/kolegia/kolegium-nauk-przyrodniczych/kolegium/aktualnosci/euraxess-zestawienie-grantow-i-sty-

</div>
<div data-bbox=)

W zakresie podniesienia standardów związanych z komercjalizacją wyników prac naukowych:

- Uruchomiono dyżury doradztwa z zakresu ochrony własności intelektualnej za pomocą platformy online; <https://www.ur.edu.pl/pl/universytet/jednostki/administracja/uctt/uctt--konsultacje-online>.
- Przeprowadzono cykl szkoleń z zakresu zarządzania prawami autorskimi, prawami pokrewnymi i prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji:
 - 7.06.2022 r. „Prawa własności przemysłowej i zasady komercjalizacji” – w szkoleniu wzięły udział 93 osoby,
 - 9.06.2022 r. „Zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności intelektualnej” – w szkoleniu wzięło udział 118 osób.
- Uniwersytet Rzeszowski zatrudnił rzeczownika patentowego, którym jest pani Katarzyna Sas.

W zakresie podniesienia standardów związanych z ochroną i odzyskiwaniem danych informatycznych:

- Dokonano przeglądu funkcjonujących na UR dokumentów oraz uzupełniono stwierdzone braki proceduralne w szczególności w zakresie ochrony i odzyskiwania danych informatycznych.

Najważniejsze dokumenty z zakresu ochrony i odzyskiwania danych informatycznych:

- Zarządzenie nr 155 /2021 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 17 września 2021 r. w sprawie wprowadzenia Polityki bezpieczeństwa danych osobowych oraz Instrukcji zarządzania systemami informatycznymi służącymi do przetwarzania danych osobowych na Uniwersytecie Rzeszowskim.
- Zarządzenie nr 165 /2021 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia

27 września 2021 r. w sprawie organizacji i aktualizowania dokumentacji związanej z przetwarzaniem danych osobowych w Uniwersytecie Rzeszowskim.

- Zarządzenie nr 117 /2022 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 4 października 2022 r. w sprawie powołania Zespołu ds. Zabezpieczenia Danych w UR.
- Zarządzenie nr 118 /2022 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 4 października 2022 r. w sprawie powołania Zespołu ds. Zabezpieczenia Zasobów IT w UR.

Ponadto ważnym źródłem informacji w przedstawionym zakresie jest zakładka „IZSI” w systemie EOD, w której zebrane są wytyczne do procedur zawartych w Instrukcji zarządzania systemami informatycznymi w UR. Dodatkowo na stronie internetowej UR prowadzone są zakładki:

- Zalecenia w zakresie przechowywania i tworzenia kopii zapasowych podczas badań: <https://www.ur.edu.pl/pl/universytet/jednostki/administracja/universyteckie-centrum-informatyzacji/zalecenia-w-zakresie-przechowywania-i-tworzenia-ko>.
- Opis procedur bezpiecznego korzystania z narzędzi informatycznych: <https://www.ur.edu.pl/pl/universytet/jednostki/administracja/universyteckie-centrum-informatyzacji/bezpieczenstwo>.

W zakresie praw pracowniczych:

- Udostępniono na stronie internetowej UR informacje na temat zagadnień identyfikacji oraz przeciwdziałania mobbingowi, dyskryminacji i korupcji oraz ich skutkom (<https://www.ur.edu.pl/pl/universytet/rowne-traktowanie/pelnomocnik-i-komisja-ds-mobbingu-i-korupcji>).
- Powołano pełnomocnika i Komisję ds. równego traktowania (<https://www.ur.edu.pl/pl/universytet/rowne-traktowanie/pelnomocnik-i-komisja-ds-rownego-traktowania>).

- Przygotowano i wdrożono Plan równości płci (<https://www.ur.edu.pl/uniwersytet/rowne-traktowanie/plan-rownosci-plci>).
 - Uaktualniono Zarządzenia Rektora nr 5/2012 z dnia 30 stycznia 2012r. w sprawie organizacji przyjmowania, rozpatrywania i załatwiania skarg i wniosków w Uniwersytecie Rzeszowskim uwzględniające powołanie zespołu ds. mediacji oraz rozwiązywania konfliktów; Zarządzenie nr 69/2022 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 21.06.2022 r. (<https://www.ur.edu.pl/files/ur/import/private/18/Rozne/Wewnetrzna-polityka-przeciwdzialania-mobbingowi-dyskryminacji-i-korupcji.pdf>).
 - Umożliwiono otrzymanie pomocy w zakresie doradztwa zawodowego dla naukowców, także w zakresie awansu naukowego, w tym za pomocą narzędzi zdalnych (platforma MS Teams); <https://www.ur.edu.pl/pl/pracownik/hr4r-ur/doradztwo-zawodowe>.
 - Zweryfikowano zasady udzielenia urlopów w regulaminie pracy UR. Regulamin pracy, paragraf 37, zawiera informacje o zasadach udzielania urlopów i zniżek dydaktycznych osobom realizującym projekty naukowe. Tekst jednolity z dnia 29 września 2022 r., załącznik 1 do Uchwały 184/09/2022 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego, <https://www.ur.edu.pl/files/ur/import/private/39/Sekcja-Rozliczen-Dydaktycznych/Zal.-1-do-uchwaly-184-09-2022-Regulamin-pracy-t.j.pdf>.
 - W regulaminie pracy Uniwersytetu Rzeszowskiego (paragraf 57) zawarte zostały zasady pracy zdalnej. Tekst jednolity z dnia 29 września 2022 r., załącznik 1 do Uchwały 184/09/2022 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego, <https://www.ur.edu.pl/files/ur/import/private/39/Sekcja-Rozliczen-Dydaktycznych/Zal.-1-do-uchwaly-184-09-2022-Regulamin-pracy-t.j.pdf>.
 - Zweryfikowano zasady obniżania pensum dydaktycznego pracowników. Zarządzenie nr 1/2022 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 3 stycznia 2022 r. w sprawie szczegółowych zasad planowania obsady kadrowej zajęć dydaktycznych w Uniwersytecie Rzeszowskim przewiduje możliwość obniżenia pensum dydaktycznego z następujących powodów: pełnienie funkcji: prorektora, dziekana, prodziekana, dyrektora Szkoły Doktorskiej UR, dyrektora Instytutu, kierownika kierunku studiów, pełnienie innej niż wskazana powyżej funkcji (w uczelni lub poza uczelnią), mającej istotne znaczenie dla UR oraz wymagającej znacznego nakładu pracy, udział w realizacji projektu o istotnym znaczeniu dla UR; wysokość obniżenia pensum powinna odzwierciedlać poziom zaangażowania w realizację projektu, a także uwzględnić ewentualny brak osiągnięcia dodatkowego wynagrodzenia z tego tytułu; inny szczególnie przypadki uzasadnione interesem Uczelni lub Kolegium. W dniu 30 czerwca 2022 Senat UR podjął uchwałę, w myśl której o zniżkę pensum dydaktycznego do wysokości 30% mogą ubiegać się tylko kierownicy grantów badawczych: NCN, NPRH, ABM, NCBiR oraz członkowie Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Uchwała nr 181/06/2022 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie czasowego zawieszenia obniżek pensum dla nauczycieli akademickich.
 - Zmodyfikowano system oceny pracowników, uwzględniając:
 - aktywność publikacyjną i patentową,
 - zarządzanie badaniami naukowymi,
 - dydaktykę,
 - opiekę naukową i doradztwo,
 - współpracę krajową lub międzynarodową,
 - obowiązki administracyjne,
 - działania w zakresie szerzenia świadomości naukowej w społeczeństwie oraz mobilność.
 Uchwała nr 124/12/2021 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 16 grud-
 - nia 2021 r. w sprawie zaopiniowania Karty oceny nauczyciela akademickiego za lata 2022–2024.
 - Utrzymano w mocy Zarządzenie nr 45/2021 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie kryteriów oceny działalności naukowej pracowników UR stanowiących podstawę naliczania wynagrodzenia projakościowego w latach 2021–2024, tj. wynagradzania pracowników za ich aktywność naukową.
- W zakresie awansu zawodowego związanego ze zdobywaniem stopni naukowych**
- Opracowano nowy Regulamin przeprowadzania czynności w postępowaniach w sprawie nadania stopnia doktora oraz stopnia doktora habilitowanego prowadzonych na Uniwersytecie Rzeszowskim: https://www.ur.edu.pl/files/ur/import/private/110/Dokumenty-i-akty/Zal.-1-do-uchwaly-145-03-2022-Regulamin-postepowan-naukowych-tj_2.pdf. Na stronach Kolegiów dostępne są aktualne regulaminy podstępowań awansowanych:
 - Kolegium Nauk Medycznych – <https://www.ur.edu.pl/pl/kolegia/kolegium-nauk-medycznych/kolegium/przewody-doktorskie/pliki-do-pobrania>
 - Kolegium Nauk Przyrodniczych – <https://www.ur.edu.pl/pl/kolegia/kolegium-nauk-przyrodniczych/kolegium/postepowania-awansowe>
 - Kolegium Nauk Humanistycznych – <https://www.ur.edu.pl/pl/kolegia/kolegium-nauk-humanistycznych/doktorant-knh/regulaminy-wzory-pism-pliki-do-pobrania>
 - Kolegium Nauk Społecznych – <https://www.ur.edu.pl/pl/kolegia/kolegium-nauk-spoecznych/doktorant/przewody-doktorskie>.
- W zakresie zatrudniania kadry naukowej oraz obsady stanowisk:**
- Opracowano wytyczne dla Kolegiów w sprawie przeprowadzania procesu

zatrudniania na stanowiska nauczycieli akademickich w sposób zgodny z Kodeksem postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych: Zarządzenie nr 212/2021 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 8.11.2021 r. w sprawie wprowadzenia polityki otwartej, przejrzystej i merytorycznej rekrutacji pracowników na stanowiska badawcze, badawczo-dydaktyczne i dydaktyczne (OTM-R) w Uniwersytecie Rzeszowskim (https://www.ur.edu.pl/files/ur/import/private/18/Zarządzenie-nr-212-2021-z-zalacznikiem_1.pdf).

- Wdrożono elektroniczny system rekrutacji pracowników naukowych oraz doktorantów eRecruiter (<https://www.ur.edu.pl/pl/universytet/praca/current-job-offers/competitions-for-the-positions-of-academic-teachers>).
- Opracowano szczegółowe zasady przydzielania kierownictwa zakładów, katedr lub pracowni ze względu na kwalifikacje zawodowe (Zarządzenie nr 7/2022 Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 4 lutego 2022).
- Wprowadzono zapisy umożliwiające na uczelni obejmowanie stanowiska lidera grupy badawczej jako usankcjonowanie mentorskiej roli najlepszych pracowników naukowych na UR (paragraf 65 Uchwały nr 96/09/2021 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 30 września 2021 r.) (https://www.ur.edu.pl/files/ur/import/private/18/Rozne/STATUT-UR-tekst-jednolity-z-dnia-30-wrzesnia-2021-r_.pdf).

W zakresie podniesienia jakości opieki nad doktorantami:

- Dokonano przeglądu i modyfikacji regulaminu szkoły doktorskiej UR (<https://www.ur.edu.pl/pl/doktorant/szkola-doktorskadoktoral-school/regulamin-szkoly-doktorskiej-ur-institute-of-doctoral>).
- Opracowano ankiety oceny opiekuna/promotora pracy doktorskiej oraz wdrożono mechanizmy sprzężenia zwrotnego wynikają-

cego z oceny opiekunów naukowych doktorantów (<https://www.ur.edu.pl/pl/doktorant/szkola-doktorskadoktoral-school/-jakosc-kształcenia--quality-of-education/regulacje-prawne--legal-regulations>).

Zorganizowano warsztaty dla młodych naukowców z zakresu przygotowywania aplikacji grantowych (<https://www.ur.edu.pl/pl/doktorant/szkola-doktorskadoktoral-school/aktualnosci-news/2956266>).

W zakresie promocji wyników badań naukowych:

- Przygotowano stronę Szkoły Doktorskiej UR w języku angielskim (<https://www.ur.edu.pl/pl/doktorant/szkola-doktorskadoktoral-school>).
- Uruchomiono strony pracownicze na serwerach UR (<https://www.ur.edu.pl/pl/pracownik/strony-pracownicze>).
- Zwiększono środki w budżecie UR na rzecz promocji nauki i osiągnięć naukowców (środki UR przeznaczone na publikacje open access w roku 2022 wzrosły w stosunku do roku 2021 o ponad 43%; środki na funkcjonowanie Działu Promocji w roku 2022 wzrosły w stosunku do roku 2021 wzrosły o 20%).
- Wprowadzono obowiązek systematycznej aktualizacji informacji na stronie internetowej UR, stronach kolegiów UR, a także w mediach o osiągnięciach pracowników naukowych (<https://www.ur.edu.pl/pl/doktorant/szkola-doktorskadoktoral-school/profile-naukowe-doktorantowresearch-phd-student-pr>).
- Zakupiono licencję programu Writetfull służącego do korekty tekstów naukowych w języku angielskim.
- Dokonywany jest bieżący przegląd zaplecza techniczno-naukowego.

W zakresie regularnego przeglądu zaplecza techniczno-naukowego:

- Inwentaryzacją zaplecza techniczno-naukowego oraz sporządzaniem raportów zajmuje się na UR Dział

Inwentaryzacji i Likwidacji Składników Majątkowych, <https://www.ur.edu.pl/pl/universytet/jednostki/administracja/podzialy/dzial-inwentaryzacji-i-likwidacji-skladnikow-majatk>.

Plan inwentaryzacji jest sporządzony zgodnie z Ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 (Dz.U. nr 121 z 19.11.1994 r.) oraz w oparciu o Zarządzenie Rektora UR Nr 1c/2019 z 2.01.2019 r. (Instrukcja w zakresie organizacji prac inwentaryzacyjnych w UR). Plan inwentaryzacji opracowuje Dział Inwentaryzacji i Likwidacji Składników Majątkowych na okres 4 lat, z podziałem na lata, z uwzględnieniem częstotliwości spisów. Niezależnie od tego sporządza się wycinkowe plany roczne z podziałem na miesiące. Ustalając termin i częstotliwość inwentaryzacji, należy stosować następujące zasady:

- 1) inwentaryzację środków pieniężnych, tj. gotówki w kasie – 2 razy w roku, tj. na 30 czerwca i 31 grudnia każdego roku;
- 2) inwentaryzację druków ścisłego zarachowania – 2 razy w roku, tj. na 30 lipca i na 31 grudnia każdego roku;
- 3) inwentaryzację budynków, budowli, środków trwałych powyżej 10 tys. zł i poniżej 10 tys. zł. – nie rzadziej niż raz w ciągu 4 lat;
- 4) inwentaryzację zapasów, materiałów, towarów, produktów gotowych objętych ewidencją ilościowo-wartościową – raz w ciągu 2 lat;
- 5) inwentaryzację pozostałych aktywów i pasywów (w tym inwentarz żywy) – w ostatnim kwartale każdego roku obrotowego nie później niż do 15 dnia następnego roku obrotowego;
- 6) inwentaryzację składników majątku przy zmianie osoby majątkowo za nie odpowiedzialnej przeprowadzić należy na dzień tej zmiany.

Dla celów planistycznych i wykonawczych w zakresie inwentaryzacji ustala się w Uczelni pola spisowe zgodnie ze strukturą organizacyjną Uczelni według osób odpowiedzialnych za powierzone im mienie. Jego bieżącą

aktualizację prowadzi Dział Inwentaryzacji i Likwidacji Składników Majątkowych wraz z Sekcją Majątkową.

- Ogólnodostępny wykaz aparatury naukowej zlokalizowanej w jednostkach naukowych oraz możliwościach wzajemnej współpracy z jej wykorzystaniem znajduje się na stronach:

<https://www.ur.edu.pl/pl/kolegia/kolegium-nauk-przyrodniczych/kolegium/sprawy-naukowe-kolegium/aparatura-naukowo-badawcza>;

<https://www.ur.edu.pl/pl/kolegia/kolegium-nauk-medycznych/kolegium/dzialalnosc-naukowa/aparatura-naukowo-badawcza>.

Posiadanie logo HR Excellence in Research w dłuższej perspektywie

powinno przysłużyć się poprawie konkurencyjności Uniwersytetu Rzeszowskiego zarówno jako pracodawcy, jak i instytucji prowadzącej działalność naukową oraz badawczą. Wśród innych korzyści wynikających z posiadania tego wyróżnienia znajduje się m.in. możliwość posługiwania się nim w kontaktach z instytucjami finansującymi i partnerami naukowymi oraz premiowanie Uniwersytetu Rzeszowskiego w międzynarodowych konkursach grantowych Komisji Europejskiej w zakresie badań naukowych i innowacji.

Planowana śródkresowa ocena stopnia implementacji planu działań naprawczych oraz doskonalących oparta m.in. na wynikach

ankiety przeprowadzonej po raz drugi wśród pracowników będzie miała na celu potwierdzenie wdrożenia zasad Europejskiej karty naukowca i Kodeksu postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych w Uniwersytecie Rzeszowskim oraz identyfikację nowych potrzeb w tym zakresie.

Gorąco zachęcamy do wypełnienia ankiety, do której link zostanie udostępniony drogą mejlową. Pomoże ona w określeniu poziomu wdrożenia na Uniwersytecie Rzeszowskim ww. zasad oraz w zaplanowaniu ewentualnych dalszych działań doskonalących i naprawczych.

Ostateczne wyniki ewaluacji.

Wysoki wynik Uniwersytetu Rzeszowskiego

Wysokie oczekiwania dotyczące jakości nauki w Uniwersytecie Rzeszowskim znalazły potwierdzenie w ostatecznych wynikach ewaluacji. Dzięki konsekwentnie realizowanej polityce naukowej i wprowadzonym zmianom strukturalnym wszystkie z 22 dyscyplin naukowych mają pełnię praw akademickich, tj. uprawnienia do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego. Przesłane przez Ministerstwo Nauki i Edukacji ostateczne wyniki oceny parametrycznej potwierdzają wysoki poziom i jakość prowadzonych w Uniwersytecie Rzeszowskim badań naukowych.

Spośród 22 dyscyplin sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki otrzymały kategorię A+, kategorię A otrzymały

nauki z dziedziny: historia, nauki prawne, filozofia, archeologia, informatyka techniczna i telekomunikacja, nauki medyczne i nauki fizyczne. Kategorię B+ otrzymały: nauki o zdrowiu, nauki o kulturze fizycznej, matematyka, sztuki muzyczne, technologia żywności i żywienia, rolnictwo i ogrodnictwo, nauki biologiczne, nauki o polityce i administracji, inżynieria materiałowa, literaturoznawstwo, językoznawstwo, ekonomia i finanse, nauki socjologiczne, pedagogika.

Zadaniem ewaluacji jest określenie pozycji nauki polskiej na arenie krajowej i międzynarodowej w poszczególnych dyscyplinach naukowych i artystycznych. Od nadanej kategorii zależy pozycja danej jednostki w sys-

temie szkolnictwa wyższego w Polsce, wysokość środków finansowych przekazywanych z budżetu państwa, możliwość prowadzenia studiów o profilu ogólnoakademickim, uprawnienia do prowadzenia szkół doktorskich oraz nadawania stopni i tytułów naukowych. Ewaluację uczelni i instytutów naukowych co cztery lata wprowadzono na mocy nowych przepisów zapisanych w Ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce obowiązujących od 1 października 2018 r. Podstawą oceny są indywidualne osiągnięcia pracowników reprezentujących daną dyscyplinę oraz osób kształcących się w szkołach doktorskich.

Uroczystość promocji doktorskich w Uniwersytecie Rzeszowskim

Joanna Wilk

Uroczystość promocji doktorskich to niezwykle ważny dzień i święto nauki dla całej społeczności akademickiej naszego Uniwersytetu, a przede wszystkim ważny dzień dla osób, które tego dnia otrzymały dyplom doktorski. To uhonorowanie wieloletniego trudu doktorantów i opieki naukowej promotorów.

Doktorzy to osoby, które zdecydowały się na rozpoczęcie kariery naukowej. Podczas uroczystej ceremonii 49 adeptów nauk humanistycznych, społecznych, biologicznych, rolniczych i nauk o zdrowiu na mocy uchwał odpowiednich rad kolegów naszego Uniwersytetu uzyskało stopnie doktora, jedna osoba uzyskała stopień doktora habilitowanego.

Doktorzy złożyli uroczyste ślubowanie i tym samym oficjalnie wkroczyli na ścieżkę naukową, zobowiązując się do dalszego działania na rzecz badań i rozwoju wiedzy. Uniwersytet Rzeszowski posiada uprawnienia do nadawania stopnia doktora w 19 kategoriach.

Rada Naukowa Kolegium Nauk Humanistycznych przyznała 26 osobom stopień naukowy doktora

dr Hubert Styliński
dr Bartosz Pasterski
dr Natalia Barnat
dr Agnieszka Drzewień-Bieniek
dr Natalia Mazur
dr Arkadiusz Sołtysik

dr Stanisław Januś
 dr Roman Niwierski
 dr Ewa Szeloch
 dr Jacek Gajewski
 dr Karolina Niwelińska
 dr Ondrej Revicky
 dr Klaudia Kuraś-Szczepanek
 dr Sybilla Kowalik
 dr Klaudia Cempa-Włodarczyk
 dr Paulina Mormol
 dr Sylwia Wilkosz
 dr Jadwiga Grunwald
 dr Gabriela Krupa-Turowska
 dr Magdalena Knap
 dr Łukasz Stec
 dr Maria Sibirnaja
 dr Monika Karpińska
 dr Anna Kupiszewska
 dr Jowita Kosiba
 dr Paula Wieczorek

Rada Naukowa Kolegium Nauk Medycznych przyznała 9 osobom stopień naukowy doktora

dr Aneta Wojtasik
 dr Barbara Cyran-Grzebyk
 dr Agnieszka Domin
 dr Marta Brzuszek
 dr Justyna Brożonowicz
 dr Piotr Pardak
 dr Magdalena Kołodziej
 dr Gabriela Kołodziej-Lackorzyńska
 dr Dominika Kwiatkowska

Rada Naukowa Kolegium Nauk Przyrodniczych przyznała 9 osobom stopień naukowy doktora i jednej osobie stopień doktora habilitowanego

dr hab. Grzegorz Pączka

dr Magdalena Tanona

dr Łukasz Furmanek

dr Izabela Szelaąg

dr Jan Dampc

dr inż. Anna Bugno-Pogoda

dr Mateusz Michalicha

dr inż. Rafał Salach

dr inż. Natalia Żurek

dr inż. Paweł Hanus

Rada Naukowa Kolegium Nauk Społecznych przyznała 6 osobom stopień doktora

dr Paweł Garbuzik

dr Małgorzata Pietrzycka

dr Anna Kowal-Pawul

dr Rafał Pitera

dr Mariusz Rudnik

dr Wojciech Lasek

Doktorom serdecznie gratulujemy i życzymy dalszego rozwijania swoich zainteresowań naukowych i wszelkiej pomyślności w życiu zawodowym.

fot. M. Święcicki

Dr hab. Teresa Zbyrad, prof. UR została wybrana na przewodniczącą Rady Centrum Badania Opinii Społecznej

Jest tam niezmiernie miło poinformować, że 3 marca 2023 r. pracownik Instytutu Nauk Socjologicznych, kierownik Zakładu Polityki Społecznej, dr hab. Teresa Zbyrad, prof. UR została wybrana na przewodniczącą Rady Centrum Badania Opinii Społecznej. Celem CBOS jest prowadzenie badań opinii publicznej, upowszechnianie wiedzy o stanie i tendencjach zmian opinii, przekazywanie wyników badań organom państwowym i instytucjom publicznym. Centrum wydaje raporty z prowadzonych badań, a także realizuje badania marketingowe i naukowe.

Nowi członkowie Komisji Ewaluacji Nauki odebrali powołania. Wśród nich prof. dr hab. inż. Lucyna Maria Leniowska

Niezmiernie miło nam poinformować, że Pani prof. dr hab. inż. **Lucyna Leniowska** z Instytutu Inżynierii Materiałowej w Kolegium Nauk Przyrodniczych została powołana do Komisji Edukacji Nauki.

Kadencja KEN rozpoczęła się 1 kwietnia 2023 r. i potrwa do 31 grudnia 2027 r. W skład KEN wchodzi po trzech przedstawicieli poszczególnych dziedzin

nauki i sztuki wybranych spośród kandydatów zgłoszonych przez uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze i instytuty międzynarodowe.

Do zadań Komisji Ewaluacji Nauki należy m.in. przeprowadzanie ewaluacji jakości działalności naukowej, przygotowanie projektów wykazu wydawnictw publikujących recenzo-

wane monografie naukowe, wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych oraz przedstawianie ministrowi propozycji kategorii naukowych dla podmiotów poddanych ewaluacji.

Dr inż. Małgorzata Karbarz z Instytutu Biologii uczestniczyła w rejsie po Morzu Bałtyckim statkiem Oceanią Instytutu Oceanologii Polskiej Akademii Nauk

Dr inż. **Małgorzata Karbarz** z Instytutu Biologii uczestniczyła w rejsie po Morzu Bałtyckim statkiem Oceanią Instytutu Oceanologii Polskiej Akademii Nauk (IO PAN). Podczas rejsu trwającego od 14 do 17 marca pobrano próbki wody oraz próbki osadów z powierzchni dna morskiego, które następnie analizowano w pracowni środowiskowego DNA (Zakład Paleooceanografii). Analiza środowiskowego DNA (eDNA) może służyć do rekonstrukcji minionych zmian klimatu i środowiska, do opracowania testów do biomonitoringu ekosystemów wodnych. W pobranych próbkach analizowana jest bioróżnorodność morska za pomocą barkodowania i metabarkodowania DNA. Dr Karbarz od kilku lat zajmuje się barkodowaniem DNA. Staż w IO PAN poszerzył jej wiedzę, a zdobyte umiejętności w analizie eDNA mogą stać się podwaliną do utworzenia laboratorium środowiskowego DNA na Podkarpaciu, w którym będzie można analizować próbki gleby, wody czy powietrza.

Stypendia Ministra Edukacji i Nauki

Mamy zaszczyt poinformować, że stypendia Ministra Edukacji i Nauki za znaczące osiągnięcia na rok akademicki 2022/2023 otrzymali następujący studenci Uniwersytetu Rzeszowskiego:

1. Wiktoria Anna Bialic – jazz i muzyka rozrywkowa
2. Anna Głowacka – kierunek lekarski
3. Gabriela Gryłowska – kierunek lekarski
4. Mateusz Andrzej Iwański – kierunek lekarski
5. Edyta Agnieszka Kościelska – finanse i rachunkowość
6. Katarzyna Anna Koziorowska – kierunek lekarski
7. Aleksandra Katarzyna Kuczera – finanse i rachunkowość
8. Barbara Honorata Kuduk – fizjoterapia
9. Sabina Martyna Lizis – fizjoterapia
10. Anna Maria Łagowska – fizjoterapia
11. Anna Zofia Mazur – kierunek lekarski
12. Maciej Wojciech Misztal – bezpieczeństwo wewnętrzne
13. Klaudia Patrycja Mleczek – dziennikarstwo i komunikacja społeczna
14. Paulina Pisaniak – kierunek lekarski
15. Laura Barbara Rębisz – bezpieczeństwo wewnętrzne
16. Damian Roczkowski – fizyka
17. Sylwia Samojedna – kierunek lekarski
18. Krzysztof Bogdan Szluz – prawo
19. Łukasz Piotr Zarębski – kierunek lekarski.

Liczba złożonych wniosków – 1104, przyznano stypendium 414 studentom. Liczba złożonych wniosków przez studentów UR – 31, przyznano stypendium 19 studentom. Kwota stypendium – 17 000,00. Serdecznie gratulujemy i życzymy dalszych sukcesów!

Uniwersytet Rzeszowski jest jednym z sześciu najlepszych uniwersytetów w Polsce pod względem liczby stypendiów przyznanych studentom przez Ministra Edukacji i Nauki

Uniwersytet Rzeszowski zajmuje szóste miejsce w Polsce pod względem liczby stypendiów przyznanych studentom przez Ministra Edukacji i Nauki. Według danych opublikowanych przez MEN 19 studentów z Uniwersytetu Rzeszowskiego otrzymało stypendia za znaczące osiągnięcia na rok akademicki 2022/2023. Stypendia Ministra Edukacji i Nauki zostały przyznane 414 studentom z całej Polski, z tego 348 stypendiów zostało przyznanych za osiągnięcia naukowe, 28 za osiągnięcia sportowe, 31 za osiągnięcia artystyczne, a 7 za osiągnięcia mieszane (naukowo-artystyczne lub sportowo-artystyczne). Z czołwki najlepszych uniwersytetów w Polsce naj-

więcej stypendiów otrzymali studenci Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (45) oraz Uniwersytetu Warszawskiego (42). Wśród pozostałych uczelni na liście znalazły się: Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (28), Politechnika Wroclawska (27), Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (21) oraz Uniwersytet Rzeszowski (19).

Studenci Uniwersytetu Rzeszowskiego złożyli 31 wniosków, a 19 z nich otrzymało stypendium.

Wysokość stypendium wynosi 17 tys. zł. Laureaci otrzymają wsparcie finansowe w ramach jednej wypłaty od uczelni – w terminie 14 dni od dnia przekazania przez MEiN środków na

rachunek bankowy uczelni. Łącznie w roku akademickim 2022/2023 na stypendia Minister Edukacji i Nauki przeznaczy ponad 7 mln zł.

Kwota stypendium (17 tys. zł) to duże wsparcie finansowe dla studentów, którzy osiągnęli znaczące wyniki w dziedzinie naukowej, sportowej czy artystycznej.

Stypendia Ministerstwa Edukacji i Nauki to wyjątkowa nagroda dla wybitnych studentów, którzy wyróżniają się w swoich dziedzinach.

To ważne wyróżnienie, które pozwala nagrodzić studentów za ich ciężką pracę, zaangażowanie i za osiągnięcia w nauce, sporcie czy sztuce.

Nasza uczelnia poszerza dotychczasową współpracę z Uczelnią Łazarskiego w dziedzinie nauk medycznych i rozpoczyna współpracę w dziedzinach nauk społecznych i humanistycznych

Współpraca Uniwersytetu Rzeszowskiego z Uczelnią Łazarskiego rozpoczęła się w 2017 r. Od tego czasu uczelnie podejmują wspólne działania na rzecz rozwoju naukowego oraz kształcenia studentów kierunku lekarskiego. Uczelnie postanowiły poszerzyć dotychczasową współpracę w dziedzinie nauk medycznych. Podczas tego spotkania rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego i rektor Uczelni Łazarskiego podpisali aneks, na mocy którego poszerzają dotychczasową umowę i rozpoczynają współpracę w dziedzinach nauk społecznych i humanistycznych, w szczególności w następujących dyscyplinach

naukowych: ekonomia i finanse, nauki prawne, nauki o polityce, administracji, nauki o zarządzaniu i jakości, stosunków międzynarodowe i filozofia. W ramach współpracy uczelnie będą podejmowały działania i inicjatywy m.in. na rzecz podnoszenia jakości kształcenia przed- i podyplomowego studentów kierunków medycznych, podejmowania inicjatyw o charakterze dydaktycznym na rzecz poprawy i jakości kształcenia studentów, wymiany doświadczeń w zakresie działalności dydaktycznych, prowadzenia wspólnych kierunków studiów, podejmowania inicjatyw o charakterze naukowo-badawczym, prowadze-

nia wspólnych badań, uczestnictwa we wspólnych projektach badawczych.

W spotkaniu wzięli udział:

– Uczelnia Łazarskiego: prof. dr hab. Maciej Rogalski – rektor Uczelni Łazarskiego, dr hab. Paweł Olszewski, prof. UŁa – dziekan Wydziału Medycznego, dr hab. n. med. Anna Wilmowska-Pietruszyńska, prof. UŁa, Wydział Medyczny;

– Uniwersytet Rzeszowski: prof. dr hab. Sylwester Czopek, rektor UR, prorektor ds. Kolegium Nauk Medycznych prof. dr hab. Artur Mazur, prorektor ds. Kolegium Nauk Społecznych dr hab. Elżbieta Feret, prof. UR.

fot. J. Wilk

Ponad 1,7 mln zł na realizację grantu w konkursie M-ERA.NET 3 Call 2022

W wyniku rozstrzygnięcia międzynarodowego konkursu sieci **M-ERA.NET 3 Call 2022** w obszarze nauk o materiałach oraz inżynierii materiałowej realizowanego we współpracy z Narodowym Centrum Nauki finansowanie otrzymał interdyscyplinarny projekt „**Senolityczna nanoplatforma do identyfikacji i eliminowania komórek Zombie nowotworów skóry**” (akronim: **Nano4Zombie**).

Projekt realizowany będzie przez konsorcjum:

1. Consejo Superior de Investigaciones Científicas (Saragossa, Hiszpania).
2. Uniwersytet Rzeszowski.
3. Uniwersytet Warszawski.
4. Latvian Biomedical Research and Study Centre (Ryga, Łotwa).

Projekt na szczeblu międzynarodowym będzie koordynowany przez dr Marię Moros (CSIC), a z ramienia Uniwersytetu Rzeszowskiego kierowany przez dr hab. Annę Lewińską, prof. UR, a z Uniwersytetu Warszawskiego przez prof. dra hab. Grzegorza Litwinienko.

Projekt dotyczy otrzymania funkcjonalizowanych nanomateriałów dedykowanych do aplikacji teranostycznych, a w szczególności do wykrywania i niszczenia starych komórek nowotworowych skóry. W projekt zaangażowani będą pracownicy Katedry Biotechnologii Instytutu Biologii i Biotechnologii oraz Instytutu Nauk Medycznych (grupa prof. dra hab. Adama Reicha).

Wartość finansowania przyznana UR: 1 706 780 PLN.

Przygotowanie projektu było możliwe dzięki uzyskaniu środków finansowych na staż szkoleniowy przez dr hab. Annę Lewińską oraz dra hab. Macieja Wnuka z Instytutu Biologii i Biotechnologii UR w Uniwersytecie w Saragossie (Hiszpania) w ramach programu „Jednolity program zintegrowany Uniwersytetu Rzeszowskiego – droga do wysokiej jakości kształcenia”, POWR.03.05.00-00-z050/17, podczas którego otrzymano wstępne wyniki oraz opracowano założe-

nia projektu.

W konkursie M-ERA.NET 3 Call 2022 złożonych zostało 289 wniosków badawczych. Finansowanie w wysokości 43,7 mln euro otrzymało 46 projektów.

O finansowanie w konkursie sieci M-ERA.NET mogły się ubiegać konsorcja międzynarodowe złożone z co najmniej 3 zespołów badawczych pochodzących z co najmniej 3 krajów biorących udział w konkursie. Kierownik polskiego zespołu musiał posiadać co najmniej stopień naukowy doktora.

W konkursie można było zaplanować projekty badawcze trwające 24 lub 36 miesięcy.

Konkurs obejmował następującą tematykę z zakresu nauk o materiałach i inżynierii materiałowej:

1. Materials for Energy.
2. Innovative surfaces, coatings and interfaces.
3. High performance composites.
4. Functional materials.
5. New strategies for advanced material-based technologies in health applications.
6. Materials for electronics.

Uniwersytet Rzeszowski partnerem konsorcjum The Polish Electron-Ion Collider Group

Z przyjemnością informujemy, że Uniwersytet Rzeszowski został partnerem Konsorcjum **The Polish Electron-Ion Collider Group** utworzonego w celu współpracy polskich instytucji dotyczącej projektu Electron-Ion Collider (EIC) w Brookhaven National Laboratory (BNL) w Stanach Zjednoczonych. Przedstawicielem Uniwersytetu Rzeszowskiego w Radzie Naukowej tego konsorcjum jest **dr hab. Marta Łuszczak, prof. UR**, dziekan Kolegium Nauk Przyrodniczych.

Celem ogólnym konsorcjum PL-EIC jest integracja prac badawczych, roz-

wojowych, edukacji i promocji związanych z uczestnictwem w projekcie EIC. Koordynatorem konsorcjum PL-EIC jest Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie.

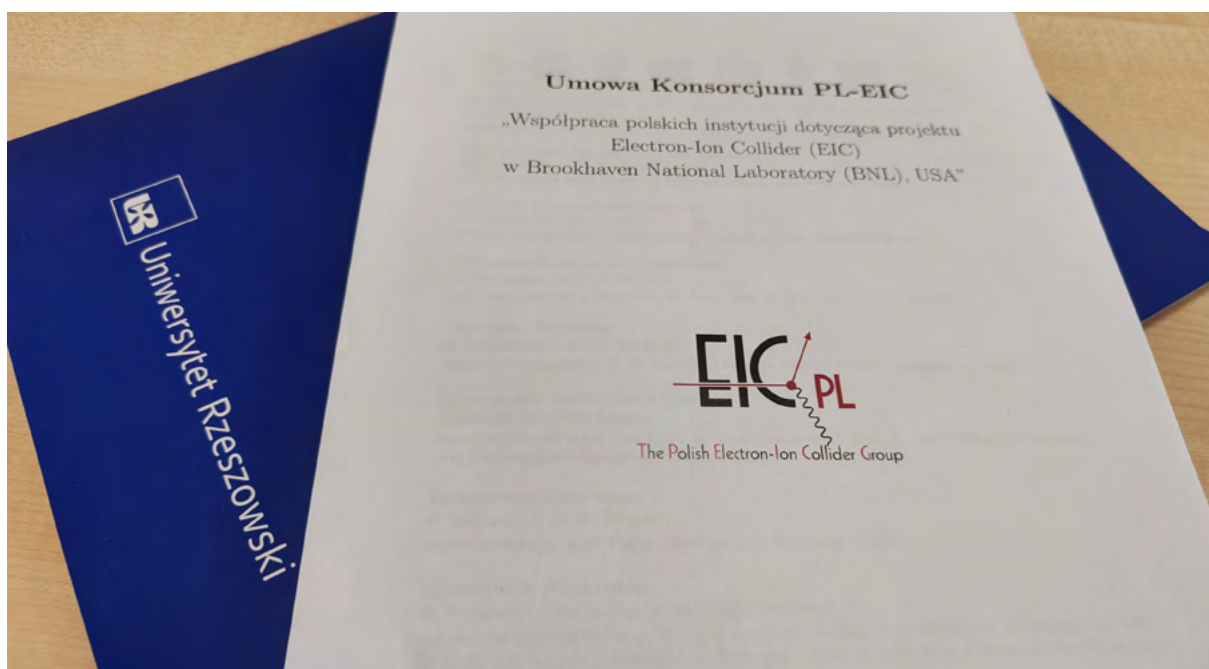
Lista członków konsorcjum:

- Akademia Górniczo-Hutnicza (AGH)
- Instytut Fizyki Jądrowej Polskiej Akademii Nauk (IFJ PAN)
- Narodowe Centrum Badań Jądrowych (NCBJ)
- Politechnika Krakowska (PK)
- Politechnika Warszawska (PW)
- Uniwersytet Jagielloński (UJ)
- Uniwersytet Rzeszowski (UR)

– Uniwersytet Warszawski (UW).

Lista instytucji zaangażowanych we wspólne projekty z instytucjami konsorcjum:

- Pennsylvania State University
- Brookhaven National Laboratory (BNL)
- French Alternative Energies and Atomic Energy Commission (CEA)
- The Center for Theoretical Physics at Ecole Polytechnique (CPHT)
- Rice University
- Temple University.

Profesura w Kolegium Nauk Przyrodniczych – prof. dr hab. inż. Lucyna Leniowska

Pani Profesor Lucyna Leniowska ukończyła I LO im. ks. S. Konarskiego w Rzeszowie – szkołę o bogatych tradycjach i ponad 300-letniej historii. W roku 1977 podjęła jednolite studia magisterskie na Wydziale Informatyki i Elektrotechniki Politechniki Rzeszowskiej, specjalność automatyka i metrologia. W roku 1982 uzyskała dyplom magistra inżyniera elektryka, otrzymując bardzo dobrą ocenę za pracę magisterską pt. *Synteza regulatorów dla systemów wielkich na przykładzie wielosekcyjnego pieca tunelowego* zrealizowaną w Katedrze Automatyki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej pod kierunkiem prof. Mariana Wysockiego. Po studiach podjęła pracę w Instytucie Techniki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie (obecnie Uniwersytet Rzeszowski), a w roku 1988 rozpoczęła współpracę naukową z prof. Witoldem Rdzankiem.

Współpraca z prof. Witoldem Rdzankiem zaowocowała napisaniem pracy doktorskiej pt. *Rozkład pola akustycznego wokół płyty kołowej drgającej w odgradzie o skończonych wymiarach*. Rozważane w dysertacji zagadnienie promieniowania fal akustycznych przez źródła kołowe umieszczone w odgradzie o skończonych wymiarach już w latach trzydziestych XX w. budziło zainteresowanie akustyków. W przypadku rozważanej płyty kołowej problem został rozwiązany przez zastosowanie układu współrzędnych sferoidalnych spłaszczonych (WSS), którego własności umożliwiają obli-

czanie wielkości charakteryzujących pole akustyczne źródła umieszczonego w odgradzie o skończonych wymiarach. Poszczególne etapy pracy doktorskiej zostały dwukrotnie nagrodzone przez Polskie Towarzystwo Akustyczne w konkursie im. M. Kwieka w 1991 i 1992 r., zaś w 1994 decyzją Rady Naukowej Wydziału Inżynierii Mechanicznej i Robotyki Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie autorka otrzymała dyplom doktora nauk technicznych w dyscyplinie mechanika, specjalność wibroakustyka (praca została wyróżniona).

Po obronie doktoratu Profesor Leniowska rozwijała swoje zainteresowania naukowe, łącząc dotychczasowe doświadczenia z akustyki i z teorii sterowania, a nowym obszarem badawczym stały się na wiele lat metody aktywne redukcji drgań. Wyniki badań zostały opublikowane w monografii habilitacyjnej pt. *Aktywne metody redukcji drgań płyt kołowych*, Wyd. UR, Rzeszów 2006 oraz w wielu artykułach w czasopiśmie naukowych. Celem pracy habilitacyjnej było opracowanie modeli matematycznych układu płyta kołowa – ośrodek oraz symulacyjne i eksperymentalne zbadanie możliwości redukcji drgań takiego obiektu przy zastosowaniu metod aktywnych. Uzyskany w tym zakresie rezultat jest oryginalny i został zacytowany po raz pierwszy w książce G. Rosenhouse *Active Noise Control*, WIT Press, London 2001, s. 175, 176.

Podejmowane problemy były opracowywane między innymi w ramach projektu badawczego KBN 7T07B05118 pt. *Aktywne tłumienie drgań płyty kołowej – analiza teoretyczna i badania eksperymentalne* realizowanego przez Uniwersytet Rzeszowski w latach 2000–2003, w którym prof. Leniowska była głównym wykonawcą (kierownik prof. W. Rdzanek).

W marcu 2007 r. Rada Wydziału Inżynierii Mechanicznej i Robotyki Akademii Górniczo-Hutniczej im. S. Staszica w Krakowie nadała Pani prof. Leniowskiej stopień doktora habilitowanego nauk technicznych w dyscyplinie inżynieria mechaniczna, specjalność mechatronika i automatyka.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego zainteresowania naukowe prof. Leniowskiej poszerzyły się o prace związane z mechatroniką i robotyką medyczną.

Udział w projekcie badawczym MNiSzW 2376/B/T02/2010/38, a później NCN nr NN 514 237638 pt. *Zaprojektowanie i wykonanie wieloczołowego robota chirurgicznego nowej generacji wraz z oprogramowaniem* zaowocował opracowaniem prototypu konstrukcji robota chirurgicznego ROCH-1 do operacji małoinwazyjnych wewnątrz ciała pacjenta. Prototyp robota zbudowany był z sześciu członów połączonych przegubami. Człony wyposażone zostały w standardowy mechaniczny interfejs zapewniający modułowość konstrukcji oraz posiadały własny napęd. Konstrukcja ta została opatentowana (patent **P-391263** pt. *Manipulator chirurgiczny* oraz patent **P-420509** pt. *Przegub z napędem i sterowaniem łączącym ramiona robota*). Warto wspomnieć, że cykl publikacji z zakresu robotyki medycznej i bioinżynierii otrzymał zespołową nagrodę Rady Naukowej Fundacji Rozwoju Kardiochirurgii im. prof. Z. Religi w 2013 r.

Innym istotnym osiągnięciem z zakresu mechatroniki było opracowanie konstrukcji podnośnika

dla osób niepełnosprawnych (wzór użytkowy W.122695 pt. *Dźwig osobisty*, udzielony przez Urząd Patentowy w 2013 r.). Urządzenie, przeznaczone dla pacjentów o wadze do 150 kg, umożliwia podnoszenie z pozycji leżącej do siedzącej, z pozycji siedzącej do stojącej, przenoszenie, opuszczanie i obracanie pacjenta, jest sterowane z dwóch niezależnych miejsc – ściennego panelu i pilota. Na uwagę zasługują też inne osiągnięcia z zakresu mechatroniki i wibroakustyki:

- opracowanie projektu systemu eliminacji hałasu (EHO) – we współpracy z firmą TEWA (Rzeszów). W wyniku współpracy powstał projekt systemu eliminacji hałasu oraz kształtowania akustyki pomieszczeń. W 2020 r. firma TEWA pozyskała środki unijne i wdrożyła system EHO do produkcji;
- współudział przy opracowaniu algorytmów do diagnostyki stanu przetoki tętniczo-żylny w oparciu o zarejestrowany sygnał akustyczny i metody uczenia maszynowego. Uwieńczeniem badań było stworzenie prototypu urządzenia diagnostycznego do wspomagania pacjentów hemodializowanych. Urządzenie zostało opisane w opublikowanym w roku 2020 artykule w „Springer Nature Sci Rep”;
- opracowanie hybrydowego, pasywno-aktywnego ustroju akustycznego redukującego hałas w zakresie niskich i wysokich częstotliwości. Konstrukcja powstała w ramach grantu badawczego pozyskanego w 2021 r. ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w konkursie Podkarpackiego Centrum Innowacji (zgłoszenie patentowe P.439013);
- opracowanie innowacji technologicznej obejmującej system inteligentnej rekomendacji w procesie rekrutacji kandydatów we współpracy z Agencją STARS. Projekt dotyczył wykonania funkcjonalnego oprogramowania wykorzystującego

sztuczną inteligencję i został zaprezentowany na międzynarodowej konferencji IEEE International Conference on Fuzzy Systems w 2022 r.

Działalność organizacyjna

Warto podkreślić bogatą działalność organizacyjną Pani prof. Leniowskiej. W latach 1996–2005 sprawowała funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Techniki ds. dydaktyczno-wychowawczych, a w latach 2008–2012 funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Techniki ds. naukowo-finansowych na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym UR. Od 2008 była członkiem Senatu UR, gdzie pełniła funkcję przewodniczącej Senackiej Komisji ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą (2008–2012) oraz Senackiej Komisji ds. Rozwoju UR (2012–2016).

W latach 2013–2019 pełniła funkcję Kierownika Katedry Mechatroniki i Automatyki na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym UR, a po zmianie struktury organizacyjnej UR od roku 2021 sprawuje funkcję kierownika Zakładu Mechatroniki i Automatyki w Instytucie Inżynierii Materiałowej, Kolegium Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Rzeszowskiego.

W roku 2016 została wybrana do Komitetu Akustyki Polskiej Akademii Nauk (KA PAN), a w kolejnej kadencji 2020–2024 została powołana na członka Prezydium KA PAN.

Od roku 2017 roku Pani prof. Leniowska jest członkiem Kolegium Redakcyjnego i redaktorem działu *Vibroacoustics, Noise Control and Environmental Acoustics* w czasopiśmie naukowym „**Archives of Acoustics**” (100 pkt na liście MEN). W latach 2015–2018 była członkiem Rady Naukowej czasopisma „**Acta Bio-Optica et Informatica Medica**” (dawna „Inżynieria Biomedyczna”).

Działalność organizacyjna Pani prof. Leniowskiej przejawiała się także w przynależności do krajowych i międzynarodowych towarzystw naukowych:

- Polskiego Towarzystwa Akustycznego (od 1991 r.), w którym pełniła

różne funkcje z wyboru, a obecnie jest członkiem Zarządu Głównego PTA i przewodniczącą Oddziału Rzeszowskiego PTA,

- EAA – The European Acoustics Association od 1999 r.,
- International Society of Medical Robots – od 2012 r.

W roku 2014 Pani prof. Leniowska została powołana na kierownika

Laboratorium Sterowania Układów Mechanicznych i Elektrycznych w Centrum Innowacji i Transferu

Wiedzy Techniczno-Przyrodniczej

UR, w skład którego wchodzi: Pracownia Mechatroniki i Automatyki, Pracownia Fotoniki i Metrologii Elektrycznej, Pracownia Programowania

Układów Mikroprocesorowych, Pracownia Innowacyjnych Konstrukcji Elektronicznych, Pracownia Wibroakustyki. Po utworzeniu przy Podkarpackim Centrum Innowacji w Rzeszowie

Sieci Laboratoriów Badawczych i Wzorcujących (PSLBiW) w roku 2017 prof. Leniowska weszła w skład Rady

Programowej Sieci, zaś w bieżącej kadencji 2020–2024 została wybrana na zastępcę przewodniczącego tejże Rady.

Do czynności organizacyjnych należy zaliczyć też organizację konferencji naukowych. W latach 2007–2022 Pani prof. Leniowska była przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego i/lub członkiem Komitetu Naukowego takich konferencji, jak:

- Open Seminar on Acoustics: OSA 2007, OSA 2013, OSA 2022;
- konferencje MechMed: „Mechanika w Medycynie”: 2014, 2016;
- Medical Robots 2013;
- BioTechMed 2013;
- Federated Conference on Computer Science and Information System (FedCSIS), sekcja Artificial Intelligence in Medical Applications (AIMA) – członek Komitetu Naukowego w latach 2015, 2016, 2017;
- konferencje „Wokół Mechatroniki”: 2011, 2012, 2013, 2015.

Staże i wizyty studyjne

Pani prof. Leniowska nawiązała szereg kontaktów z uznanymi na świecie ośrodkami naukowymi, w których przebywała w ramach wizyt studyjnych i staży naukowych. Należą do nich:

- Lviv Polytechnic National University, Institute of Telecommunications, Radio Electronics and Electronic Engineering, Lwów, Ukraina, czerwiec–lipiec 2006 r.
- Kaajani University, Finlandia, czerwiec 2011 r.
- RWTH Aachen University, Institute for Hearing Technology and Acoustics, październik 2015 r.
- Tohouku University, the Research Center of Pure and Applied Mathematics, Sendai, Japonia, kwiecień 2015 r.

Aktywność naukowa Pani prof. Leniowskiej była wielokrotnie nagradzana. Otrzymała pięciokrotnie Nagrody Rektora UR (1994, 1995, 2005, 2007, 2014), a także:

Srebrny Krzyż Zasługi (2007) za pracę naukową i organizacyjną na rzecz Uniwersytetu Rzeszowskiego;

zespołową nagrodę naukową im. prof. Zbigniewa Religi za cykl publikacji z zakresu robotyki medycznej i bioinżynierii przyznana przez Radę Naukową Fundacji Rozwoju Kardiologii w 2013 r.;

Medal im. M. Kwieka za działalność w zakresie akustyki – przyznany przez Polskie Towarzystwo Akustyczne w 2015 r.;

Medal Komisji Edukacji Narodowej MNiSzW – za osiągnięcia w zakresie nauczania i organizacji procesu kształcenia w 2019 r.

Działalność dydaktyczna

Z inicjatywy Pani prof. Leniowskiej w roku akademickim 2010/2011 na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym UR uruchomiony został kierunek studiów mechatronika, studia inżynierskie I stopnia. Staraniem prof. Leniowskiej kierunek ten uzyskał w roku 2010

dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego, UDA POKL.04.01.01-00-068/10-00 w ramach priorytetu IV „Szkolnictwo wyższe i nauka”, programu operacyjnego „Kapitał ludzki”, działanie 4.1 „Wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni oraz zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy”.

W roku 2012 prof. Leniowska podjęła starania o uruchomienie studiów magisterskich II stopnia o profilu ogólnoakademickim, przygotowując wraz z zespołem wniosek do MNiSzW, który został rozpatrzony pozytywnie.

W roku 2017 kierunek mechatronika studia I i II stopnia był wizytowany przez Zespół Polskiej Komisji Akredytacyjnej, który wystawił ocenę bardzo dobrą.

Pani prof. Leniowska regularnie wspierała inicjatywy studentów, organizując w latach 2010–2017 konkursy na najlepszy projekt mechatroniczny, angażując się w recenzje studenckich prac (np. monografia *Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Inżynierów 2018*) i biorąc udział w szeregu akcjach promocji kierunku mechatronika. Była recenzentem 5 prac doktorskich, 4 postępowań habilitacyjnych oraz promotorem dwóch prac doktorskich.

Na dorobek naukowy Pani prof. Leniowskiej składa się ponad 140 artykułów naukowych w czasopiśmie i materiałach konferencyjnych; jest autorką, współautorką lub redaktorem 14 monografii, 2 patentów, 1 wzoru użytkowego. W styczniu 2023 r. otrzymała z rąk prezydenta PR Andrzeja Dudy tytuł profesora w dziedzinie nauk inżynierjno-technicznych w dyscyplinie inżynieria mechaniczna. Warto zaznaczyć, że od ukończenia studiów aż po dzień dzisiejszy przez cały okres pracy naukowej, organizacyjnej i dydaktycznej Uniwersytet Rzeszowski był i pozostaje jej podstawowym miejscem pracy.

Profesura w Instytucie Technologii Żywności i Żywienia – prof. dr hab. inż. Małgorzata Dżugan

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda postanowieniem z dnia 2 lutego 2023 r. nadał dr hab. inż. **Małgorzacie Dżugan** tytuł profesora nauk rolniczych w dyscyplinie technologia żywności i żywienia.

Profesor M. Dżugan jest pracownikiem Instytutu Technologii Żywności i Żywienia, od 2016 r. pełni funkcję kierownika Zakładu Chemii i Toksykologii Żywności. W jednostce pracuje od 1990 r., została zatrudniona bezpośrednio po ukończeniu z wyróżnieniem studiów na Wydziale Chemicznym Politechniki Rzeszowskiej. Zakład funkcjonował wówczas w strukturach Filii krakowskiej Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja, a od 2001 r. – Uniwersytetu Rzeszowskiego. Doktorat w zakresie zootechniki uzyskała w 1997 r. na Wydziale Zootechnicznym AR w Krakowie, a habilitację na Wydziale Biotechnologii i Nauk o Żywności Słowackiego Uniwersytetu Rolniczego w Nitrze (2012). Z dniem 1 marca 2013 r. M. Dżugan została mianowana na stanowisko profesora UR.

Dorobek naukowy prof. Dżugan obejmuje ponad 170 publikacji naukowych, w tym 56 publikacji indeksowanych w bazie Scopus, 4 monografie naukowe, ponadto 150 doniesień konferencyjnych. Była kierownikiem licznych projektów naukowych, współautorem 3 zgłoszeń patentowych. Zainteresowania badawcze ewoluowały wraz ze zmianą profilu jednostki i powoły-

waniem nowych kierunków studiów, początkowo dotyczyły fizjologii rozrodu ptaków domowych, a następnie zagadnień związanych z chemią i toksykologią żywności, w tym mechanizmów toksyczności kadmu i wykorzystania czosnku pospolitego jako substancji ochronnej. Na prze-

strzeni ostatnich 13 lat prof. Dżugan rozwinęła nowy kierunek badawczy, unikalny na poziomie kraju, dotyczący autentycacji i oceny aktywności biologicznej regionalnych produktów pszczelich.

Opublikowane do tej pory wyniki badań przeprowadzonych w stwo-

rzonym zespole badawczym pozwoliły uzupełnić lukę w nauce o miodzie i innych produktach pszczelich w literaturze krajowej i zagranicznej. Badania dotyczące głównie poszukiwania nowych markerów chemicznych pochodzenia botanicznego i geograficznego miodu są prowadzone we współpracy z ośrodkami naukowymi na Słowacji i w Rumunii. Nowym zagadnieniem wprowadzonym do światowej nauki o miodzie była ocena aktywności biologicznej miodów wzbogaconych dodatkami roślinnymi o wysokiej przydatności dla apifitoterapii. W ostatnich latach w zespole podejmowane są nowe zagadnienia badawcze dotyczące aktywności biologicznej propolisu, pierzgi i czerwiu trutowego. Badania aktywności biologicznej tych produktów są realizowane wspólnie z zespołem z Katedry Biotechnologii i Bioinformatyki Wydziału Chemicznego Politechniki Rzeszowskiej. Prowadzona działalność naukowa cieszy się uznaniem środowiska pszczelarzy nie tylko na Podkarpaciu, czego najlepszym dowodem jest otrzymanie w 2022 r. prestiżowego wyróżnienia – Medalu 100-lecia Polskiego Związku Pszczelarskiego. Profesor Dżugan jest zapraszana do udziału w różnych wydarzeniach pszczelarskich, wiele razy wygłaszała wykłady na konferencjach i szkoleniach pszczelarskich, także w innych województwach. W ramach prowadzonych badań podejmuje się rozwiązywanie problemów zgłaszanych przez środowisko oraz udziela wsparcia laboratoryjnego lokalnym pszczelarzom. We współpracy z przedsiębiorcami z branży spożywczej podejmuje prace B+R zmierzające do zastosowania produktów pszczelich w żywności funkcjonalnej. Profesor Dżugan jest cenionym nauczycielem akademickim, posiada wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu zajęć laboratoryjnych i wykładów z wielu przedmiotów, m.in.

chemia żywności, biochemia żywności, toksykologia żywności, analiza zagrożeń zdrowotnych żywności, analiza i ocena jakości żywności. Jest współautorem wielu sylabusów do przedmiotów, instrukcji do ćwiczeń laboratoryjnych i 4 skryptów. Uczestniczyła w przygotowywaniu programów nowych kierunków studiów, brała udział w opracowaniu raportów dla PKA. Wypromowała 2 doktorów, kolejna praca doktorska jest w trakcie finalizacji, była promotorem ponad 130 prac dyplomowych. W ramach projektu „Rozwój kompetencji zawodowych studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego w obszarze technologii żywności i żywienia człowieka” (2018–2019) jako menedżer aktywnie działała na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych studentów i umocnienia ich pozycji na rynku pracy dzięki nawiązanym kontaktom z pracodawcami w regionie. Za pracę dydaktyczną otrzymała medal Komisji Edukacji Narodowej, srebrny krzyż zasługi oraz zespołową nagrodę JM Rektora UR II stopnia, a w 2022 r. nagrodę Ministra Nauki i Edukacji.

Pani Profesor pasję do nauki i przekazywania wiedzy innym łączy z intensywną działalnością organizacyjną. W ciągu swojej wieloletniej pracy zawodowej udzielała się na rzecz Wydziału, była członkiem rady Wydziału, zespołu programowego i wielu komisji. Udzielała się w ruchu studenckim jako opiekun sekcji Toksykologia Żywności, brała udział w organizacji 7 studenckich konferencji naukowych, sprawowała opiekę nad badaniami prowadzonymi przez studentów, których przygotowała do prezentacji na licznych zagranicznych i krajowych konferencjach naukowych (łącznie 65 wystąpień, w tym 13 nagrodzonych). W ramach popularyzacji wiedzy i promocji UR wygłaszała wykłady dla uczniów szkół podstawowych oraz Uniwersytetu III wieku.

Prof. Dżugan działała aktywnie w organizacjach naukowych, w 2013 r. zainicjowała powołanie Podkarpackiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Technologów Żywności w UR i przez dwie kadencje pełniła funkcję prezesa Oddziału. Była też członkiem Zarządu Głównego PTTŻ, a obecnie wchodzi w skład Komisji Rewizyjnej. W ramach działalności Oddziału zorganizowała cykl wykładów otwartych „Jakość żywności – świadome odżywianie” jako forum do popularyzacji wyników badań naukowych, którego kontynuacja stanowi poszerzenie oferty kształcenia dla studentów. Zaangażowanie Pani Profesor w promocję Uniwersytetu na arenie międzynarodowej obejmuje współpracę z ośrodkami naukowymi ze Słowacji (Uniwersytetem Rolniczym w Nitrze i Uniwersytetem Medycyny Weterynaryjnej i Farmacji w Koszycach), Węgier (Uniwersytetem w Gödöllő) i Rumunii (Uniwersytetem w Oradei). Od 10 lat jest członkiem Komitetu Naukowego cyklicznej konferencji naukowej „Risk Factors in Food Chain”, której współorganizatorem jest Uniwersytet Rzeszowski. Konferencja odbyła się trzykrotnie w Uniwersytecie Rzeszowskim. Osiągnięcia organizacyjne Pani M. Dżugan zostały nagrodzone Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz Dyplomami Uznania Dziekana Wydziału Biologiczno-Rolniczego. Od 1 marca 2023 r. prof. Małgorzata Dżugan pracuje na stanowisku profesora w grupie pracowników badawczo-dydaktycznych UR.

Kobiety!

Maciej Ulita

8 marca w Uniwersytecie Rzeszowskim uroczystie obchodzono Dzień Kobiet. Jak ważne to święto, nie trzeba chyba nikomu wyjaśniać. Podobnie jak tego, że nie tylko w ten dzień Panie zasługują na wszelkie należne im uznanie. Na zaproszenie JM prof. dra Sylwestra Czopka, rektora UR w Auli im. św. Jadwigi Królowej Polski zgromadziły się licznie kobiety Uniwersytetu Rzeszowskiego. W pierwszej części uroczystości miały niewątpliwą przyjemności zobaczyć koncert w wykonaniu Zespołu Pieśni i Tańca Resovia Saltans, który poprowadził pan Sławomir Gołąb.

Cześć druga odbyła się dzięki zaangażowaniu JM prof. dra hab. Sylwestra Czopka, rektora UR, Działu Promocji UR oraz sponsorów, którzy na tę piękną okazję przekazali w sumie ponad 150 pakietów подарunkowych. Droga losowania pasowana na tę okazję „sirotka” wygenerowała numery rzędów i miejsc, a zajmujące je Panie odebrały podarunki z rąk JM Rektora. Patrząc na zainteresowanie zgromadzonych mamy nadzieję, że ten rodzaj obchodów Dnia Kobiet wpisze się na stałe w uniwersytecki kalendarz.

Sponsorami wydarzenia byli:

- Uniwersytet Rzeszowski,
- Restauracja McDonald’s,
- Teatr im. W. Siemaszkowej,
- Kino HELIOS,
- Kobi Light,
- Ziaja,
- Arbon Polska,
- Mary Key,
- Butik Harmony Rzeszów,
- Sylveco.

Partnerom wydarzenia serdecznie dziękujemy, a naszym (i nie tylko) Paniom, zupełnie bez okazji, życzymy Wszystkiego Najlepszego!

Prima aprilis

Ewelina Buczek

Zaspałeś? Zegary w całym domu nagle przyspieszyły lub opóźniły się o godzinę? Czyżby nastąpiła zmiana czasu? Zaraz, zaraz, przecież już przedstawiliśmy wskazówki, żeby pokazywały czas letni. W takim razie... co się stało?

Może właśnie ktoś zrobił ci psikusa! Otóż nadszedł w końcu 1 kwietnia. Prima aprilis zapukał w okna, by wywołać uśmiech na twarzach domowników. Święto to jest dniem żartów, kiedy to można wsypać komuś nieco soli do herbaty czy niepostrzeżenie przyczepić kartkę z zabawnym tekstem na plecy. Tego dnia powinniśmy się przygotować na jakieś drobne psikusy, gdyż może się okazać, że ktoś postanowił zrobić nam dowcip.

Jak właściwie narodził się prima aprilis? Nie jesteśmy w stanie dokładnie określić jego genezy. Istnieją spekulacje, że zwyczaj ten związany jest z mitologią, a konkretnie z uroczystościami Cerialiów, który obchodzono początkiem kwietnia na cześć bogini Ceres. Poszukując swojej córki, została ona wyprawiona w pole. Można powiązać tę historię z dużo bardziej znanym mitem o Demeter i Korze, kiedy to matka podążyła za echem głosu córki, jednak to ją zwiódło.

Wywodzić się również może z rzymskiego święta Veneralia często łączonego ze świętem Fortuny Virilis, czyli bogini szczęścia i nieszczęścia. Obyczaj ten obchodzono właśnie 1 kwietnia,

a wiązał się on z tańcami, wygłupami i żartami.

Tego samego dnia co prima aprilis w Polsce obywatele Anglii obchodzą Dzień Głupca, we Francji jest określany mianem „Dnia kwietniowej ryby”, w Szkocji to „Polowanie na głupca”, a na Litwie i w Portugalii „Dzień kłamcy” czy „Dzień kłamstwa”, w Rosji znany jest jako „Dzień śmiechu”, a kraje hiszpańskojęzyczne obchodzą 28 grudnia jakby odpowiednik naszego prima aprilis – „Dzień Niewiniątek”.

Święto to, choć pod różnymi nazwami, jest znane w Europie. Jest to dzień, w którym można zrobić drobne psikusy swojej rodzinie i przyjacielom, by wspólnie się pośmiać i poprawić komuś humor.

Jakie są najbardziej znane kawały? Oczywiście niezawodne „masz tu plamę”, kiedy to w zupełnie niespodziewanym momencie informujesz kogoś o tym, iż ma brudne ubranie, podczas gdy tak naprawdę niczego tam nie ma. Jeśli ktoś spojrzy we wskazane miejsce, żart można uznać za udany, gdyż udało się nabrać danego osobnika!

Chodzisz do szkoły, a w którejś z klas jest tablica z kredą? Połóż na podstavce rolkę białej plasteliny, może ktoś się złapie na twój psikus!

Kiedy chcesz zrobić kawał domownikowi, możesz napisać na lustrze lub ściance kabiny prysznicowej jakiś zabawny tekst, wykorzystując choćby

piankę do golenia czy inny produkt, który sprawi, że dana powierzchnia nie zaparuje. Podczas kąpieli twój tekst stanie się widoczny i możliwy do przeczytania. To się ktoś może zdziwić!

Może wiesz, że planowana jest jajecznicza na kolację i ktoś z twojej rodziny będzie ją przyrządzał? Ugotuj jajka na twardo i włóż z powrotem do wytłaczarki. Zaskoczy to domowego kucharza, bo nie mógł się tego spodziewać! W takiej zabawie możesz wykorzystać któryś z powszechnie znanych psikusów albo też wymyślić coś zupełnie nowego. Pamiętaj jednak, żeby nie przesadzać za bardzo. Dzień ten służy temu, by pośmiać się wraz z „ofiarą” twoich żartów, a nie zrobić jej przykrość.

Jednocześnie miej się na baczności, bo może ktoś postanowił tego dnia tobie zrobić kawał. Czy przeprowadzałeś kiedyś z przyjacielem lub rodzeństwem bitwę na żarty walcząc o to, by nabrać jak najwięcej osób? Spróbuj, kto wie, może zbliży was to nieco do siebie, gdy po całym dniu będziecie sobie opowiadać komu i jaki zrobiliście dowcip, no i oczywiście reakcję danej osoby. W końcu to dzień, kiedy drobne żarty są dopuszczalne i nie powinno się za bardzo o nie wściekać, a raczej wspólnie pośmiać i bawić.

Geneza powstania życzeń świątecznych

Aleksandra Sira

Przesyłanie życzeń świątecznych znane jest człowiekowi już od starożytności. Jednak w Europie zwyczaj ten zaczął się rozpowszechniać dopiero w okresie renesansu. Pierwszy jakże znany nam dziś zwrot „wesołych świąt” został użyty w liście wysłanym w 1534 r. Przez niemal cały okres nowożytny życzenia świąteczne wysyłano w takiej właśnie formie.

Przypomnijmy trochę historii. Od 1709 r. niejaki Włoch Nicolo Monte Mellini wysyłał kartki świąteczne do swoich znajomych. Wówczas we Włoszech rozpowszechniła się tradycja wysyłania kartek świątecznych. W niemal całej Europie kartki z życzeniami zaczęto wysyłać dopiero w połowie XIX w., a zwyczaj ten rozpowszechnił Anglik Henry Cole. Warto także dodać,

że nieco wcześniej kartkę świąteczną stworzył Szkot, który co prawda jej nie wysłał, ale umieścił ją w witrynie swojego sklepu.

W Polsce zwyczaj wysyłania kartek z życzeniami świątecznymi istnieje już ponad sto lat. Początkowo wysyłano czarno-białe kartoniki, na których wypisane były życzenia świąteczne. W latach 20. ubiegłego wieku zaczęto wysyłać malowane kartki, co bardzo rozpowszechniło sam zwyczaj wzajemnego składania sobie życzeń. W okresie PRL-u popularność wysyłania kartek świątecznych z życzeniami nieco zmalała. Na szczęście ok. roku 2000 zwyczaj ten powrócił do łask. Dziś natomiast tradycyjne kartki świąteczne są zastępowane przez pocztę elektroniczną. Czego sobie życzyć?

W przeszłości samo składanie życzeń było traktowane jako swojego rodzaju dar, w który mocno wierzono. Uważano że, to co wypowiedziane, musi się spełnić. Zarówno dawniej, jak i dzisiaj osoby składające życzenia, a także je przyjmujące zachowują powagę, która jest wyrazem szacunku.

Dzisiaj życzenia wyglądają nieco inaczej niż w czasach naszych przodków, ponieważ dawniej stawiano po części na innego rodzaju wartości. Wówczas chłopcy życzili sobie głównie tego, aby ziemia była urodzajna oraz zwierzęta były w pełni zdrowe. Jednakże należy wspomnieć, iż są pewne elementy wspólne dla życzeń staropolskich i dzisiejszych. Mianowicie od zawsze życzone sobie zdrowia, szczęścia i pomyślności.

Demeter i Kora dawnych Słowian? Dziewanna i Marzanna – boginie o odmiennym obliczu

Kinga Skowron

Postać Marzanny, pochodząca jeszcze z wierzeń słowiańskich, na stałe utrwaliła się w polskiej tradycji i stała się elementem jej kultury. Zgodnie z kulturowym zwyczajem pierwszego dnia wiosny (21 marca) najmłodszy przygotowują kukłę, personifikację Zimy,

ubraną w sukienkę, przyozdobioną koralami. Następnie wrzucają ją do wody lub podpalają. Obrzęd ten ma oznaczać symboliczne pożegnanie minionej pory roku oraz przywitanie nadchodzącej wiosny. Mało osób wie, kim dla dawnych Słowian była Marzanna, jeszcze

mniej zdaje sobie sprawę z tego, że wierzono także w boginię życia – Dziewannę.

Słowiańska bogini śmierci

Bogini Marzanna pojawia się w wierzeniach wielu ludów słowiańskich. Była wspominana w zapisach odna-

leżonych m.in. na terenie Czech, Białorusi, Ukrainy czy Słowacji. W Polsce znana jest także pod takimi imionami, jak: „Marzana”, „Marza” czy „Marysia”, zaś na Kaszubach „Morzeczka Morska Panna”. Imię bogini podchodzi prawdopodobnie od indoeuropejskiego „mar-”, oznaczającego „mający związek z wodą”, co tłumaczy, dlaczego kukła jest tradycyjnie topiona. Może pochodzić również od polskiego słowa „morze” w wierzeniach ludowych odnoszącego się do zaświatów. Kiedy mówiono „za morze”, myślano o krainie zmarłych, ulokowanej za śmiertelnymi wodami. Idąc dalej tym tropem, warto zauważyć, iż rdzeń może także odnosić się do „moru” oznaczającego „śmierć”. Pożegnanie zimy oznaczało zatem odejście pory roku kojarzonej negatywnie ze śmiercią, mrozem i ciemnością. Woda, jako symbol nowego życia, miała nie tylko sugerować odejście zimy do innego świata, ale przede wszystkim odrodzenie natury za sprawą zbliżającej się wiosny.

Co wiemy o Dziewannie?

W niektórych rejonach, takich jak Opolszczyzna, Podhale czy Morawy, po wrzuceniu Marzanny do rzeki tworono nową, znacznie piękniejszą kukłę zwaną Dziewanną lub Ziewonią – boginią życia. Następnie wraz z nią powracano do osady, wyśpiewując radosne piosenki z okazji nadejścia wiosny. Najczęściej jednak obchody ku czci Dziewanny stanowiły osobne święto obchodzone późną wiosną. Nazywano je „gaikiem”, „gajem”, „maikiem”, „nowym latem”, „nowym latkiem” lub „turzycą”. Wówczas wiejska ludność tworzyła lalkę uplecioną z roślin przyniesionych z lasu. Tzw. „dziewannę” obnoszono następnie po całej wsi. Inne źródła wskazują na to, że „gaik” stanowiła sosnowa gałąź przyozdobiona kwiatami lub wstążkami. To święto przyjmowało zazwyczaj formę zabawy – śpiewano i tańczono, a nawet zbierano datki. Kronikarz Jan Długosz uznawał słowiańską boginię za odpowiedniczkę Diany – greckiej bogini łowów oraz lasów. Możliwe, że zioło lecznicze o nazwie dziewanna

zostało zainspirowane właśnie imieniem słowiańskiej bogini.

Podobieństwo do greckiego mitu

Niekiedy uważano Dziewannę za córkę Marzanny, co wskazywałoby na czytelną inspirację greckim mitem o Demeter oraz Korze. Grzegorz Niedzielski zauważa, że na obszarze zachodniosłowiańskim Marzana była uważana za boginię naczelną – najbliższą obrazowi Matki Ziemi. Jej mężem był zaś bóg płodności lub niebios – Jaryło, Jarowit, zwany także „Zielonym Jerzym”, a w Polsce „Jasiem”. Niektórzy Słowianie wierzyli w to, iż podczas topienia Marzanny tak naprawdę przemienia się ona w swoją córkę Dziewannę, dlatego też powracali do wioski z drugą kukłą. Treść wybranych przekazów wskazuje także na to, że po śmierci Marzanny Jaryło wraz z Dziewanną wspólnie rozpoczynają rozkwit sił płodności natury. Bogini śmierci powróci zaś za kilka miesięcy, aby znów sprowadzić na świat zimą. Można dostrzec tutaj pewną analogię między słowiańskimi wierzeniami a greckim mitem o Demeter i Korze. Demeter – bogini urodzaju, której córka została porwana przez Hadesa – boga podziemi z rozpaczy przestała dbać o urodzaje zbóż. Hades zgodził się wówczas, aby Kora powracała do matki na okres sześciu miesięcy. Przez ten czas na Ziemi znów panował dobrobyt, lecz gdy córka odchodziła, matka znów pogrążała się w rozpaczy. Niektórzy badacze przypuszczają, że Marzana i Dziewanna były jedną boginią, której oblicze zmieniało się pod wpływem nadejścia wiosny bądź zimy, lecz nie ma na to wystarczających dowodów. Warto dodać, że zarówno Dziewanna, jak i Marzana były przedstawiane w towarzystwie takich atrybutów jak wieńce czy ziarna zbóż.

Wspólny koncert ZPiT Resovia Saltans oraz Zespołu Mazowsze w Otrębusach

16 kwietnia 2023 r. w siedzibie Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca Mazowsze w Otrębusach odbył się wspólny koncert ZPiT Resovii Saltans oraz Zespołu Mazowsze.

Mazowsze, które obchodzi w tym roku jubileusz 75-lecia swojej działalności, zorganizowało koncert pod nazwą „Mazowsze i przyjaciele”, w którym oprócz Resovii Saltans wzięły udział ZPiT im. W. Koniorowej z Lublina. Wizyta

w Otrębusach zaczęła się od zwiedzenia Muzeum Zespołu Mazowsze oraz zapoznania się z jego historią. Po wspólnych próbach scenicznych oraz wokalnych odbył się koncert, w którym Resovia zaprezentowała tańce staromiejskie i podlaskie, a grupa wokalna rzeszowskie oraz podlaskie pieśni ludowe.

Występ Resovii spotkał się z dużym aplauzem publiczności oraz kierownictwa Zespołu Mazowsze, które

pogratulowało poziomowi artystycznego. Dyrektor R. Kalinowski podczas finałowych przemówień opowiedział o jedynych w Polsce podyplomowych studiach choreograficznych prowadzonych przez MSKO Resovia Saltans, które ukończyło wielu tancerzy Zespołu Mazowsze. Dla tancerzy i wokalistek Resovii występ był wspaniałą przygodą artystyczną oraz udaną inauguracją sezonu artystycznego.

Niezwykłe właściwości zwykłej wody

Magdalena Zielińska

Wszyscy zgadzamy się, że korzyści ze spożycia wody są nieocenione. To dzięki niej możemy cieszyć się dobrym samopoczuciem, zdrowiem, ale przede wszystkim... żyć! Żaden inny związek chemiczny nie bierze udziału w tak wielu różnorodnych funkcjach organizmu ludzkiego co woda. To dzięki niej w nerkach prawidłowo przebiega proces filtracji, a mózg i serce pracują na pełnych obrotach. Nawet łagodne odwodnienie może wpłynąć na Twoje zdrowie – zarówno psychiczne, jak i fizyczne.

Oto szereg głównych funkcji, które woda pełni w naszym organizmie:

1) Jest strukturalną i funkcjonalną częścią organizmu.

Woda stanowi ok. 75% masy ciała noworodka, średnio 60% dorosłego człowieka, a jej zawartość zmniejsza się wraz z wiekiem do 50% u osób w wieku podeszłym. Każda komórka, tkanka i narząd w naszym ciele potrzebują wody do prawidłowego funkcjonowania. Najwięcej wody zawiera płyn mózgowo-rdze-

niowy i szpik kostny (99%), osocze krwi (85%) i co bardzo istotne – mózg (75%).

2) Jest niezbędną w procesie trawienia i wchłaniania składników odżywczych.

Woda zawarta w ślinie ułatwia formowanie kęsów pożywienia, przesuwanie ich przez dalsze części przewodu pokarmowego, właściwe działanie enzymów trawiennych oraz zapobiega zaparciom (wypijanie większej ilości płynów ma także znaczenie, gdy zwiększamy ilość błonnika w diecie). Jest idealnym środkiem transportu m.in. dla substancji odżywczych, którym umożliwia dotarcie do komórek ciała.

3) Wpływa na samopoczucie i zdolności poznawcze.

Woda jest niezbędna do prawidłowego funkcjonowania mózgu, co wpływa na nasze zdolności poznawcze i koncentrację. Dodatkowo picie wody może pomóc zmniejszyć objawy bólu głowy, które są jednym z najczęstszych objawów odwodnienia. W jednym

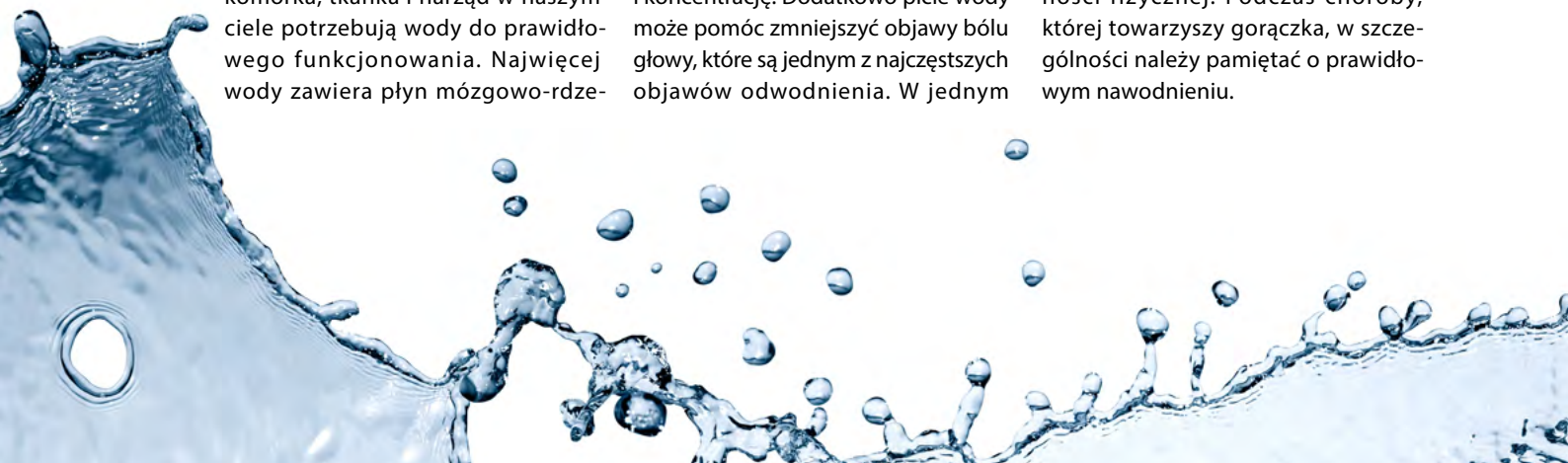
z badań naukowych osoby, które piły mało wody i zostały zachęcane przez badaczy do większego spożycia płynów, odnotowywały poprawę samopoczucia.

4) Woda może wspomagać redukcję masy ciała.

Czasem odczuwanie pragnienia można mylnie odbierać jako uczucie głodu. Ponadto badacze doszli do ciekawych wniosków, skupiając się na dość łatwym nawyku, jakim jest picie wody przed posiłkami. Mianowicie wykazano, że taki nawyk może być skuteczną strategią w zmniejszaniu łaknienia oraz wspomaganiu odchudzania i utrzymaniu szczupłej sylwetki.

5) Reguluje temperaturę ciała.

Woda pomaga utrzymać odpowiednią temperaturę ciała poprzez oddychanie i pocenie się, zwłaszcza w gorącym klimacie i podczas aktywności fizycznej. Podczas choroby, której towarzyszy gorączka, w szczególności należy pamiętać o prawidłowym nawodnieniu.

6) Stanowi istotny składnik wszystkich płynów ustrojowych.

Woda zabezpiecza przed uszkodzeniem m.in. gałkę oczną, mózg, rdzeń kręgowy, a także płód, który rozwija się w łonie matki. To dzięki niej stawy wykazują ruchliwość (wchodzi w skład mazi stawowej), a narządy wewnętrzne w jamie brzusznej nie ulegają uszkodzeniu.

7) Zapobiega występowaniu różnych schorzeń.

Skutki odwodnienia to nie tylko ostre stany, takie jak udar cieplny, ale także zwiększone ryzyko wystąpienia kamieni nerkowych, przewlekłej choroby nerek, infekcji dróg moczowych, chorób sercowo-naczyniowych i chorób metabolicznych.

Przejdźmy do praktycznych wskazówek, które pomogą nam na co dzień odpowiednio zadbać o nawodnienie organizmu i rozwiązać różne mity związane z piciem wody:

1) Ile powinniśmy wypijać wody każdego dnia?

Wbrew pozorom to proste pytanie, na które nie ma łatwej odpowiedzi. Prawdopodobnie słyszałeś radę, aby pić osiem szklanek wody dziennie. Łatwo to zapamiętać i teoretycznie pokrywa się to z normami, o których w dalszej części, niemniej zapotrzebowanie na wodę każdego z nas zależy od wielu czynników, takich jak masa ciała, wiek, płeć, skład naszej diety, temperatura otoczenia, wilgotność powietrza, aktywność fizyczna. Wzrasta ono przy podwyższonej temperaturze i obniżonej wilgotności powietrza. Ilość tę

możemy nieco oszacować. Według aktualnych Norm Żywienia dla populacji Polski zalecane wystarczające spożycie (AI) wody dla dorosłych mężczyzn to 2,5 l oraz 2 l na dobę dla dorosłych kobiet.

Możemy także określić zapotrzebowanie na podstawie praktycznego wzoru dla osób zdrowych: 30 ml na każdy kilogram masy ciała, tzn. jeśli ważysz np. 80 kg, powinieneś/powinnaś spożywać ok. 2,4 l płynów na dzień.

2) Czy mamy jakieś wskaźniki, które pokażą nam, czy spożywamy wystarczającą ilość płynów?

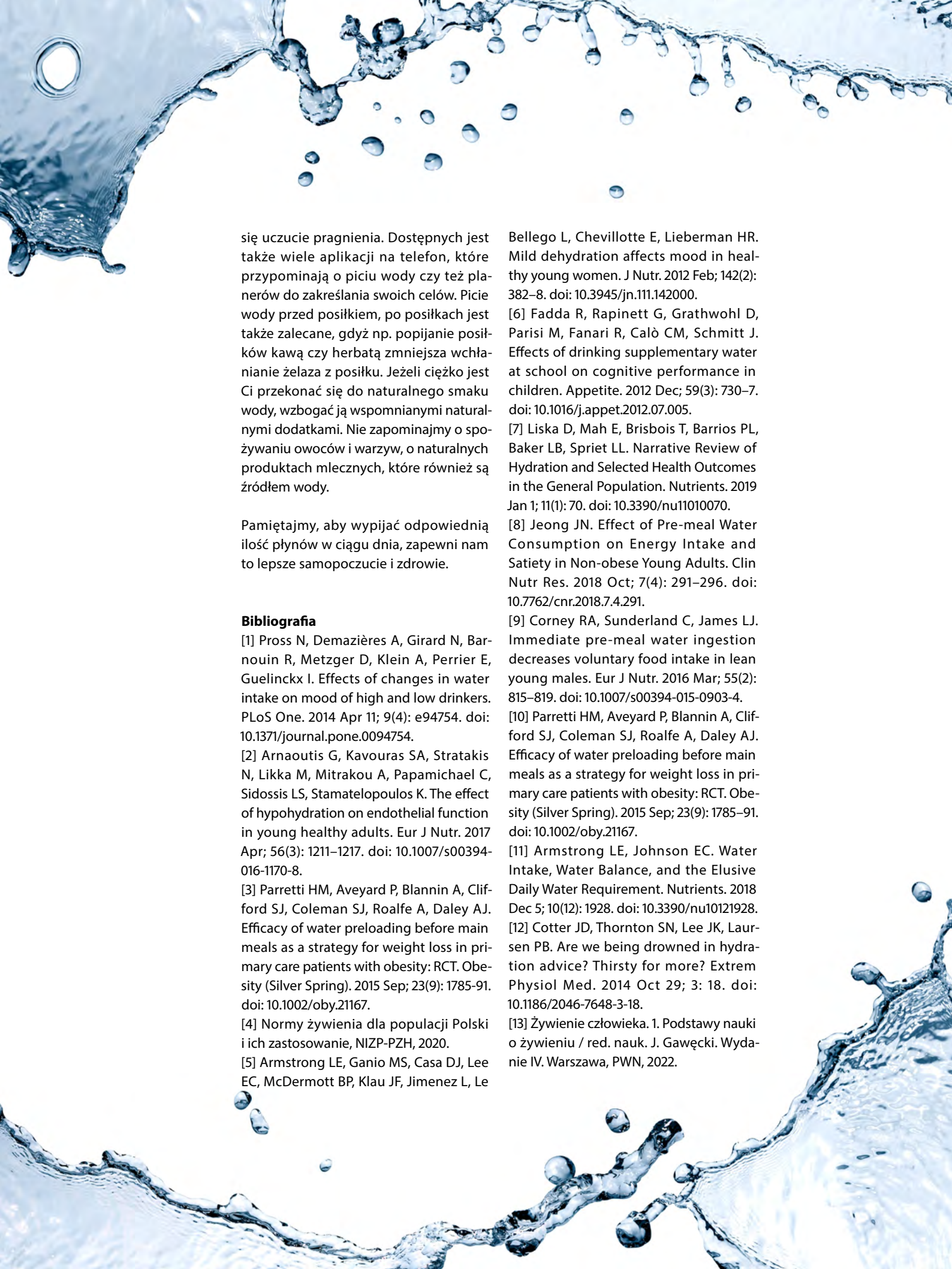
Bilans wody w naszym organizmie powinien utrzymywać się na stałym poziomie – taka sama ilość wody powinna być przyjęta do organizmu, jak z niego wydalona. Zatem jeśli oddajesz mocz rzadziej, niewielkie ilości, może to sugerować niskie spożycie płynów. Kolejnym wskaźnikiem może być także pragnienie, chociaż z reguły pojawia się ono wtedy, kiedy już zaczynamy być nieco odwodnieni oraz szczególnie w wieku starszym może nie dawać wystarczającej informacji. Za to bardzo dobrym wskaźnikiem tego, czy spożywamy wystarczającą ilość płynów, jest kolor moczu. Jeśli twój mocz ma jasny, słomkowy kolor – prawdopodobnie pijesz wystarczającą ilość wody, natomiast jeśli przypomina on kolor soku jabłkowego lub jest ciemniejszy – pijesz zbyt małą ilość płynów.

3) A jeśli nie lubimy pić wody? Czy woda to jedyny sposób na właściwe nawodnienie?

Nie tylko woda zapewnia nawodnienie. Woda w naszej diecie pochodzi z różnych źródeł, tj. woda pitna, która jest głównym źródłem nawadniającym (mineralna, źródłana itd.), wszelkie wypijane płyny: herbata, kawa, ale także woda w pokarmach i woda metaboliczna (powstaje w wyniku przemian metabolicznych składników pokarmowych i u osób zdrowych to ok. 200–500 ml). Warzywa i owoce są świetnym źródłem wody, a dodatkowo oprócz wody dostarczają nam równocześnie witamin i składników mineralnych. Bogate w wodę są ogórki, pomidory, cukinia, arbuz, truskawki, pomarańcze. Można także spróbować dodać je do czystej wody, np. z świeżymi listkami mięty czy bazylii – uzyskamy naturalny aromat i ciekawy smak. Jej istotnym źródłem jest także mleko i napoje mleczne. Niezalecane będą napoje i wody smakowe, słodzone cukrem.

4) Jak zbudować nawyk picia wody?

Jeśli dotychczas nie mieliśmy wypracowanego takiego nawyku, warto zacząć zgodnie z przysłowiem „Kropla do kropli, a będzie morze”, a więc metodą małych kroków. Pierwszy krok to posiadanie zawsze butelki z wodą przy sobie oraz stawianie wody w widocznych miejscach. Dobrze sprawdza się podczas pracy czy innych czynności trzymanie jej w zasięgu ręki, np. na biurku, na stole w kuchni. Warto włożyć dziecku do plecaka butelkę wody, by w każdej chwili mogło zaspokoić pragnienie i nie sięgało po słodzone napoje. Następnie picie wody regularnie, przez cały dzień, zanim pojawi

A decorative background featuring a dynamic splash of clear water against a white background. The water droplets and splashes are concentrated at the top and bottom edges of the page, framing the central text area.

się uczucie pragnienia. Dostępnych jest także wiele aplikacji na telefon, które przypominają o piciu wody czy też planerów do zakreślania swoich celów. Picie wody przed posiłkiem, po posiłkach jest także zalecane, gdyż np. popijanie posiłków kawą czy herbatą zmniejsza wchłanianie żelaza z posiłku. Jeżeli ciężko jest Ci przekonać się do naturalnego smaku wody, wzbogać ją wspomnianymi naturalnymi dodatkami. Nie zapominajmy o spożywaniu owoców i warzyw, o naturalnych produktach mlecznych, które również są źródłem wody.

Pamiętajmy, aby wypijać odpowiednią ilość płynów w ciągu dnia, zapewni nam to lepsze samopoczucie i zdrowie.

Bibliografia

- [1] Pross N, Demazières A, Girard N, Barnouin R, Metzger D, Klein A, Perrier E, Guelinckx I. Effects of changes in water intake on mood of high and low drinkers. *PLoS One*. 2014 Apr 11; 9(4): e94754. doi: 10.1371/journal.pone.0094754.
- [2] Arnaoutis G, Kavouras SA, Stratakis N, Likka M, Mitrakou A, Papamichael C, Sidossis LS, Stamatelopoulos K. The effect of hypohydration on endothelial function in young healthy adults. *Eur J Nutr*. 2017 Apr; 56(3): 1211–1217. doi: 10.1007/s00394-016-1170-8.
- [3] Parretti HM, Aveyard P, Blannin A, Clifford SJ, Coleman SJ, Roalfe A, Daley AJ. Efficacy of water preloading before main meals as a strategy for weight loss in primary care patients with obesity: RCT. *Obesity (Silver Spring)*. 2015 Sep; 23(9): 1785–91. doi: 10.1002/oby.21167.
- [4] Normy żywienia dla populacji Polski i ich zastosowanie, NIZP-PZH, 2020.
- [5] Armstrong LE, Ganio MS, Casa DJ, Lee EC, McDermott BP, Klau JF, Jimenez L, Le Bellego L, Chevillotte E, Lieberman HR. Mild dehydration affects mood in healthy young women. *J Nutr*. 2012 Feb; 142(2): 382–8. doi: 10.3945/jn.111.142000.
- [6] Fadda R, Rapinett G, Grathwohl D, Parisi M, Fanari R, Calò CM, Schmitt J. Effects of drinking supplementary water at school on cognitive performance in children. *Appetite*. 2012 Dec; 59(3): 730–7. doi: 10.1016/j.appet.2012.07.005.
- [7] Liska D, Mah E, Brisbois T, Barrios PL, Baker LB, Spriet LL. Narrative Review of Hydration and Selected Health Outcomes in the General Population. *Nutrients*. 2019 Jan 1; 11(1): 70. doi: 10.3390/nu11010070.
- [8] Jeong JN. Effect of Pre-meal Water Consumption on Energy Intake and Satiety in Non-obese Young Adults. *Clin Nutr Res*. 2018 Oct; 7(4): 291–296. doi: 10.7762/cnr.2018.7.4.291.
- [9] Corney RA, Sunderland C, James LJ. Immediate pre-meal water ingestion decreases voluntary food intake in lean young males. *Eur J Nutr*. 2016 Mar; 55(2): 815–819. doi: 10.1007/s00394-015-0903-4.
- [10] Parretti HM, Aveyard P, Blannin A, Clifford SJ, Coleman SJ, Roalfe A, Daley AJ. Efficacy of water preloading before main meals as a strategy for weight loss in primary care patients with obesity: RCT. *Obesity (Silver Spring)*. 2015 Sep; 23(9): 1785–91. doi: 10.1002/oby.21167.
- [11] Armstrong LE, Johnson EC. Water Intake, Water Balance, and the Elusive Daily Water Requirement. *Nutrients*. 2018 Dec 5; 10(12): 1928. doi: 10.3390/nu10121928.
- [12] Cotter JD, Thornton SN, Lee JK, Larsen PB. Are we being drowned in hydration advice? Thirsty for more? *Extrem Physiol Med*. 2014 Oct 29; 3: 18. doi: 10.1186/2046-7648-3-18.
- [13] Żywnienie człowieka. 1. Podstawy nauki o żywieniu / red. nauk. J. Gawęcki. Wydanie IV. Warszawa, PWN, 2022.

Rozmyślania *nad* wodą

Krzysztof Kukula

Amerykańscy astronauty, którzy w grudniu 1968 r. w trakcie misji Apollo 8 spoglądali na Ziemię, nazwali ją „**Błękitną planetą**”. Wody, pokrywając ponad **70% powierzchni kuli ziemskiej**, nadają jej niebieski kolor, co powoduje, że Ziemia wyraźnie różni się od innych planet Układu Słonecznego. Jednak co spowodowało, że mimo „wodnego charakteru” naszej planety, od dziesięcioleci mówimy o problemie niedoborów wody? Podsumowaniem tych niepokojów jest m.in. Raport o gospodarce wodnej na świecie (World Water Development Report – WWDR) z 2003 r., a potwierdzeniem, że sytuacja przez dwadzieścia lat nie uległa niestety poprawie, wydaje się być ogłoszenie roku 2023 **Międzynarodowym Rokiem Słodkiej Wody**.
Zatem po kolei...

Zasoby

Ogół wód występujących na naszej planecie nazywamy hydrosferą. Obejmuje ona wody podziemne i powierzchniowe, a także wodę zawartą w atmosferze i organizmach żywych. Szacuje się, że zasoby wody to około 1,4 mld km³. Hydrosferę w większości tworzą wody słone. Woda słodka to tylko około 2,5% zasobów hydrosfery, z czego aż 69% skoncentrowane jest w lodowcach, w stałej pokrywie śnieżnej i wiecznej zmarzlinie, a 30% przypada na wody podziemne. Pozostała, niewielka część wód słodkich, to

wody jezior, rzek i bagien. To pokazuje, że tylko ułamek ogólnych zasobów stanowi woda, która może być wykorzystywana bezpośrednio. Dodatkowo warto zwrócić uwagę na przestrzenne zróżnicowanie wielkości zasobów wodnych na lądzie oraz istnienie licznych źródeł zanieczyszczeń. To powoduje, że 20% ludności świata nie ma dostępu do czystej wody i odsetek ten, mimo szeregu działań, rośnie.

Choć najwięcej uwagi poświęcamy wodom powierzchniowym, to należy pamiętać o ogromnym znaczeniu wód podziemnych. Egzystencja dwóch miliardów ludzi opiera się właśnie na zasobach wód podziemnych. Jednak w wyniku ich eksploatacji poziom wód podziemnych obniżył się, co generuje istotne problemy np. w niektórych obszarach Indii, Chin i zachodniej i środkowej Azji, szczególnie na Półwyspie Arabskim, a także w zachodnich stanach USA. W niektórych miejscach, szczególnie w Europie Zachodniej i Stanach Zjednoczonych, jakość wód podziemnych spada w wyniku zanieczyszczeń. Natomiast stan chemiczny wód podziemnych w Polsce jest ciągle dobry i stanowią one około 70% wody przeznaczonej do spożycia.

Zasoby wody w danym kraju można wyrazić jako ilość wody wpływającą do morza wszystkimi rzekami z obszaru kraju. Jest to jednocześnie wskaźnik odnawialnych zasobów wodnych. Dla Polski całkowite odnawialne zasoby

wody wynoszą średnio ok. 60 mld m³ na rok, przy czym wielkość ta zależy od ilości opadów w danym roku. Pod względem ilości wody przypadającej na jednego mieszkańca, uwzględniając wody powierzchniowe, gruntowe i wgłębne, na świecie najuboższe zasoby wody ma Kuwejt, gdzie rocznie na jednego mieszkańca przypada jedynie ok. 10 m³ wody na rok. Nieco wyżej w rankingu znalazły się inne kraje z Półwyspu Arabskiego, gdzie szacunkowa wartość to około 100 m³ wody na mieszkańca. Na drugim końcu skali ulokowane są tak bogate w wodę kraje jak np. Islandia (ok. 600 000 m³/osoba/rok) czy Kanada (ok. 90 000 m³).

W Polsce w przeliczeniu na jednego mieszkańca przypada około 1600 m³ wody na rok, co w Europie lokuje nas niestety na szarym końcu. Jest to wskaźnik 3 razy niższy od średniej europejskiej i 4,5 razy mniejszy od przeciętnej dla świata. W Europie jedynie w Czechach, na Cyprze i na Malcie na jednego mieszkańca przypada mniej wody niż w naszym kraju. Dodatkowo zasoby wodne Polski są bardzo zmienne w czasie. Ponieważ w latach bardzo suchych zasoby wody w naszym kraju bywają niższe niż 40 km³, wskaźnik dostępu do wody spada wówczas poniżej 1500 m³/rok/osobę, co stanowi wartość progową, poniżej której pojawiają się poważne zaburzenia w gospodarowaniu zasobami wodnymi. Dodatkowo obok bardzo

dużych różnic w zasobach wody w poszczególnych latach występuje także wyraźne zróżnicowanie między regionami. Na ponad 2/3 obszaru Polski występują okresowe deficyty wody, a najczęściej dotyczą one Wielkopolski i Mazowsza.

Jakość

Wielkość zasobów wodnych to tylko jedna strona medalu. Równie ważna jest jej jakość! Stan wód powierzchniowych i podziemnych pogarsza zła (lub jej brak) gospodarka wodno-ściekowa. Szacuje się, że około 90% ścieków komunalnych i 70% ścieków przemysłowych nie przechodzi procesu oczyszczania, co powoduje skażenie wód. Coraz skromniejsze zasoby czystej wody zużywane są w 8% przez odbiorców indywidualnych. Przemysł zużywa wodę, ale liderem jest rolnictwo. Ogromne zapotrzebowanie na wodę w rolnictwie sprawia, że 70% zużywanej na świecie wody pochłania nawadnianie upraw. Z powodu niskiej sprawności systemów irygacyjnych straty wody wynikające z nieszczelności systemu i z parowania sięgają tu aż 60%. Dodatkowo wiele krajów, głównie z Azji i Afryki, wykorzystuje do nawadniania pól znaczną część swoich odnawialnych zasobów wodnych, co nieuchronnie prowadzi do niedoboru wody do picia.

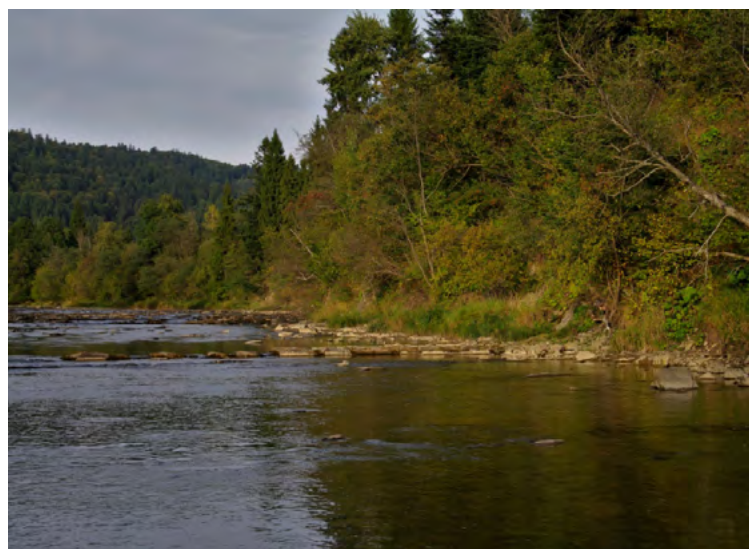
W wielu rejonach świata rosnące zużycie wody prowadziło do wyczerpywania zasobów wody i ich zanieczyszczenia. W efekcie ekosystemy rzek, jezior i środowisk podmokłych ulegają degradacji. Tylko pięć (sic!) z pięćdziesięciu pięciu największych rzek europejskich prowadzi wody dobrej jakości. Z 227 największych rzek świata aż 2/3 uległo poważnym przekształceniom w wyniku podzielenia przez tamy, usuwania meandrów i prostowania koryt, zmiany przebiegu koryta czy nadmiernego poboru wody. Współczesne dane wskazują, że najbardziej zagrożonymi na świecie ekosystemami są właśnie ekosystemy wód płynących. Ten, niestety, bardzo pesymistyczny obraz rozjaśniają nieco pierwsze sukcesy w rewitalizacji rzek, a najlepszym przykładem jest zasadnicza poprawa stanu ekologicznego Tamizy – ale kosztowało to wiele lat pracy i wymagało dużych nakładów finansowych!

Podkarpacie

Jak na tym tle, malowanym dość ponurymi kolorami, wygląda najbliższy nam region? Podkarpacie jest położone w miejscu dość korzystnym z punktu widzenia hydrologii. Co prawda Polska południowo-wschodnia, ze względu na budowę geologiczną, ma naturalny niedobór wód podziemnych, to jednak jest to też rejon o względnie dużej rocznej sumie opadów. Chociaż, podobnie jak w skali Polski, także na Podkarpaciu występują bardzo duże różnice w ilości opadów w poszczególnych latach i subregionach. Niedobory wody widoczne są w Kotlinie Sandomierskiej, gdzie przeciętna ilość opadów waha się od 565 mm w okolicach Tarnobrzega do 700 mm na Płaskowyżu Kolbuszowskim.

San w bezdeszczowe lato – coraz częstszy obraz

To samo miejsce latem w roku ze średnimi opadami

Lepsza sytuacja jest na Pogórzu Karpackim. Tu średnia ilość opadów wynosi w części zachodniej 700–750 mm, w części wschodniej 750–800 mm. Najlepiej jest w górskim regionie klimatycznym obejmującym Beskid Niski i Bieszczady z opadami od ok. 1000 mm nawet do 1150–1200 mm w niektórych rejonach Bieszczadów. Na zasoby wody korzystnie wpływa też długi czas zalegania pokrywy śnieżnej. Śnieg leży w Beskidzie Niskim do 150 dni, w Bieszczadach zaś nawet 200 dni, a warstwa pokrywy śnieżnej może tu osiągnąć grubość do 300 cm. Jednak, tak jak w całym kraju, mimo warunków klimatycznych lepszych niż w wielu innych miejscach, niedobory wody odczuwane są w naszym regionie prawie co rok. Najpierw widać to na polach uprawnych, potem zauważymy wysychanie mniejszych cieków wodnych i rów-

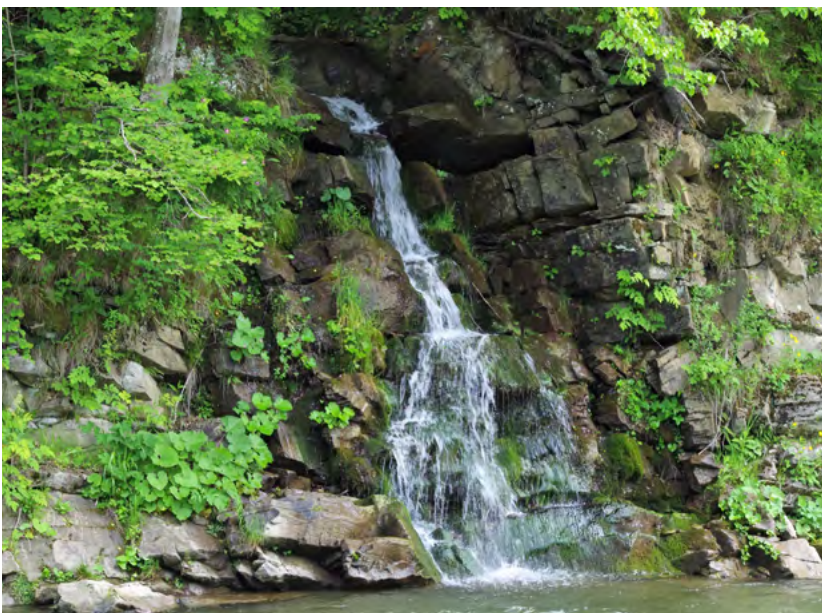
noległe w dużych rzekach dramatycznie obniża się poziom wody w korycie.

Spojrzenie na stan rzek w okresie letnich bezdeszczowych tygodni pokazuje, jaka jest ranga problemu. Szczególnie jeśli uzmysłowimy sobie, że i tak Podkarpacie jest w lepszej sytuacji niż inne części Polski. Oceniając sytuację hydrologiczną kraju, z niepokojem patrzy się na karpackie rzeki, gdyż dopływy Wisły spływające z Karpat mają decydujący wpływ na ilość wody w niższym biegu największej polskiej rzeki, przy czym bardzo ważną jest ilość wody zgromadzonej w pokrywie śnieżnej w górach. Obok wielkości opadów czynnikiem o ogromnym znaczeniu dla zasobów wody w całym dorzeczu są lasy, a w szczególności lasy górskie. Wodochronna funkcja lasów w naszych górach łączy się ściśle z ich właściwościami retencyjnymi. Górskie lasy w Karpatach, spowalniając odpływ wody opadowej, która wsiąka w leśną głębię lasu, zapewniają stałe, stopniowe zasilanie źródeł, potoków i rzek. W ten sposób lasy regulują stosunki wodne w zlewniach, nawet poza obszarem zalesionym. Obszary leśne stabilizują poziom wód podziemnych i ograniczają zagrożenie powodziowe.

Nadzieja

Pisząc o stanie wód w rzekach, mamy świadomość problemów społecznych, jakie mogą generować niedobory wody, przede wszystkim wody dobrej jakości. Czasy, kiedy to wszystkie karpackie dopływy Wisły prowadziły wody bardzo dobrej jakości, już minęły. Aż trudno uwierzyć, że tak było jeszcze kilkadziesiąt lat temu. Czy możemy do tego stanu powrócić? Nadzieja jest, bo wiemy coraz więcej o funkcjonowaniu hydrosfery. Kwestią otwartą pozostaje pytanie, czy uda nam się wykształcić i przygotować do pracy fachowców rozumiejących złożoność ekosystemów wodnych i chcących niekorzystne zmiany naprawić. Być może w trudnej i pełnej wyzwań pracy nad poprawą stanu naszych wód jakiś kamyk (jak z czystego potoku w Bieszczadach) dołożą absolwenci nowo powołanej specjalności kierunku ochrona środowiska, tj. hydroekologia i zarządzanie środowiskiem wodnym.

Snując rozmyślenia *nad* wodą, skupiliśmy się nad analizą zasobów z perspektywy potrzeb człowieka. Jednak warto także spojrzeć na wodę jako środowisko życia, dla człowieka trudno dostępne, ale jakże interesujące. Dostrzeżenie świata ukrytego w czystych, górskich rzekach i potokach może być zachętą do zdobywania wiedzy, a potem aktywnych działań prowadzących do poprawy jakości naszych wód. Wędrując po Beskidach, Bieszczadach czy malowniczym Pogórzu, naszą uwagę skupia przede wszystkim krajobraz z legendarnymi połoninami czy baśniowymi jesiennymi kompleksami leśnymi w Bieszczadach. Niektórzy zaobserwują również ptaki szybujące po niebie, kolorowe motyle, kwitnące kwiaty. Bardzo urokliwe rzeki i potoki naszych gór traktu-

jemy najczęściej jako elementy w krajobrazie. A powinniśmy spojrzeć na nasze rzeki jak na siedlisko dla niezwykle różnorodnej fauny wodnej. Miejsce, gdzie w czystej wodzie ukryty jest tajemniczy świat ryb i wielu innych stworzeń. Ich obecność w niektórych rzekach karpackich ciągle daje nadzieję, że te obfitujące w czystą wodę rzeki mogą być impulsem do działań na rzecz ochrony i poprawy stanu innych niestety już zniszczonych cieków.

Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego Uniwersyteckie Dyktando dla Polski

Agnieszka Myszka

28 lutego 2023 r. w Teatrze im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie odbyło się ważne wydarzenie współorganizowane przez Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego, Wojewódzką Bibliotekę Pedagogiczną działającą przy Podkarpackim Zespole Placówek Wojewódzkich w Rzeszowie oraz Teatr im. Wandy Siemaszkowej. W tym dniu świętowaliśmy **Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego**.

Dzień ten został ustanowiony przez UNESCO w 1999 r. Upamiętnia tragiczne wydarzenia, do których doszło 21 lutego 1952 r. w Dhace (obecnie stolica Bangladeszu). W czasie demonstracji, podczas której domagano się nadania językowi bengalskiemu statusu języka urzędowego, śmierć poniosło 5 studentów. Co roku w lutym w sposób szczególny przypomina się o konieczności troski o język ojczysty, a także o języki ginące i zagrożone wyginięciem. Również na UR dzień ten jest uroczysto celebrowany od wielu lat – odbywają się wówczas konferencje naukowe poświęcone różnym aspektom polszczyzny organizowane przez dr hab. Bożenę Taras, prof. UR z Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa. Zwyczaj ten przerwała pandemia. W tym roku zmianie uległa formuła obchodów tego ważnego nie tylko dla polonistów święta. Organizatorzy chcieli pokazać piękno języka ojczy-

stego nie tylko na uczelni i nie tylko wśród naukowców, ale w całym środowisku. Chcieli przypomnieć, że język jest wartością – przez niego poznajemy świat i uczymy się tego świata, nasz świat kryje się w języku, a jednocześnie właśnie język pomaga nam go odkrywać i interpretować.

Bardzo cieszy fakt, że wydarzenie spotkało się z dużym zainteresowaniem – w sumie wzięło w nim udział około 400 osób. Zebranych powitali organizatorzy: **prof. dr hab. Paweł Grata** – prorektor ds. KNH UR, **Krystyna Wróblewska** – dyrektor PZPW w Rzeszowie oraz **Jagoda Skowron** – pełnomocnik dyrektora Teatru im. W. Siemaszkowej

w Rzeszowie. Słowo do zebranych skierowali także: **ks. biskup Jan Wątroba**, przedstawiciele lokalnych władz oraz przedstawiciele instytucji kultury.

Centralnym punktem obchodów tego dnia było **Uniwersyteckie Dyktando dla Polski**. Tekst mówiący o staropolskich wierzeniach i przesądach rozpoczął się słowami:

Ponadpięćsetletnie apoftegmaty unaczyniają niemalże czarnoksiężskie sztuczki, stosowane przez nauczone wielopokoleniowym doświadczeniem szeptuchy. Prócz niewymyślnych guseł, takich jak rozsmarowywanie uschłych rozmóżek kozłka na chwoście buhaja

dla wysokowydajnego żęcia pszenicy czy bez mała alchemicznych zabiegów z wykorzystaniem cząbr, ostrężyn i rzeżuchy, których arcynieoczywistym efektem był hartowany potaż, ich nadprzyrodzone rzemiosło obejmowało nawet znawstwo sposobów rozkochiwania w sobie hożych absztyfikantów. Autorami dyktanda było dwoje doktorantów ze Szkoły Doktorskiej UR: mgr Justyna Mika oraz mgr Artur Żołędź. Brawurowo odczytał je aktor teatru im. W. Siemaszkowej Józef Hamkało. Nad merytorycznym przygotowaniem i przebiegiem tych ortograficznych zawodów czuwało jury w składzie: prof. dr hab. Kazimierz Ożóg, dr hab. Ewa Ornowicz-Kida, prof. UR, dr hab. Agnieszka Myszka, prof. UR.

Czas oczekiwania na wyniki dyktanda wypełnili profesorowie z Kolegium Nauk Humanistycznych.

Zebrani goście mieli okazję zobaczyć na żywo **odcinek specjalny „Moda na język polski”** – redaktor **Adam Bienias** rozmawiał z **profesorem Kazimierzem Ożogiem**. Znany rzeszowski językoznawca wyjaśniał m.in. znaczenie staropolskich słów z tekstu dyktanda, opowiadał również o własnych badaniach i sposobach ich prowadzenia, o współczesnych modach językowych, oceniał używanie wulgaryzmów i skrótów językowych. Nie mogło też zabraknąć refleksji o młodzieżowych słowach roku i ocenie ich trafności oraz potencjału semantycznego. W Dniu Języka Ojczystego profesor udowodnił, że język żyje, zmienia się i ewoluuje, ale wciąż jest najważniejszym środkiem nie tylko porozumiewania się, ale także poznawania i interpretowania świata, jest też czynnikiem, który spaja i jednoczy grupy.

„Moda na język polski” to program Adama Bieniasa z udziałem prof. Kazimierza Ożoga i prof. Joanny Rusin z Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa. Z kamerą towarzyszy im znany Wojciech Kaszuba. Rozmówcy dyskutują o różnych aspektach polszczyzny, omawiają odmiany regionalne,

środowiskowe, analizują język pisarzy, rozmawiają o aktualnych wydarzeniach kulturalnych, wspominają rocznice i jubileusze. Jeżdżą do miejsc znanych i nieznanych, przywdziewają rozmaite maski i wcielają się w różne role. Do programu zapraszani są znakomici goście, m.in. aktorzy (Anna Dymna, Mateusz Damięcki, Magdalena Popławska, Małgorzata Potocka, Adrianna Biedrzyńska, Barbara Bursztynowicz), muzycy, śpiewacy (Rafał Supiński, Marta Burdynowicz, Agnieszka Chylińska), naukowcy i pisarze (Jan Miodek, Michał Rusinek, Jerzy Bralczyk). Program można zobaczyć w każdy piątek o 16:00 i w każdą sobotę o 14:00 w ogólnopolskim paśmie TVP3. Powtórki w niedziele o 17:00 na antenie TVP3 Rzeszów.

Po tej błyskotliwej i dowcipnej rozmowie o polszczyźnie zgromadzeni goście przenieśli się w świat XVI-wiecznej poezji ilustrowanej muzyką. Wysłuchali **Trenów do słów Jana Kochanowskiego** z muzyką **Dominika Lasoty** w wykonaniu **Jacka Ścibora** (tenor) oraz **Pawła Węgrzyna** (fortepian). W lirycznym cyklu 19 trenów poeta z Czarnolasu rozpamiętuje śmierć dwuipółletniej córki. Nastroj utworów zmienia się i ewoluuje: od buntu do nostalgicznego wyciszenia. Te zmiany poetyki słuchacze mogli też odnaleźć w muzycznej ilustracji artystów z Instytutu Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego; w ich interpretacji dodatkowo pojawiły się nawiązania

do muzyki religijnej i ludowej, a także odniesienia do polskich tańców narodowych. Była to prawdziwa synteza sztuki i uczta dla zmysłów.

Dominik Lasota – wykładowca w Instytucie Muzyki UR; absolwent Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, kompozytor muzyki klasycznej, filmowej, autor opracowań orkiestrowych i chóralskich, wielokrotny laureat ogólnopolskich konkursów kompozytorskich oraz stypendysta programów artystycznych. W latach 2018–2019 wybrany do grona najzdolniejszych młodych kompozytorów przez Europejskie Centrum Muzyki im. Krzysztofa Pendereckiego. Jego muzyka została utwalona na 15 płytach CD, m.in. Baczyński Unanime Lasota, Emily, Kamizelka.

Paweł Węgrzyn – pracownik Instytutu Muzyki UR; absolwent Akademii Muzycznej w Krakowie; solista, kameralista i muzyk orkiestrowy. Występuje na festiwalach muzycznych w Polsce i za granicą. Dokonał wielu nagrań radiowych, telewizyjnych oraz płytowych, zarówno jako muzyk orkiestrowy, jak i solista. W 2016 r. w Filharmonii Podkarpackiej wykonał partię solową utworu Leo Spellmana *Rapsodia 1939–1945* na fortepian i orkiestrę.

Jacek Ścibor – profesor UR, pracownik Instytutu Muzyki; absolwent Akademii Muzycznej im. Ignacego Paderewskiego w Poznaniu, uczestnik Międzynarodowych Kursów Interpretacji Muzyki Wokalnej, wielokrotnie nagradzany,

interpretator liryki wokalne – od pieśni barokowej po piosenkę aktorską. Cechą charakterystyczną artysty jest to, że łączy ruch sceniczny ze śpiewem, tworząc niezwykle ekspresyjną całość. Jego dorobek artystyczny obejmuje recitale solowe oraz dzieła oratoryjno-kantatowe. Występował na wielu festiwalach w Polsce i za granicą. Nagrywa dla radia i telewizji. W swoim dorobku ma kilka płyt, m.in. 4 płyty CD z muzyką współczesnego kompozytora Waldemara Wałęckiego, płytę CD z pieśniami żydowskimi w języku jidysz, hebrajskim i polskim, płytę z pieśniami Samuela Barbera.

Po wzruszającym i niezwykle ekspresyjnym koncercie ogłoszono wyniki dyktanda. Mimo że przystąpiło doń niemal 200 śmiałków, ani jednemu nie udało się napisać go bezbłędnie (zwycięzca popełnił jeden błąd). Wśród piszących byli też studenci-obcokrajowcy z Centrum Polonijnego POLONUS. Dyktando oceniane było w czterech kategoriach, a testy poprawiało dwadzieścioro studentów z Instytutu Polonistyki i Dzien-

nikarstwa z kierunków polonistyka stosowana oraz filologia polska. Lista zwycięzców w poszczególnych kategoriach prezentuje się następująco:

Kategoria: UCZEŃ – szkoła podstawowa (41 osób piszących)

1. Martyna Preisner – MOCARZ ORTOGRAFII

2. Nadia Antonik

3. Martyna Michna

Kategoria: UCZEŃ – szkoła ponadpodstawowa (89 piszących)

1. Julia Michałkiewicz – MOCARZ ORTOGRAFII

2. Angelika Trześniowska

3. Kornelia Filip

Kategoria: STUDENT (40 piszących)

1. Kinga Dmitroca – MOCARZ ORTOGRAFII

2. Weronika Kaczówka

3. Zuzanna Stopa

Kategoria: POZOSTALI NIEUSTRASZENI (25 piszących)

1. Ewa Gierlach – MOCARZ ORTOGRAFII

Agnieszka Buczkowska

Jadwiga Strzelec

Laureaci zostali obdarowani pamiątkowymi statuetkami, dyplomami oraz atrakcyjnymi nagrodami rzeczowymi (plecaki, czapki, kubki termiczne, notesy, kalendarze i inne gadżety z logo UR).

Niemal trzygodzinna impreza dostarczyła wielu emocji i wzruszeń. Mamy nadzieję, że wydarzenie wejdzie na stałe do kalendarza imprez Uniwersytetu Rzeszowskiego, a lista śmiałków, którzy zechcą za rok stanąć w ortograficzne szranki, będzie jeszcze dłuższa. Przy okazji święta języka warto przypomnieć, że nasz język mówi o nas czasem więcej niż byśmy chcieli. Dbajmy o to, by świadczył o nas wyłącznie dobrze.

fot. J. Wilk

Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna działająca przy Podkarpackim Zespole Placówek Wojewódzkich w Rzeszowie

Uniwersytet Rzeszowski
Kolegium Nauk Humanistycznych

Kolegium Nauk Humanistycznych
Uniwersytetu Rzeszowskiego

Teatr im Wandy Siemaszkowej
w Rzeszowie

W Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie odbyła się Konferencja pt. Sytuacja geopolityczna Świat – Europa – Region

3 marca 2023 r. w Sali Kolumnowej im. Ojców Niepodległości w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie odbyła się Konferencja „Sytuacja geopolityczna: Świat – Europa – Region”. Konferencja została zorganizowana przez wojewodę podkarpackiego panią dr Ewę Leniart przy

współpracy z Uniwersytetem Rzeszowskim (Kolegium Nauk Społecznych) oraz Głównym Urzędem Statystycznym w Rzeszowie.

Uczelninę reprezentowała pani dr hab. Elżbieta Feret, prof. UR – prorektor ds. Kolegium Nauk Społecznych, która także otworzyła Konferencję.

Wydarzenie zainaugurowało pierwszą z cyklicznych konferencji poświęconych skutkom wojny w Ukrainie dla Świata, Europy i Regionu. Obrady odbywały się w ramach paneli tematycznych: „Wojna rosyjsko-ukraińska i jej wpływ na bezpieczeństwo regionu” oraz „Społeczne skutki wojny

dla regionu, w tym Podkarpacia". W Konferencji wzięli udział liczni eksperci oraz naukowcy, m.in. płk Konrad Korpowski – dyrektor Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, Paweł Turowski reprezentujący Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Kamil Basaj – Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Sławomir Łazarek – Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Krzysztof Nieczypor – Ośrodek Studiów Wschodnich, dr Michał Wojnowski – Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Stronę naukową reprezentował prof. dr hab. Tomasz Grzegorz Grosse oraz dr hab. Krzysztof Malicki, prof. UR.

Uniwersyteckie Centrum Transferu Technologii UR zorganizowało Forum #BIP23 Biznes - Innowacje - Prawo

Forum #BIP23 (Biznes-Innowacje-Prawo) odbyło się 4 kwietnia 2023 r. w auli budynku A0 Uniwersytetu Rzeszowskiego przy ul. Pigionia 1 w Rzeszowie. Organizatorami Forum byli Uniwersytet Rzeszowski, InventUR sp. z o.o. (spółka celowa UR) oraz Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Rzeszów.

Celem tego wydarzenia było zachęcenie do kreowania innowacji poprzez realizację różnych przedsięwzięć, w tym wspólnych badań. Podczas Forum przedstawiciele administracji

przekazali informacje na temat dostępnych w ramach programów krajowych i regionalnych dotacji dla biznesu. Przedstawiciele nauki oraz przedsiębiorcy podzielili się dobrymi praktykami w zakresie tworzenia wspólnych projektów B+R i opracowywania agendy badawczej, a Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego RARR S.A. przedstawiła projekty dla nowych przedsiębiorców.

Uczestnicy Forum mieli okazję wysłuchać wystąpienia dra Macieja Chrzanoskiego, który przedstawił temat

„Generatywna sztuczna inteligencja – rewolucją w świecie nauki i biznesu”.

To była wyjątkowa okazja, aby zdobyć wiedzę i doświadczenie od praktyków z różnych sektorów, którzy chętnie dzielili się swoimi pomysłami i wskazówkami dotyczącymi prowadzenia projektów badawczych, aplikacji o dotacje i wykorzystania sztucznej inteligencji w biznesie.

fot. M. Świącicki

Publikacja dr hab. Marty Połtowicz-Bobak z Instytutu Archeologii UR w „Nature” – najbardziej prestiżowym czasopiśmie naukowym

Marta Połtowicz-Bobak

W badaniach najstarszych okresów dziejów człowieka powtarza się kilka fundamentalnych pytań. Do nich należą te o związki pomiędzy obserwowanymi przez prehistoryków pozostałościami działalności człowieka na określonym terytorium i w określonym czasie, zwanymi w terminologii archeologicznej *kulturami archeologicznymi*, a populacjami ludzkimi. Czy można łączyć poszczególne kultury z jednym, określonym, homogenicznym *etnosem*? Czy obserwowane przez nas zmiany kulturowe łączą się z wymianą populacji ludzkich? Czy są to raczej zmiany kulturowe biegnące w poprzek różnych populacji? Czy kultura archeologiczna odpowiada tylko jednemu *etnosowi*? Czy zjawiska repopulacji obszarów wyludnionych na skutek zmian klimatycznych i środowiskowych związanych z procesami transgresji i regresji lądolodów związane były z falami migracyjnymi z jednego czy większej liczby kierunków, czy też z rozprzestrzenianiem się tradycji kulturowych? Ważne z punktu widzenia naszego regionu pytanie dotyczy także tego, kto zasiedlił obszary Środkowej Europy po opuszczeniu

fot. T. Bochnak

ich przez lądolód po czasie jego maksymalnego nasunięcia się m.in. na tereny ziem polskich. Nowych danych na te i inne pytania udziela praca opublikowana 1 marca 2023 r. w „Nature”. Badania prowadzone pod kierownictwem prof. Cosimo Pos-

tha z Uniwersytetu w Tybindze oparto na wysekwencjonowaniu DNA 116 przedstawicieli zbieraczy i łowców żyjących w Europie i zachodniej Azji pomiędzy 35 000 a 5000 lat temu oraz analizie genomów wysekwencjonowanych już wcześniej z setek pra-

Jaskinia Maszycka 2013 r. Fot. M. Połtowicz-Bobak

historycznych szczątków ludzkich. Analizę oparto na danych genetycznych pozwalających na identyfikację poszczególnych *etnosów* i porównaniu ich rozprzestrzenienia z zasięgiem prehistorycznych jednostek kulturowych znanych i opisanych na podstawie kultury materialnej. Pozwoliło to na zobaczenie i lepsze zrozumienie dynamiki osadnictwa na terenach Europy w bardzo wczesnych okresach rozwoju naszej kultury.

W badaniach brało udział ponad 120 badaczy z różnych ośrodków naukowych, w tym troje z Polski: dr hab. Marta Połtowicz-Bobak z Instytutu Archeologii UR, Dariusz Bobak z Fundacji Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego w Rzeszowie oraz prof. Jacek Kabaciński z IAiE PAN z Poznania. Jednymi z materiałów archeologicznych i antropologicznych najważniejszych w dyskusji nad sposobem i dynamiką reokupacji Europy Środkowej, w tym Polski, w schyłkowym plejstocenie są znaleziska z Jaskini

Maszyckiej zlokalizowanej na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej, przechowywane w Muzeum Archeologicznym w Krakowie. Nowe badania nad nimi koordynowane są przez archeologów z Rzeszowa – dr hab. Martę Połtowicz-Bobak z IA UR i mgr. Dariusza Bobaka z FROA we współpracy z prof. Thomasem Terbergerem z Uniwersytetu w Getyndze i Urzędu Konserwatorskiego Dolnej Saksonii. Pozyskane w trakcie badań wykopaliskowych pod koniec XIX w. przez G. Ossowskiego, a następnie w latach 60. XX w. przez S.K. Kozłowskiego z UW zabytki, szczątki fauny i szczątki ludzkie stanowią unikatowy zbiór o bardzo dobrze ustalonym wieku (około 18 tysięcy lat temu), a więc na czasy początków ponownego zasiedlenia Środkowej Europy po zakończeniu maksimum ostatniego zlodowacenia. Materiały te należą do jednostki kulturowej (*kultura magdaleńska*), której kolebka znajduje się w południowej Francji i północnej Hiszpanii. Jednym z istotnych rezul-

tatów przedstawionych w „Nature” badań jest pokazanie bliskości genetycznej pomiędzy szczątkami ludzkimi z Europy południowo-zachodniej a tymi z Jaskini Maszyckiej, co z kolei jest niezwykle ważnym, wręcz kluczowym argumentem w dyskusji nad sposobem rozprzestrzeniania się tego nowego prądu kulturowego.

Zapraszamy do przeczytania publikacji: <https://www.nature.com/articles/s41586-023-05726-0>

„Nature” to jedno z najstarszych i najbardziej prestiżowych czasopism naukowych. Ukazuje się w formie tygodnika ilustrowanego. Zostało założone w 1869 r. przez Normana Lockyera. Tygodnik opisuje odkrycia ze wszystkich dziedzin nauk przyrodniczych, inżynieryjnych oraz (rzadziej) ścisłych i ekonomicznych. Czasopismo to posiada od lat jeden z najwyższych wskaźników cytowań ze wszystkich czasopism naukowych wydawanych na świecie.

Publikacja pracowników Kolegium Nauk Medycznych w „Nature” – najbardziej prestiżowym czasopiśmie naukowym

Piotr Matłosz

Jest nam bardzo miło poinformować, że wyniki badań prowadzonych przez pracowników Kolegium Nauk Medycznych zostały opublikowane w jednym z najbardziej prestiżowych czasopism naukowych – „Nature”. Autorzy reprezentują Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej – dr Piotr Matłosz, Instytut Nauk o Zdrowiu: dr Joanna Baran, dr Rafał Baran, dr Anna Bartosiewicz, dr Ewelina Czenczek-Lewandowska, dr hab. inż. Katarzyna Dereń, prof. UR, dr Justyna Leszczak, dr Edyta Łuszczki, dr Grzegorz Sobek, dr Aneta Weres, dr hab. Justyna Wyszynska, prof. UR oraz Instytut Nauk Medycznych – prof. dr hab. n. med. Artur Mazur.

Pracownicy Kolegium Nauk Medycznych współpracując z międzynarodową siecią naukowców „NCD Risk Factor Collaboration”, reprezentują Uniwersytet Rzeszowski w publikacji pod tytułem: *Diminishing benefits of urban living for children and adolescents' growth and development*. (link do materiału: <https://doi.org/10.1038/s41586-023-05772-8>).

Autorzy w powyższej publikacji zestawiają oraz analizują wyniki 2325 projektów badań populacyjnych przeprowadzonych w latach 1990–2020. W artykule przeanalizowano wyniki

miarów wysokości i masy ciała oraz wskaźnika BMI ponad 71 milionów dzieci i młodzieży w wieku 5–19 lat mieszkających w środowiskach miejskich i wiejskich z 200 krajów reprezentujących wszystkie kontynenty. Obecność pracowników Uniwersytetu Rzeszowskiego w prestiżowych publikacjach będących wynikiem prowadzenia aktualnych i ważnych badań

o zasięgu globalnym jest potwierdzeniem efektywności realizowanej polityki naukowej. Serdecznie gratulujemy autorom i życzymy kolejnych sukcesów.

Profesor Anna Blom – doctor honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego została członkiem Królewskiej Szwedzkiej Akademii Nauk w klasie medycyny

Niezmiernie miło jest nam zakomunikować, że Pani Profesor Anna Blom doctor honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego została członkiem Królewskiej Szwedzkiej Akademii Nauk (Kungl. Vetenskapsakademien) w klasie medycyny.

Prof. Anna Blom urodziła się w Krakowie w 1969 r. Jest absolwentką Uniwersytetu Jagiellońskiego (1993 r.). W roku 1997 uzyskała stopień doktora nauk medycznych na Uniwersytecie w Uppsali w Szwecji. Staż podoktorski odbyła na Uniwersytecie w Lund (Szwecja), gdzie w 2006 r. została profesorem chemii białek na Wydziale Medycyny. Prof. Anna Blom jest od wielu lat bardzo zaangażowana w działalność organizacyjną związaną z nauką, przewodniczyła między innymi Szwedzkiemu Komitetowi Naukowemu Badań Medycznych i Zdrowia w Sztokholmie. Prof. Anna Blom jest wybitnym naukowcem rozpoznawalnym na świecie. Jej najważniejsze odkrycia naukowe dotyczą mechanizmów regulacji aktywności układu dopełniacza, o którym opublikowała ponad 300 prac naukowych, większość z nich to oryginalne prace doświadczalne. Badania te skoncentrowane są nie tylko na odpowiedzi przeciwzakaźnej, chorobach autoim-

munizacyjnych, ale również na roli dopełniacza w patogenezie nowotworów czy zaburzeniach metabolicznych. W roku 2018 Senat Uniwersytetu Rzeszowskiego za wybitne osiągnięcia naukowe oraz wkład w rozwój nauki na Uniwersytecie Rzeszowskim nadał Pani Profesor Annie Blom tytuł doctora honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Królewska Szwedzka Akademia Nauk (szw. Kungliga Vetenskapsakademien) założona w 1739 r. przez króla szwedzkiego Fryderyka I to niezależna organizacja, która działa na rzecz promowania nauki, głównie nauk przyrodniczych i matematyki. Komisje Akademii są również komisjami kwalifikacyjnymi w wyborze Nagrody Nobla oraz Nagrody Banku Szwecji. Gratulujemy!

Na zdjęciu Pani Profesor Anna Blom wraz z mężem (prof. Kristian Riesbeck) na ceremonii w Kungliga Vetenskapsakademien.

Urząd Patentowy RP przyznał patent na wynalazek powstały w ramach współpracy Instytutu Biotechnologii UR oraz Instytutu Sztuk Pięknych UR

Przedmiotem wynalazku jest wyrób pigmentowy na bazie ekstraktu *Serratia marcescens* zastosowany jako materiał plastyczno-artystyczny do bezpośredniego nanoszenia na papier, włókno oraz drewno.

Zaletą wynalazku zgodnie z opisem przedmiotu wynalazku jest możliwość modyfikacji właściwości barwy tak otrzymanego wyrobu pigmentowego poprzez zmianę pH roztworu w zakresie pH 2 do pH 9 i dodatkowo poprzez zmianę koncentracji pigmentu w połą-

czeniu z powszechnie stosowanymi rozpuszczalnikami organicznymi. Otrzymany roztwór nadaje się do bezpośredniego zastosowania na suchą powierzchnię typu papier, płótno oraz drewno.

URZĄD PATENTOWY
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

al. Niepodległości 188/192
00-950 Warszawa, skr. poczt. 203
tel.: (+48) 22 579 05 55 | fax: (+48) 22 579 00 01
e-mail: kontakt@uprp.gov.pl | www.uprp.gov.pl

Departament Biotechnologii i Chemii

Warszawa, 22.03.2023r.

Nasz znak: DB.P.436255.5.ajur

Wasz znak:

DECYZJA

Na podstawie art. 24 i art. 52 ustawy z dnia 30 czerwca 2000r. Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 324 z późn. zm.) Urząd Patentowy RP po rozpatrzeniu zgłoszenia oznaczonego numerem **P.436255** dokonanego w dniu **2020-12-04** udziela na rzecz:

UNIwersytet Rzeszowski, Rzeszów, Polska

PATENTU

na wynalazek(i) pt.:

Otrzymanie i zastosowanie wyrobu pigmentowego na bazie ekstraktu *Serratia marcescens* jako materiału plastyczno-artystycznego

W nurcie akademickiej tradycji. Naukowe spotkanie jubileuszowe z prof. dr. hab. Włodzimierzem Bonusiakiem

Paweł Grata

Do tradycji życia akademickiego należy honorowanie szczególnie zasłużonych dla Uniwersytetu profesorów, którzy odeszli już wprawdzie z pracy, ale pamięć i uznanie dla ich dorobku naukowego, organizacyjnego oraz dydaktycznego jest nadal żywa i obecna w środowisku. Postacią taką dla Uniwersytetu Rzeszowskiego pozostaje bezsprzecznie prof. dr. hab. Włodzimierz Bonusiak, wybitny historyk, wykładowca, dziekan Wydziału Socjologiczno-Historycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, wieloletni rektor najpierw WSP, a później Uniwersytetu Rzeszowskiego, jeden z twórców naszej *Alma Mater*, wychowawca całego grona naukowców, w tym profesorów, którzy wyszli z jego seminarium.

Najlepszym z możliwych sposobów honorowania wybitnych postaci życia akademickiego pozostaje przygotowywanie i wydawanie publikacji naukowych im dedykowanych. Tą drogą przyjaciele, koledzy i uczniowie honorują tych, którzy tak wiele dla środowiska zrobili, ofiarowując im tego typu książki najczęściej z okazji ważnych rocznic związanych z jubileuszami pracy naukowej, urodzin czy odnowienia doktoratu. Publikacja taka zawsze staje się wyjątkowym prezentem, ale przede wszystkim dowodem docenienia wielkich zasług dla nauki, Uniwersytetu, uczniów i studentów, które Jubilat przez wiele lat wnosił i za które autorzy chcą mu w ten sposób podziękować.

Taka wyjątkowa monografia naukowa zatytułowana *Studia o społeczeństwie, gospodarce i polityce* przygotowana i ofiarowana została również Profesorowi Włodzimierzowi Bonusiakowi. Pretekstem do jej wydania stały się osiemdziesiąte urodziny Profesora, a o wyjątkowości publikacji świadczy również fakt, iż na tom składają się teksty przygotowane wyłącznie przez uczniów Profesora Włodzimierza Bonusiaka, czyli wypromowanych przez Niego w ciągu ponad trzech dekad prowadzenia seminarium dokto-

rów nauk humanistycznych w dyscyplinie historia. Przygotowało je 17 wychowanków Profesora prowadzących w różnych okresach czasu pod Jego kierunkiem badania w zakresie historii społecznej, gospodarczej i politycznej. Dodać należy, iż ograniczony jedynie do uczniów Profesora skład zespołu autorskiego monografii wynikał z wyraźnie wyrażonego przez Niego w okresie przygotowywania monografii życzenia.

Osiemdziesiąte urodziny Profesor Włodzimierz Bonusiak obchodził w roku 2022, a pierwszy egzemplarz jubileuszowej monografii wręczony Jubilatowi został uroczystie w obecności JM Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr. hab. Sylwestra Czopka oraz licznych zgromadzonych gości z kraju i zagranicy w trakcie zorganizowanego przez Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego Środkowoeuropejskiego Kongresu Historii Gospodarczej, który odbył się w Rzeszowie w dniach 28–29 listopada 2022 r. (szerzej pisaliśmy o tym w poprzednim

numerze „Gazety Uniwersyteckiej”). Merytorycznym podsumowaniem inicjatywy związanej z przygotowaniem i wydaniem jubileuszowej monografii stało się natomiast spotkanie z Profesorem Włodzimierzem Bonusiakiem zorganizowane 20 lutego 2023 r. w Instytucie Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Spotkanie prowadził prof. Paweł Grata, jeden z uczniów Profesora i redaktor naukowy jubileuszowej monografii, a wzięli w nim udział autorzy zamieszczonych w tomie publikacji, czyli przybyli specjalnie na tę okazję z różnych części Polski uczniowie Pana Profesora: dr hab. Edyta Czop, prof. UR; dr Paweł Fornal; dr Sławomir Gajdur; dr Aneta Górecka-Ziobrowska; dr Wojciech Kwieciński; dr Anita Lehmann; dr Zbigniew Lenart; dr hab. Agnieszka Mirkiewicz, prof. UR; dr Adam Pobidyński; dr hab. Wacław Wierzbień, prof. UR; dr Robert Witalec; ks. dr Julian Tarnawski (teksty do tomu napisali również, ale nie mogli wziąć udziału w spotkaniu: dr Marcin Jurzysta; dr hab. Jolanta Lenart, prof. UR; dr hab. Andrzej Olejko, prof. PWSTE; dr Dorota Semków). Przebieg i naukowy charakter spotkania nawiązywał do najlepszych wzorów akademickich. Punktem wyjścia stało się uroczyste wręczenie wzruszonemu Profesorowi wyjątko-

wego, niezwykle starannie wydanego i oprawionego w skórę egzemplarza Księgi Jubileuszowej. Po licznych życzeniach i gratulacjach nastąpiła część naukowa, w trakcie której Jubilat wygłosił przygotowany na tę okazję interesujący wykład poświęcony głośnej w ostatnich miesiącach kwestii ewentualnych niemieckich reparacji wojennych. Jako wybitny znawca okresu II wojny światowej oraz dziejów ziem polskich znajdujących się pod okupacją obu agresorów z 1939 r. Profesor Włodzimierz Bonusiak w bardzo merytoryczny sposób odniósł się do opublikowanego we wrześniu 2022 r. raportu komisji powołanej do oszacowania poziomu poniesionych przez Polskę wskutek agresji i okupacji niemieckiej strat wojennych. Podkreślając fakt, iż strona niemiecka rzeczywiście nigdy w pełni nie zadośćuczyniła Polsce i Polakom poczynionych w okresie wojny szkód, podkreślił, że w obecnej sytuacji politycznej niemożliwe i z góry skazane na niepowodzenie jest ubieganie się o jakiegokolwiek reparacje bądź odszkodowania ze strony Niemiec. Jedyne o co można by powalczyć na drodze rozmów dyplomatycznych, to zdaniem Profesora Bonusiaka jakaś forma zadośćuczynienia za wybrane straty poniesione przez mieszkańców ziem polskich w okresie

wojny. Po wykładzie odbyła się ożywiona dyskusja, w trakcie której Profesor odpowiadała na liczne pytania zadawane przez uczestników spotkania, którzy tym samym znowu znaleźli się na seminarium swego Mistrza, rozmawiając z nim o historii i badaniach naukowych. Na zakończenie tej części spotkania Profesor Włodzimierz Bonusiak przedstawił własne zamierzenia w zakresie kolejnych planowanych publikacji naukowych (warto w tym miejscu przypomnieć, iż w roku 2022 nakładem Wydawnictwa „Libra” ukazała się drukiem Jego nowa praca *Małopolska Wschodnia i Wołyń w czasie II wojny światowej*).

Niemal dwugodzinne spotkanie zakończyły, podobnie jak każde seminarium doktorskie Profesora Włodzimierza Bonusiaka, indywidualne rozmowy Uczniów z Mistrzem. W ten sposób każdy z uczestników mógł osobiście podziękować Profesorowi za jego rolę w ich nie tylko naukowym rozwoju. Samo spotkanie, pod każdym względem udane, uznać należy za ważny element kultury i budowania tradycji akademickiej we wciąż młodym Uniwersytecie Rzeszowskim.

fot. M. Świącicki

50-lecie pracy naukowej Profesora dra hab. Marka Koziorowskiego

Maciej Wnuk

Profesor Marek Koziorowski urodził się 28 kwietnia 1950 r. w Inowrocławiu. Uczęszczał tam do szkoły podstawowej, a następnie do I Liceum Ogólnokształcącego im. J. Kasprówicza, również w Inowrocławiu – liceum o wielkich tradycjach, którego uczniami byli m.in. Jan Kasprówicz, prymas Józef Glemp, prof. Marian Biskup, prof. Benon Miśkiewicz. Razem z prof. Koziorowskim do jednej klasy uczęszczał prof. Jacek Namieśnik – późniejszy rektor Politechniki Gdańskiej. Świadectwo dojrzałości prof. Koziorowski otrzymał w wieku 17 lat.

W latach 1967–1973 studiował na kierunku weterynaria w Akademii Rolniczo-Technicznej im. Michała Oczapowskiego w Olsztynie. Zwieńczeniem jego studiów było otrzymanie 10 marca 1973 r. dyplomu lekarza weterynarii. Kolejne lata swojego życia prof. Koziorowski poświęcił nauce, prowadząc badania początkowo nad regulacją erytropoezy, a następnie regulacją rozrodu zwierząt gospodarskich w grupie badawczej kierowanej przez wybitnego specjalistę prof. dra hab. Tadeusza Krzymowskiego, członka Polskiej Akademii Nauk. W roku 1981 w Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie obronił pracę doktorską zatytułowaną *Poziom estradiolu 17β we krwi obwodowej a zawartość receptorów cytozolowych w błonie śluzowej i mięśniowej macicy loch w cyklu płciowym*, której promotorem był

wybitny specjalista z zakresu endokrynologii oraz weterynarii prof. dr hab. Tadeusz Krzymowski.

Bezpośrednio po doktoracie prof. Koziorowski nadal doskonalił swoje umiejętności w grupie prof. Krzymowskiego, prowadząc badania dotyczące lokalnych regulacji w obszarze układu rozrodczego. Dzięki nim udało się wykazać, że hormony produkowane w jajniku i w jądrze w całości nie odpływają z krwią żylną na obwód, ale w obszarze macicy i powrózka nasennego przenikają z żylnego i limfatycznego odpływu przeciwwąrdowo (counter-current transfer) do krwi tętniczej zaopatrującej jajnik i macicę oraz jądro i najądrze. Mechanizm ten ma kluczowe znaczenie w regulacji rozrodu, ale wraz z wiekiem, kiedy dochodzi do miażdżycy naczyń, ulega istotnemu osłabieniu, co jest jedną z przyczyn zaniku aktywności rozrodczej. W latach 1984–1985 jako visiting professor uczestniczył w pracach nad regulacją rozrodu u świń i krów w zespole badawczym prof. Jima Tiltona i Garrego Williamsa w North Dakota State University, Department of Animal Science (USA), a w latach 1995–1996 w ramach stypendium World Health Organization odbył staż naukowy w Collaborating Centre for Research in Human Reproduction w University of Oulu (Finlandia).

27 października 1997 r. Rada Wydziału Medycyny Weterynaryjnej Akade-

mii Rolniczo-Technicznej im. Michała Oczapowskiego w Olsztynie na podstawie zgłoszonego osiągnięcia naukowego zatytułowanego *Przeciwwąrdowe przenikanie i zwrotny transport progesteronu, oksytocyny i prostaglandyny F2-alfa w obszarze więzadła szerokiego macicy krów w cza-*

się trwania fazy lutealnej nadała panu prof. Kozirowskiemu stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk przyrodniczych, dyscyplinie biologia, specjalności fizjologia zwierząt.

Od roku 1997 do chwili obecnej Profesor Marek Kozirowski związany jest z Uniwersytetem Rzeszowskim (wcześniej WSP). Warto zaznaczyć, że w tym okresie był cały czas zaangażowanym i aktywnym pracownikiem naukowym, jak również nauczycielem akademickim, któremu sprawy oraz dobro Uniwersytetu Rzeszowskiego zawsze były bliskie. Profesor Marek Kozirowski w latach 1999–2005 sprawował funkcję prodziekana ds. studenckich Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, w tym okresie odegrał także aktywną rolę w tworzeniu nowej jednostki uniwersyteckiej na terenie Weryni, tj. Instytutu Biotechnologii przekształconego w Zamiejscowy Wydział Biotechnologii. W latach 2000–2002 jako pełnomocnik rektora ds. organizacji placówki UR w Weryni prowadził działalność od pierwszych dni jej powstania, a w szczególności działania w zakresie inwestycyjnym, wyszukiwania sponsorów w celu pozyskania aparatury umożliwiającej prowadzenie dydaktyki i pierwszych badań naukowych czy pozyskania budynku na dom akademicki. W latach 2005–2007 pełnił funkcję prodziekana ds. nauki, a od roku 2007 do 2012 sprawował funkcję dziekana tegoż Wydziału, a następnie dyrektora Instytutu Biotechnologii Stosowanej i Nauk Podstawowych. Jednocześnie Profesor Marek Kozirowski od początku swojej pracy w rzeszowskiej uczelni był kierownikiem Zakładu, a następnie Katedry Fizjologii i Rozrodu Zwierząt. W roku 2009 uzyskał tytuł profesora, który otrzymał z rąk prezydenta Lecha Kaczyńskiego. W tym miejscu warto zaznaczyć, iż przez cały okres Jego pracy naukowej oraz administracyjnej Uniwersytet Rzeszowski był i jest podstawowym i jedynym miejscem Jego pracy. Zainteresowania naukowe

Profesora Marka Kozirowskiego konsekwentnie dotyczą badań z zakresu fizjologii, endokrynologii i biotechnologii rozrodu zwierząt. Jako bardzo aktywny naukowiec jest człowiekiem bez wątplenia doskonale rozumującym istotę funkcjonowania Uniwersytetu. Od momentu objęcia stanowiska dziekana Zamiejscowego Wydziału Biotechnologii, a następnie dyrektora Instytutu Biotechnologii Stosowanej i Nauk Podstawowych konsekwentnie realizował program zmierzający do podniesienia jakości oraz umiędzynarodowienia badań realizowanych w kierowanej przez niego jednostce. W efekcie na podstawie przeprowadzonej oceny przez Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych (KEJN) w terminie określonym w art. 32 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki (Dz.U. nr 96, poz. 620 i nr 155, poz. 1036 oraz z 2012 r. poz. 756) po przeprowadzeniu kompleksowej oceny jakości naukowej lub badawczo-rozwojowej jednostek naukowych

zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym (Dz.U. poz. 877 i z 2013 r. poz. 191) nadał Instytutowi Biotechnologii Stosowanej i Nauk Podstawowych kategorię A w grupie nauk o życiu. Jednocześnie KEJN ocenił potencjał jednostki, umiejscawiając Uniwersytet Rzeszowski pomiędzy takimi ośrodkami, jak Wydział Biologii Uniwersytetu Warszawskiego i Wydział Biologii Uniwersytetu Gdańskiego. Na uwagę zasługuje fakt, że wynik ten udało się osiągnąć pod kierownictwem prof. Kozirowskiego po zaledwie 12 latach funkcjonowania biotechnologii na Uniwersytecie Rzeszowskim i do chwili obecnej jest to jedna z najlepszych jednostek naukowych działających na terenie Podkarpacia. W trakcie kadencji dziekańskiej pana prof. dra hab. Marka Kozirowskiego dzięki jego zaangażowaniu Wydziałowi Biotechnologii Uniwersytetu Rzeszowskiego

udało się pozyskać blisko 19,6 mln zł z funduszy strukturalnych programu operacyjnego „Rozwój Polski Wschodniej 2007–2013” na zakup aparatury oraz utworzenie Centrum Biotechnologii Stosowanej i Nauk Podstawowych. Efektem uzyskania dofinansowania przeznaczonego na zakup nowoczesnego sprzętu oraz doskonałego zarządzania przez pana prof. Marka Koziorowskiego było stworzenie korzystnych warunków na Wydziale/Instytucie sprzyjających nawiązywaniu bliskiej współpracy pomiędzy nauką a podmiotami gospodarczymi, a także rozwojowi i dyfuzji przedsięwzięć innowacyjnych niezbędnych do wzrostu konkurencyjności gospodarki i budowaniu społeczeństwa opartego na wiedzy. W latach 2010–2014 podpisano ponad 20 umów o współpracy z przedsiębiorcami, 10 z uniwersytetami oraz 9 z instytutami badawczymi. Jednocześnie poziom realizowanych badań w kierowanej przez niego jednostce, w tym również prac prowadzonych bezpośrednio przez niego (przy stole operacyjnym), pozwolił nawiązać nowe stałe kontakty z uznanymi na świecie ośrodkami naukowymi. Wymiernym i nobilitującym efektem tej sfery działalności był m.in. przyjazd do Instytutu Biotechnologii Stosowanej i Nauk Podstawowych na roczne stypendium Fulbrighta profesora Dana Orena z Yale University. Znaczącym odkryciem naukowym Profesora Koziorowskiego było wykazanie produkcji tlenu węgla w oku i możliwość jego bezpośredniego transportu poprzez transfer docelowy z zatoki skalistej do mózgu oraz mechanizmu bezpośredniego transportu tlenu węgla produkowanego w obszarze oka pod wpływem promieniowania świetlnego z żylnego odpływu bezpośrednio do naczyń tętniczych zaopatrujących mózg z pominięciem krążenia ogólnego. Opisanie po raz pierwszy tego zjawiska stanowiło istotny wkład w dalsze poznanie mechanizmu rozwoju sezonowej afektywnej choroby stanowiącej nie tylko

problem medyczny, ale i społeczny. Dodatkowo badania te pogłębiły naszą wiedzę na temat funkcji okołoprzysadkowego spłotu naczyniowego, struktury niedocenianej w możliwości regulacyjnej wielu procesów związanych z neurosekrecyjną funkcją mózgu. Kolejnym odkryciem było opisanie roli naczyń spłotu powrózka nasienego w regulacji funkcji jądra – przeciwną rolę przenikanie hormonów z żylnego i limfatycznego odpływu z jądra, a następnie zwrotny i docelowy transport do jądra. Dzięki wynikom tych badań wdrożono do praktyki badanie ciąży u krów poprzez oznaczanie P4 w mleku. Pan Profesor Koziorowski był także kierownikiem 3 projektów naukowych finansowanych z Komitetu Badań Naukowych, tj. „Sezonowe zmiany koncentracji hormonów steroidowych, tarczycowych, leptyny i czynników wzrostu we krwi obwodowej oraz ich receptorów w gonadach loszek krzyżówek świniodzika. Całkowita aktywność antyoksydacyjna” (PBZ-KBN-084/P06/2002 – funkcja: kierownik zadania 1.1); „Czy informacja o zmianach oświetlenia w środowisku naturalnym może być przenoszona drogą humoralną (fototransdukcja humoralna) z siatkówki oka do ośrodkowego układu nerwowego?” – (N N311 1001 33: kierownik projektu); „Sezonowe zmiany zwrotnego i docelowego transferu hormonów steroidowych w naczyniach narządów rozrodczych samca świni domowej” (N N311 376735 – kierownik projektu). W roku 2012 w Instytucie Biotechnologii Stosowanej i Nauk Podstawowych w Weryni zorganizował międzynarodowe seminarium naukowe z zakresu Chronobiologii z udziałem licznych gości, czołowych badaczy rangi światowej.

Do chwili obecnej pełnił funkcję promotora 6 prac doktorskich, rozwijając i kształcąc głównie kadrę UR: mgr Jarosław Staszkiwicz, tytuł pracy doktorskiej: *Wpływ progesteronu*

i benzoesanu estradiolu na syntezę 17β-estradiolu w gruczole mlekowym loszek oraz koncentrację trijodotyroniny i wolnej tyroksyny we krwi tętniczej i żylny odpływającej z tego gruczołu, jednostka: Wydział Medycyny Weterynaryjnej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, rok nadania stopnia: 2001; mgr Katarzyna Kozioł, tytuł pracy doktorskiej: *Zmiany aktywności gonad u samca sarny (Capreolus capreolus L 1758) w sezonie rozrodczym*, jednostka: Wydział Biologii, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, rok nadania stopnia: 2010; lek. wet. Anna Tabacka-Łonczyńska, tytuł pracy doktorskiej: *Sezonowe zmiany zwrotnego i docelowego transferu hormonów steroidowych w naczyniach narządów rozrodczych samca świni domowej*, jednostka: Wydział Medycyny Weterynaryjnej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, rok nadania stopnia: 2010; mgr Maria Romerowicz, tytuł pracy doktorskiej: *Wpływ tlenu węgla na ekspresję genów gonadotropin i gonadoliberyny w centralnym układzie nerwowym świniodzika w okresie lata i zimy*, jednostka: Wydział Biologiczno-Rolniczy, Uniwersytet Rzeszowski, rok nadania stopnia: 2014; mgr Jennifer Mytych, tytuł pracy doktorskiej: *Poszukiwanie nowych właściwości białka klotho w zwalczaniu zakażeń bakteryjnych*, jednostka: Wydział Biologiczno-Rolniczy, Uniwersytet Rzeszowski, rok nadania stopnia: 2017; mgr Przemysław Sołek, tytuł pracy doktorskiej: *Wykorzystanie komórkowego modelu do badań in vitro mechanizmów toksyczności leków przeciwdepresyjnych o różnym profilu działań niepożądanych*, jednostka: Wydział Biologii i Biotechnologii, UMCS w Lublinie, rok nadania stopnia: 2020. Do chwili obecnej był recenzentem w 11 postępowaniach o nadanie tytułu profesora, w 7 postępowaniach o nadanie stopnia doktora habilitowanego i w 18 postępowaniach o nadanie stopnia doktora. Na dorobek dydaktyczny składa się także jego aktywność w promowaniu ponad 60 magistrów, 40 inżynierów oraz ponad

30 licencjuszy. Wśród jego wychowanków jest aż 4 studentów stypendystów ministra.

Pan prof. Koziorowski od zawsze był jednym z najbardziej lubianych nauczycieli akademickich wśród studentów UR. Podczas swojej pracy prowadził zajęcia z zakresu immunologii, fizjologii zwierząt, anatomii i endokrynologii na kierunku biologia oraz biotechnologia.

Profesor Koziorowski jest aktywnym członkiem w krajowych i zagranicznych towarzystwach i organizacjach naukowych, takich jak: Komitet Biologii Rozrodu PAN, Towarzystwo Biologii Rozrodu, Polskie Towarzystwo Fizjologiczne, Towarzystwo Naukowe w Rzeszowie, Society for Light Treatment and Biological Rhythms (SLTBR). W latach 2016–2019 był także zastępcą przewodniczącego Komitetu Nauk Weterynaryjnych i Biologii Rozrodu Polskiej Akademii Nauk; Wydziału II Nauk Biologicznych i Rolniczych; Komitetu Nauk Weterynaryjnych i Biologii Rozrodu.

W latach 2016–2019 pełnił funkcję prorektora ds. nauki i współpracy z zagranicą. W tym okresie udało się kontynuować i rozbudować system premiowania projakościowego w uznaniu za aktywność naukową, co istotnie podniosło aktywność naukową pracowników Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Aktywność naukowa pana prof. Koziorowskiego była wielokrotnie nagradzana. W roku 2014 został nagrodzony przez kapitułę magazynu VIP w kategorii Odkrycie Roku 2014. W roku 2015 jego aktywność naukowa została doceniona poprzez przyznanie Lauru Naukowego Uniwersytetu Rzeszowskiego za całokształt działalności naukowej.

3 listopada 2016 r. Profesor Koziorowski został wyróżniony przez Senat Uniwersytetu Medycyny Weterynaryjnej i Biotechnologii we Lwowie – najstarszej polskiej uczelni weterynaryjnej tytułem *doctora honoris causa*. W 2021

roku Profesor Koziorowski otrzymał Medal Towarzystwa Biologii Rozrodu Societas Generationis Scrutandis Destinata, znaczące odznaczenie za odkrycie roli tlenu węgla w regulacji procesów rozrodu oraz organizację ośrodka badawczego rozrodu i oddziału TBR w Rzeszowie. Profesor Koziorowski w latach 2020–2022 pełnił funkcję pełnomocnika rektora UR ds. nauki.

Obecnie Profesor Koziorowski jest dyrektorem Interdyscyplinarnego Centrum Badań Przedklinicznych i Klinicznych oraz wciąż aktywnym naukowcem prowadzącym badania nad mechanizmami zachodzącymi w obszarze układu naczyniowego mózgu z uwzględnieniem splotu okołoprzysadkowego, szczególnie roli dopaminy w funkcji mózgu, oraz zajęcia z „fizjologii zwierząt” na kierunku biologia i biotechnologia. Prowadzi również wykłady z szeroko pojętej

regulacji funkcji organizmu człowieka w Instytucie Pedagogiki.

Na jego dorobek naukowy składa się ponad 100 prac naukowych indeksowanych w bazie Scopus, które były cytowane 1068 razy, a indeks cytoowań H wynosi 17, z czego ponad 30% artykułów zostało opublikowanych w czasopiśmie z górnego kwartyla najlepszych czasopism przy 18% wskaźniku współpracy międzynarodowej. Pan Profesor jest także współautorem 2 patentów powstałych w wyniku współpracy naukowej z Bioorganic Technologies Sp. z o.o.

fot. T. Poźniak, archiwum prywatne

50-lecie pracy naukowej Profesora dra hab. Andrija Sybirnego

Justyna Ruchala

Andrij Sybirny urodził się 31 października 1948 r. we wsi Chiża, rejon winogradowski obwodu zakarpackiego, w rodzinie kierownika oddziału straży granicznej. Ojciec – Andrij Kostyantynowicz Sybirny (1923–1999) pochodził z rejonu kobielackiego obwodu połtawskiego, matka (nazwisko pańskie Massel) Olena Yosypivna (Helena córka Józefa) (1926–2014), z pochodzenia Polka z rodziny Hrabiego Antoniego Ledóchowskiego, urodziła się w Żytomierzu.

Dzieciństwo spędził wraz z rodzicami i bratem Wołodymyrem w obwodach zakarpackim, żytomierskim i lwowskim. Naukę rozpoczął w 1955 r. w siedmioletniej szkole w miejscowości Horodnyca w rejonie nowogradzko-wołyńskim obwodu żytomierskiego, następnie kontynuował naukę w Gródku Jagiellońskim (Horodok) i Samborze obwodu lwowskiego.

W roku 1965 ukończył ze złotym medalem Szkołę Średnią nr 2 w Samborze. W tym samym roku wstąpił na Wydział Biologiczny Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im I. Franki, który ukończył w 1970 r. z wyróżnieniem.

Badania naukowe rozpoczął jako student Wydziału Biologii pod kierunkiem słynnego ukraińskiego mikrobiologa prof. Georgija Szawłowskiego. **W roku 1973 obronił rozprawę doktorską w Instytucie Biochemii Narodowej Akademii Nauk SRR w Kijowie poświęconą regulacji transportu**

zasad purynowych u flawinogennych drożdży Pichia guilliermondii.

Był pierwszym doktorantem lwowskiej filii Instytutu Biochemii im. O.V. Palladina Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. **Opublikował pierwszą międzynarodową publikację w tej instytucji – artykuł w FEBS Letters z 1973 r.** Pracę habilitacyjną obronił w roku 1986 na Uniwersytecie Leningradzkim.

Od 1988 r. kierował Katedrą Genetyki i Biotechnologii Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im I. Franki. Na stanowisku kierownika pracował do 1993 r., a następnie do 1996 r. był profesorem tej katedry. Od 1996 wykładał w Polsce, najpierw na Politechnice Częstochowskiej, a od 2000 na Uniwersytecie Rzeszowskim, w latach 2005–2018 był kierownikiem najpierw Katedry Inżynierii Metabolicznej, a później Katedry Biotechnologii i Mikrobiologii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Od 2018 jest profesorem Instytut Biologii i Biotechnologii (uprzednio Wydział Biotechnologii UR).

W roku 1990 otrzymał tytuł naukowy profesora w Katedrze Genetyki i Biotechnologii Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. I. Franki, w 2003 r. został członkiem korespondentem Narodowej Akademii Nauk (NAN) Ukrainy w specjalności „biologia komórki”, natomiast w 2012 r. został akademikiem (członkiem rzeczywistym) NAN Ukrainy w specjalności „biologia drożdży”. Pracował w lwowskiej

falii Instytutu Biochemii im. O.V. Palladina NAN Ukrainy na stanowiskach kolejno: młodszego, starszego oraz wiodącego naukowca. Był organizatorem Laboratorium (1985 r.) i Wydziału (1988 r.) Genetyki Biochemicznej Instytutu Biochemii Narodowej Akademii Nauk Ukrainy (obecna nazwa to Wydział Genetyki Molekularnej i Biotechnologii). Przeprowadził znaczące prace nad organizacją na bazie lwowskiej filii Instytutu Biochemii niezależnego Instytutu Biologii Komórki NAN Ukrainy. Od jego powstania w 2000 r. pełni funkcję dyrektora tego instytutu. Wypromował 24 doktorów i 6 dokto-

rów habilitowanych, obecnie nadzoruje przygotowanie 3 prac doktorskich i doradza w przygotowaniu 1 pracy habilitacyjnej.

Andrij Sybirny jest znanym specjalistą w dziedzinie biologii i biotechnologii drożdży. Jako pierwszy odkrył zjawisko azotowej inaktywacji katabolicznej, ustalił charakterystyki regulacji biosyntezy i transportu ryboflawiny w drożdżach oraz jako pierwszy zidentyfikował geny regulatorowe flawinogenezy. Bada zjawisko węglowej represji katabolicznej u drożdży niekonwencjonalnych. Zajmował się badaniem biogenezy i autofagicznej degradacji wyspecjalizowanych organelli, peroksyosomów i zidentyfikował 4 z 46 znanych genów zaangażowanych w autofagię (specyficzną degradację białek i organelli). Zajmuje się badaniem mechanizmów sygnalizacji biorących udział w procesach represji katabolicznej i peksyfagii. Skonstruował aktywnych producentów ryboflawiny, FMN, FAD, rekombinowanego białka antygeny powierzchniowego wirusa zapalenia wątroby typu B, ważnych dla biotechnologii i medycyny enzymów (oksydaza alkoholowa, oksydaza glukozowa, arginaza, deiminaza arginowa), opracował nowe komórkowe elementy biosensorów do oznaczania ważnych związków (etanolu, metanolu, formaldehydu). Dzięki niemu zaprojektowano i wdrożono do produkcji nowe zestawy enzymatyczne do celów analitycznych („Diagluk” i „Alcotest”). Profesor Andrij Sybirny aktywnie działa w dziedzinie inżynierii metabolicznej

drożdży w celu konstruowania wydajnych mikrobiologicznych producentów etanolu paliwowego z biomasy roślinnej (lignocelulozy). Zajmuje się również biotechnologią medyczną. Po raz pierwszy zainicjował dwa projekty zwalczania tak poważnej choroby jak rak. Jednym z nich jest tworzenie niedoboru argininy jako metody hamowania wzrostu guza. Drugi to wykorzystanie efektu Warburga do opracowania nowych podejść do chemioterapii raka zwłaszcza przy pomocy diety bezwęglowodanowej. Zajmuje się ponadto otrzymaniem szczepów drożdży produkujących bakteryjny antybiotyk rozeoflawinę.

Andrij Sybirny jest autorem ponad 400 publikacji naukowych, w tym ponad 250 artykułów naukowych (w tym około 150 w czasopismach międzynarodowych). Autor 4 monografii, 2 podręczników metodycznych oraz 24 autorskich certyfikatów i patentów Ukrainy, Polski, ZSRR, USA, Japonii i Korei Południowej. Współczynnik wpływu Impact factor jego publikacji naukowych w ciągu ostatnich 5 lat wynoszą ponad 150. Indeks Hirscha (h indeks) wynosi 36 (Scopus), ilość cytowań 14 330. Wygłaszał referaty plenaryjne na wielu międzynarodowych konferencjach. Był przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego XII Międzynarodowego Kongresu Drożdżowego (Kijów, 2008), w którym uczestniczył laureat Nagrody Nobla Aaron Ciechanover, XXI Międzynarodowego Specjalizowanego Sympozjum Drożdżowego (Lwów, 2001), międzynarodowych sympozjów dotyczących drożdży niekon-

wencjonalnych (Lwów 2011; Rzeszów, 2019), Ukraino-Polskich Konferencji Weiglowskich (Czerniowce, 2014; Lwów, 2017), I Polskiej Konferencji Drożdżowej (Rzeszów, 2022).

Profesor Andrij Sybirny prowadzi szeroką współpracę międzynarodową. Był kierownikiem i współpracownikiem 18 międzynarodowych grantów długoterminowych. Ponadto był konsultantem Archer Daniels Midland Co. (USA) i Artes Biotechnology GmbH (Niemcy). W latach 2008–2012 był przewodniczącym Międzynarodowej Komisji ds. Drożdży (ICYeast.org) Międzynarodowego Związku Towarzystw Mikrobiologicznych (IUMS). Ponadto jest prezesem Ukraińskiego Towarzystwa Biologii Komórki, kierownikiem Sekcji Biologii Zachodniego Naukowego Centrum NAN Ukrainy i Ministerstwa Edukacji i Nauki Ukrainy, jest członkiem Rady Centralnej i Prezydium Ukraińskiego Towarzystwa Biochemicznego i Towarzystwa Mikrobiologów Ukrainy. Od 2017 r. jest dyrektorem FEMS ds. Edukacji mikrobiologicznej, a także od 2017 r. członkiem Europejskiej Akademii Mikrobiologii.

Obecnie Profesor Sybirny jest wciąż aktywnym naukowcem prowadzącym badania nad biologią i biotechnologią komórki drożdżowej. Prowadzi zajęcia dydaktyczne z takich przedmiotów jak „mikrobiologia”, „podstawy biotechnologii przemysłowej”, „podstawy biotechnologii”, „technologie mikrobiologiczne” na kierunku biologia i biotechnologia. Ponadto jest promotorem doktorantki realizującej swoją pracę doktorską w Szkole Doktorskiej UR.

Ponad 2 tysiące uczestników Uniwersyteckich Targów Pracy i Dnia Otwartego UR

Karolina Niemiec

29 marca 2023 r. Dział Rekrutacji i Karier Studenckich zorganizował 14. Uniwersyteckie Targi Pracy. Po raz kolejny wydarzenie to odbyło się wspólnie z Dniem Otwartym UR.

Uniwersyteckie Targi Pracy to wydarzenie, które **uważane jest za jedno z najefektywniejszych form poszukiwania zatrudnienia**. Umożliwia bezpośredni kontakt z wieloma pracodawcami w jednym miejscu. Jest to także okazja do zaprezentowania firmy, jej profilu działania, metod naboru i selekcji kandydatów, a także zebrania dokumentów aplikacyjnych absolwentów i studentów uczelni oraz wszystkich osób poszukujących pracy.

W tym roku w UTP wzięło udział 40 wystawców – firm, które posiadały

wiele ofert staży, praktyk oraz pracy. Wystawcy reprezentowali wiele branż kluczowych dla studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, m.in. branża administracyjna, bankowa, finansowa, IT, produkcja, przemysł spożywczy, ubezpieczenia, a także instytucje zajmujące się pośrednictwem pracy.

Z myślą o swoich przyszłych studentach Uniwersytet Rzeszowski zorganizował, po raz kolejny, **Dzień Otwarty UR**, podczas którego uczniowie szkół ponadpodstawowych mogli zapoznać się z ofertą studiów oraz zasadami rekrutacji, a także odwiedzić stoiska informacyjne przygotowane przez poszczególne instytuty i kierunki. Na miejscu byli także przedstawiciele Samorządu Studentów i organizacji

studenckich, a także kół naukowych. Odpowiedzi na pytania udzielał także Dział Rekrutacji i Karier Studenckich. Podczas Targów i Dnia Otwartego uczniowie i studenci mogli również uczestniczyć w wykładach prezentujących ofertę kształcenia UR oraz szkoleniach z zakresy rynku pracy.

Dzień Otwarty UR to poza Targami Pracy jedno z najważniejszych cyklicznych wydarzeń naszej Alma Mater. Tegoroczna edycja cieszyła się ogromnym zainteresowaniem, odwiedziło nas ponad 2 tysiące osób, zarówno uczniów – przyszłych kandydatów na studia, jak i studentów oraz absolwentów.

fot. M. Świąćicki

Festiwal Języków i Kultur Słowiańskich na Uniwersytecie Rzeszowskim

Malgorzata Dziejcie

W dniach 2–3 marca 2023 r. odbył się Festiwal Języków i Kultur Słowiańskich zorganizowany przez Katedrę Ruscystyki Uniwersytetu Rzeszowskiego we współpracy z partnerami wydarzenia: Stowarzyszeniem Współpracy Polska-Wschód, Rzeszowskim Centrum Integracji, Stowarzyszeniem Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju EKOS, Centrum Języków Obcych „Germanitas” oraz Centrum Językowym Cosmopolitan.

Wydarzenie objęli Patronatem Honorowym: Prezydent Miasta Rzeszowa Konrad Fijołek, Konsul Generalny Ukrainy w Lublinie Artem Walach, a także Konsul Honorowa Niemiec w Rzeszowie dr Agnieszka Buk.

Głównym założeniem organizatorów Festiwalu jest to, aby stał się on cyklicznym miejscem spotkań dla wszystkich sympatyków języków i kultur Słowian, służył popularyzacji dorobku kulturowego i cywilizacyjnego krajów słowiańskich, rozbudzał wśród uczniów zainteresowanie językami słowiańskimi i sprzyjał integracji mieszkańców województwa podkarpackiego różnych narodowości. Każda edycja Festiwalu będzie z założenia poświęcona wybranym krajom słowiańskim. W roku 2023 była to Ukraina.

Podczas otwarcia wydarzenia przedstawiciele organizatorów podkreślali, jak ważne jest w dalszym ciągu okazywanie pomocy uchodźcom z Ukrainy,

wzajemne poznawanie języków i kultur naszych narodów, które pozwoli nam lepiej się rozumieć, poznawać i rozwijać dalsze relacje.

W bogatym programie wydarzenia znalazły się m.in. wykłady na temat języków słowiańskich oraz kultury i tradycji Ukrainy, konkursy językowe dla uczniów naszego województwa i studentów, seminarium dla nauczycieli nt. „Nauczanie języka rosyjskiego w obecnej sytuacji geopolitycznej”, degustacja potraw kuchni słowiańskich, a także prezentacja działalności Kół Naukowych Uniwersytetu Rzeszowskiego: Sławistycznego Koła Naukowego Ruscystów, Lingwo-Kulturoznawczego Koła Naukowego oraz Studenckiego Koła Naukowego AktURA. Studenci opowiedzieli uczniom o swojej działalności naukowej, kulturalnej, wolontariackiej i zachęcali do studiowania na Uniwersytecie Rzeszowskim.

Kolejnym punktem programu Festiwalu Języków i Kultur Słowiańskich był konkurs piosenki słowiańskiej, w którym uczniowie i studenci wykonali utwory w języku ukraińskim, rosyjskim i białoruskim. Jury pod przewodnictwem prezesa Oddziału Podkarpackiego Stowarzyszenia Współpracy Polska-Wschód Gabriela Zajdla bardzo wysoko oceniło poziom prezentowany przez uczestników konkursu, doceniło nie tylko wykonanie utworu, lecz również dodatkowe przygotowanie, jak

gra na instrumentach, strój sceniczny czy przygotowane przez uczniów prezentacje.

Ostatnim punktem programu był wieczór z muzyką słowiańską zorganizowany w Instytucie Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego przez Rzeszowskie Centrum Integracji oraz Centrum Języków Obcych „Germanitas”. Wszyscy sympatycy słowiańskości mogli posłuchać utworów wykonywanych przez artystów z Polski i Ukrainy, uczestniczyć w kiermaszu rękodzieła, a także podziwiać wystawę malarską, której kuratorem został wybitny artysta urodzony w Kijowie, a od wielu lat mieszkający w Jarosławiu – Elias Dyrów, tworzący rzeźby i obrazy o tematyce religijnej i historycznej. Podczas wystawy swoje prace, m.in. pejzaże przedstawiające przyrodę Ukrainy, zaprezentowała artystka występująca pod pseudonimem Viktorija Rosen. Gwiazdą wieczoru był zespół Hudacy grający utwory pochodzące z różnych tradycji, m.in. słowackiej, serbskiej, polskiej, rumuńskiej, ukraińskiej, łemkowskiej czy cygańskiej.

Do konkursów w ramach Festiwalu Języków i Kultur Słowiańskich przystąpiło blisko 120 uczniów i studentów z Polski, Ukrainy i Białorusi, z czego ogromnie się cieszymy i mamy nadzieję, że w kolejnych edycjach zainteresowanie młodzieży Festiwalem będzie równie wysokie. Składamy serdeczne gratulacje laureatom wszystkich konkursów. A są to zwycięzcy w następujących kategoriach:

Test „Języki i kultury Słowian”

I miejsce – Paweł Gąsior (Liceum Ogólnokształcące im. ks. Piotra Skargi w Sędziszowie Małopolskim)

II miejsce – Kornelia Pękala (Liceum Ogólnokształcące im. ks. Piotra Skargi w Sędziszowie Małopolskim)

III miejsce – Weronika Wajda (Liceum Ogólnokształcące im. ks. Piotra Skargi w Sędziszowie Małopolskim)

Test znajomości języka rosyjskiego dla uczniów szkół średnich

Grupa I

I miejsce – Katarzyna Bandziarowska (LO im. Mikołaja Kopernika w Tarnobrzegu)

II miejsce – Ksenia Kuś (LO im. Mikołaja Kopernika w Tarnobrzegu)

III miejsce – Hanna Kabiata (Akademickie LO w Terespolu)

Grupa II

I miejsce – Keniya Dzmidovich (Akademickie LO w Terespolu)

II miejsce – Anastasiya Cherviakovskaya (Akademickie LO w Terespolu)

II miejsce – Anastasiya Mukha (Akademickie LO w Terespolu)

III miejsce – Ksenia Dzatkevitch (Zespół Szkół im. ks. dra Jana Zwierza w Ropczycach)

Konkurs filmowy dla studentów

I miejsce – Hosudarieva Anna

II miejsce – Pabiańska Karolina

II miejsce – Solyar Halyna

II miejsce – Rodak Sylwester

III miejsce – Schiffer Patrycja

Konkurs piosenki słowiańskiej

I miejsce – Krzysztof Wąsacz (V LO w Rzeszowie)

II miejsce – Aleksandra Osinko (IV LO w Rzeszowie)

II miejsce – Zespół w składzie: Natalia Saj, Katarzyna Walczyk, Konrad Kujda (Zespół Szkół im. ks. dra Jana Zwierza w Ropczycach)

III miejsce – Katarzyna Walczyk (Zespół Szkół im. ks. dra Jana Zwierza w Ropczycach)

Wyróżnienia

Joanna Gosztyła (II LO w Sanoku)

Kamila Brzezowska (I LO im. Mikołaja Kopernika w Jarosławiu)

Weronika Janas (II LO w Sanoku)

Serdecznie dziękujemy Nauczycielom, Uczniom i Studentom oraz wszystkim osobom, które przyczyniły się do zorganizowania tego wyjątkowego wydarzenia.

Szczególne podziękowania kierujemy do Partnerów wydarzenia i Fundatorów nagród, a są to: Rzeszowskie Centrum Integracji, Stowarzyszenie Współpracy Polska-Wschód, Centrum Językowe „Cosmopolitan”, Stowarzyszenie Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju EKOS, Centrum Języków Obcych „Germanitas”.

fot. Ł. Kuśnierz, Studenci i Organizatorzy

Wizyta studyjna pracowników BON UR w skandynawskich uczelniach

Iwona Tabaczek-Bejster

W dniach 5–9 marca 2023 r. pracownicy i współpracownicy Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami odbyli wizytę studyjną w ramach projektu „Przyjazny nURt – rozwój dostępności UR” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu operacyjnego „Wiedza. Edukacja. Rozwój 2014–2020” POWR.03.05.00-00-A007/19.

Wizyta ta odbyła się w dwóch dużych skandynawskich uczelniach – był to Uniwersytet w Kopenhadze (40 tys. studentów) oraz Uniwersytet w Malmö (25 tys. studentów).

Uczestniczyli w niej: dr hab. prof. UR Iwona Tabaczek-Bejster – pełnomocnik rektora ds. osób z niepełnosprawnościami, dr hab. prof. UR Małgorzata Kus-Liśkiewicz – konsultant ds. osób niepełnosprawnych (Instytut Biologii i Biotechnologii), dr Miłosz Szczudło – konsultant ds. osób niepełnosprawnych (Studium Wychowania Fizycznego i Rekreacji) oraz mgr Renata Nestor – pracownik administracyjny BON UR.

W ramach wizyt odbyły się spotkania robocze z pracownikami jednostek zajmujących się osobami z niepełnosprawnościami. W trakcie spotkań dyskutowano na temat rozwiązań dotyczących szeroko rozumianego wsparcia studentów z niepełnosprawnościami w Danii, Szwecji i Polsce. Pracownicy UR zapoznali się również z infrastrukturą wizytowanych uczelni oraz stop-

niem ich dostosowania dla osób ze szczególnymi potrzebami. Należy przyznać, że pod względem infrastruktury te dwie skandynawskie uczelnie są doskonale przystosowane nie tylko do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, ale również dużo szerzej – do osób ze szczególnymi potrzebami. We wszystkich budynkach uczelni znajdowały się automatyczne drzwi pozwalające np. osobie na wózku samodzielnie dostać się do budynku, widoczne oznaczenia pomagające w swobodnym poruszaniu się po budynkach, windy, udogodnienia typu wewnętrzny parking przeznaczony dla dziecięcych wózków (dla studentek będących matkami

i muszących się udać z dziećmi np. do biblioteki). Specjalne wyciszone pokoje służące do egzaminowania osób ze spektrum autyzmu oraz wiele innych. Pracownicy wizytowanych uczelni docenili inicjatywę szkoleń świadomościowych dotyczących problematyki osób z niepełnosprawnościami przeprowadzanych dla wszystkich pracowników i studentów pierwszych roczników UR, jak również alternatywne zajęcia wychowania fizycznego, obozy sportowe organizowane dla studentów z niepełnosprawnościami oraz ich udział w krajowej rywalizacji sportowej. Duże wrażenie zrobiło też Uniwersyteckie Centrum Lekkoatletyczne.

Studenckie Koło Naukowe Browarników stworzyło pierwszy studencki browar w Polsce – UwaRzone!

Daniel Broda

Studenckie Koło Naukowe „Browarników” to interdyscyplinarne koło, które współtworzy i wspiera rozwój browaru UwaRzone działającego na Uniwersytecie Rzeszowskim. Nasze koło skupia studentów różnych Instytutów (m.in. biotechnologii, technologii żywności i żywienia, polonistyki i dziennikarstwa, ekonomii i finansów, nauk humanistycznych, bezpieczeństwa wewnętrznego, inżynierii materiałowej, matematyki) i każdy jest mile widziany bez względu na to, co studiuje. Obecnie w skład koła wchodzi ok. 35 studentów, ale sytuacja jest dynamiczna, ponieważ otrzymujemy wiele sygnałów od kolejnych chętnych.

Struktura koła podzielona jest na 4 działy. Są to: zarząd, sprzedaż, marketing oraz dział warzenia. Kandydaci formalnie wybierają ten dział, w którym, ich zdaniem, mogliby się najlepiej spełnić. Nie jest to jednak podział sztywny, ponieważ każdy może się angażować w zadania innych działów. W każdym dziale są liderzy, którzy mają swoich zastępców oraz zespół, za który są odpowiedzialni. To oni również odpowiadają za współpracę i komunikację pomiędzy sekcjami koła. W dziale sprzedaży zapadają decyzje dotyczące dystrybucji naszych produktów oraz ich promocji i marketingu. Głównym celem działu sprzedaży jest

przede wszystkim zwiększenie dystrybucji i maksymalizacja korzyści. Sekcja marketingowa odpowiedzialna jest za promowanie naszej inicjatywy, a także zwiększenie sprzedaży poprzez kreatywną współpracę z klientami. Dział warzenia odpowiada za doskonalenie nowych receptur oraz poznawanie procesu technologicznego w skali browaru rzemieślniczego. W ramach podpisanej umowy przewidziane są praktyki w Browarze Tarnobrzeg, który nas wspiera. Studenci w ramach działalności w naszym kole mogą zatem połączyć teorię, której się uczą, z praktyką, prowadząc prawdziwy biznes. Nabierają zatem umiejętności, które zdobywa się dopiero w trakcie kariery zawodowej zwykle rozpoczynanej po skończeniu studiów. Kończąc je z nami, takie umiejętności już mają i będą na pewno cennym nabytkiem dla innych podmiotów gospodarczych. Niewykluczone, że ośmieleni sukcesami osiągniętymi w ramach działania koła sami będą zakładać swoje firmy. Podsumowując, studenci zaangażowani w działalność naszego Koła Naukowego nabierają praktycznych umiejętności, które świetnie komponują się z wiedzą, którą zdobyli w trakcie swoich zajęć. Do umiejętności praktycznych zaliczyć można: umiejętność pracy w zespole, prowadzenie

rozmów z przedstawicielami różnych firm, zarządzanie czasem czy też te związane bezpośrednio z procesem produkcji piwa: opracowywanie receptur, przeprowadzanie procesu na różną skalę. W tym miejscu warto wspomnieć o współpracy ze spółką celową Uniwersytetu Rzeszowskiego – InventUR, której prezesem jest pan Bartosz Jadam, która łączy świat nauki z biznesem. Spółka ta odpowiada za wsparcie formalno-prawne naszej działalności.

fot. M. Święcicki

Studencka Konferencja Naukowa pt. „Stowarzyszenia kobiet” organizowana przez SKN Kulturoznawców „AktURa-Aktywni w Kulturze”

Wiktoria Schabowska

Studenci z SKN Kulturoznawców „AktURa-Aktywni w Kulturze” zorganizowali wydarzenie z okazji Dnia Kobiet. 11 marca 2023 r. odbyła się studencka konferencja naukowa pod tytułem „Stowarzyszenia kobiet”, która skupiła się na przedstawieniu działalności stowarzyszeń kobiecych, w których kobiety mogą odnaleźć swoją tożsamość i otrzymać wsparcie.

Na konferencji wystąpiło pięć stowarzyszeń: Stowarzyszenie Amazonek

Stalowa Wola i Rzeszów, Stowarzyszenie Krystyn Podkarpackich, Stowarzyszenie Kobiet Krasne, Stowarzyszenie Kobiety Karpat oraz Spójnik. Każde z nich zaprezentowało swoją odrębność i wyjątkowość. Konferencja nie tylko była okazją do poznania różnorodności stowarzyszeń kobiecych, ale także umożliwiła naukowcom i studentom prezentację swoich badań.

Organizatorzy zapewnili również warsztaty z samobadania, aby promo-

wać wśród uczestniczek świadomość zdrowia kobiet i zachęcić do regularnych badań.

To wydarzenie pokazało, jak ważną rolę odgrywają stowarzyszenia kobiece w życiu społecznym i kulturalnym, a także jak wiele mogą zaoferować kobietom w różnym wieku i z różnymi doświadczeniami.

Partnerami konferencji byli: Kaufland Polska, Ksero AroDruk i Radio Feniks.fm.

Studencka Konferencja w Katedrze Germanistyki Uniwersytetu Rzeszowskiego „Rund um Deutsch als Fremdsprache”, czyli „Wokół języka niemieckiego jako języka obcego”

Malgorzata Sieradzka

1. Wstęp

Za nami Studencka Konferencja Germanistyczna przeprowadzona 16 marca 2023 r. przez Katedrę Germanistyki UR we współpracy z DAAD – Deutscher Akademischer Austauschdienst / Niemiecką Centralą Wymiany Akademickiej. Zaproszenie do udziału w wydarzeniu przyjęli uczennice i uczniowie (ponad 160 osób) wraz z 13 opiekunami – nauczycielami języka niemieckiego z woj. podkarpackiego i małopolskiego, studentki i studenci germanistyki rzeszowskiej, doktorantki przygotowujące rozprawy doktorskie pod opieką kadry naukowej – doktorów habilitowanych, profesorów UR z Katedry Germanistyki oraz pracownicy naukowo-dydaktyczni i pracownicy dydaktyczni z teże jednostki.

2. Uroczyste otwarcie

Konferencja rozpoczęła się w Dużej Auli w budynku Rektoratu UR. Słowo wstępne wygłosił **Kierownik Katedry Germanistyki dr hab. Paweł Bąk, prof. UR** – zarazem **inicjator i główny organizator przedsięwzięcia** – wypowiadając serdeczne słowa powitania do przedstawicieli władz UR, podziękowania za umożliwienie organiza-

cji spotkania i za ich przybycie. Ciepło powitani zostali uczestnicy konferencji, którzy dotarli pod opieką nauczycieli języka niemieckiego z różnych zakątków Podkarpacia oraz z Tarnowa. Nie zostali pominięci: wykładowcy z rzeszowskiej germanistyki i główni bohaterowie wydarzenia: doktoranci, studentki i studenci germanistyki, prezentujący swoje referaty zawierające wyniki przeprowadzonych analiz, spostrzeżenia i doświadczenia z językiem niemieckim, jak i grupa, która przejęła

pieczę nad realizacją przedsięwzięcia. Głównym celem konferencji było stworzenie płaszczyzny umożliwiającej integrację młodych ludzi zainteresowanych rozwijaniem swoich zainteresowań badawczych oraz szeroko rozumiana popularyzacja (nauki) języka niemieckiego.

Uroczystego otwarcia wydarzenia dokonała **prorektor ds. studenckich i kształcenia dr hab. Elżbieta Rokosz, prof. UR**, akcentując wagę jako-

ści w kształceniu studentów, dobrych pomysłów na efektywną pracę i współpracę ze studentami, a także powrotu do życia akademickiego po okresie pandemii. Jako neofilolog-anglista podkreśliła także wspieranie działań i aktywności studentów kierunków humanistycznych, w tym m.in. neofilologicznych.

Z kolei **dziekan Kolegium Nauk Humanistycznych dr hab. Agnieszka Myszka, prof. UR**, wyraziła swoje zadowolenie z faktu, że rozpoczynająca się konferencja studencka jest kolejnym wydarzeniem odbywającym się w tym roku kalendarzowym właśnie w KNH, w tym także w Katedrze Germanistyki. Na liście przedsięwzięć realizowanych aktualnie przez Katedrę Germanistyki skierowanych do uczniów szkół ponadpodstawowych są też: II Konkurs Wymowy Niemieckiej „Sprich dich aus” i ogłoszony już III Festiwal Języka Niemieckiego.

Dr Magdalena Trinder, z-ca dyrektora Instytutu Neofilologii UR, podziękowała studentom za aktywność na polu naukowym umożliwiającą im wzajemną wymianę spostrzeżeń i doświadczeń.

Otwarcie konferencji uświetnił występ pary turniejowej tańców polskich w formie towarzyskiej: **Katarzyny Momoli i Jakuba Koguta, aktywnie działających w Zespole Pieśni i Tańca Uniwersytetu Rzeszowskiego „Resovia Saltans”**. Tancerze zaprezentowali polskie tańce narodowe: kujawiaka i oberka, dostarczając swoim wystąpieniem niezapomnianych przeżyć. Trenerem pary jest dr Jadwiga Bär, wykładowca w Katedrze Germanistyki i choreograf w ZPIT „Resovia Saltans”.

Ostatni punkt pierwszej części programu stanowiła prelekcja **dr Ewy Cwanek-Florek**, nauczyciela akademickiego z Katedry Germanistyki, która pod mottem przewodnim **„Jesteśmy w bardzo doborowym towarzystwie! – (Czyli) wizyta w wiedeńskim gabinecie figur woskowych Madame Tussauds”** w interesujący sposób zaprezentowała główną atrakcję w wiedeńskim parku rozrywki Prater. Prelegentka przekonała, że warto zwiedzić światowej sławy muzeum figur woskowych przy Riesenradplatz w Wiedniu z aż 80 figurami znanych i lubianych postaci i interaktywną wystawą cesarzowej Sissi. Liczne zdjęcia ze zwiedzania okraszane były m.in. elementami muzycznymi.

3. Program konferencji i przebieg obrad

Obrady w Dużej Auli w budynku A0, zwanej „Kulą”, poprzedziła prezentacja **mgra Daniela Gratkowskiego, lektora DAAD**, który przybliżył ofertę stypendialną Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej DAAD skierowaną nie tylko do studentów rzeszowskiej germanistyki. Zachęcił także do nauki języka niemieckiego i poznawania Niemiec pod kątem

krajoznawczym. Młodzież licealna miała okazję skonfrontować sprawność i stopień rozumienia tekstu ze słuchu, zwłaszcza że wypowiedzi lektora były tłumaczone konsekwentnie przez dra hab. Pawła Bąka, prof. UR. O swoich doświadczeniach zdobytych podczas wyjazdów stypendialnych, m.in. z DAAD, opowiedzieli krótko studenci germanistyki z 1 roku studiów II stopnia, którzy tytuł licencjata uzyskali na UR.

Moderująca **sekcję STUDENCI dr Małgorzata Sieradzka** zachęcała publiczność ze szkół średnich podczas zapowiedzi prelegentów do pokonywania bariery językowej, przedstawiając kolejne wystąpienia w przeplatających się językach niemieckim i polskim. Podkreśliła, że studenci 2 roku studiów II stopnia przygotowali opracowania będące wynikiem przeprowadzenia mini-projektów lingwistycznych pod opieką **dra hab. Pawła Bąka, prof. UR.**

Jako pierwsi wystąpili reprezentanci tego roku studiów: **Arkadiusz Sura i Karolina Skarbek** z refera-

tem nt. „**Pleonasmus vs. Tautologie**” uwzględniającym m.in. rodzaje redundancji językowej, zjawisko pleonazmu i tautologii, różne formy tych zjawisk oraz różnice między nimi. Rozważania zostały zilustrowane licznymi przykładami zarówno w języku niemieckim, jak i polskim. Nawiązaniem do tej części był quiz „**doppelt gemoppelt**”/ „**masło maślane**” przeprowadzony przez dra hab. Pawła Bąka, prof. UR, sprawdzający wiedzę zapamiętaną w oparciu o pierwszą prezentację. Zwycięzcy zostali nagrodzeni gadżetami z logo UR.

W programie konferencji uwzględniono także wystąpienie studentek z 1 roku studiów I stopnia. **Anastasia Danchuk i Albina Dudkovska** w bardzo realistyczny i interesujący sposób przedstawiły zagadnienia związane z tematem: „**Język niemiecki w Ukrainie z perspektywy własnych doświadczeń**”. Autorki tej prezentacji studiują germanistykę w Rzeszowie, mieście, które podejmuje dziś wielu gości z Ukrainy.

Tematyka językoznawcza była kontynuowana przez studentki 2 roku studiów II stopnia:

Klaudia Winiarska i Natalia Leszczuch w rozważaniach na temat „**Frame-Semantik und Framing – ein Überblick**” zaproponowały przegląd m.in. kwestii związanych z ramami semantycznymi, profilowaniem, kontekstualizacją, zjawiskiem framingu, czyli ramowania (w mediach, reklamie, polityce), co zostało poparte wieloma przykładami, natomiast **Patrycja Czaplą i Magdalena Misiaszek** skupiły się na zagadnieniu „**Politische Korrektheit**” z uwzględnieniem wyjaśnienia pojęcia „poprawność polityczna”, ukazaniem kontrastów w zakresie politycznej poprawności w języku niemieckim i polskim, podaniem przykładów nowych form tego zjawiska i żeńskich nazw zawodów w ww. językach oraz stanowiska Rady Języka Polskiego wobec feminatywów.

Łucja Jarosz i Izabela Staniszevska, studentki 2 roku studiów I stopnia, zaprosiły uczestników konferencji na wycieczkę do Szwajcarii. Prezentacja „**Was ist sehenswert in der Schweiz? Unsere Vorschläge und Erfahrungen**” / „Co warto zobaczyć w Szwajcarii? Nasze propozycje i doświadczenia” zawierała ogólne informacje krajoznawcze w pigułce. Prelegentki ukazały subiektywnie wybrane miejscowości, atrakcyjne dla turystów i sportowców okolice, malownicze jeziora, lodowce i góry oraz symbole tego małego, ale przyciągającego swoim urokiem alpejskiego kraju, który – jak się okazało – studentki bardzo dobrze znają z licznych pobytów w nim.

Moderowanie **sekcji STUDENCI I DOKTORANCI** przypadło w udziale **dr Bogusławie Rolek, kierownikowi kierunku filologia germańska**, która w przedstawieniu programu obrad podkreśliła, że w tej części obrad zaprezentowane zostaną referaty będące

wynikiem pracy nad rozprawami doktorskimi i pracą magisterską pod opieką samodzielnych pracowników naukowych z Katedry Germanistyki.

Jako pierwsza głos zabrała **mgr Gabriela Pikor**, doktorantka Szkoły Doktorskiej i jednocześnie radna Samorządu tejże szkoły, działającej na UR, która pod opieką **dra hab. Krzysztofa Nycza, prof. UR**, przygotowuje rozprawę doktorską. W wystąpieniu „**Metafora i język specjalistyczny z perspektywy językoznawców i medyków**” skupiła swoją uwagę na rozwinięciu nakreślonego w jego temacie terminu „język specjalistyczny” w oparciu o definicje słownikowe oraz wybrane definicje językoznawców. Skonfrontowane zostały one z definicjami sformułowanymi przez reprezentantów zawodów medycznych ze zróżnicowanym stażem pracy. Część prelekcji poświęcona metaforze zawierała wybór definicji słownikowych, uwagi dotyczące teorii metafory w retoryce klasycznej i w ujęciu kognitywnym oraz prób zdefiniowania pojęcia z perspektywy medyków. Pokrótce naszkicowane zostały wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku medycznym.

Kolejne 3 referaty powstały pod opieką merytoryczną **dr hab. Krystyny Miłułki, prof. UR**. Pierwsze dwa z nich przedstawiły perspektywy badawcze z zakresu glottodydaktyki. **Mgr Aleksandra Przymusińska** zaproponowała prezentację „**Kreatives Schreiben im Fremdsprachenunterricht – von der Theorie zur Praxis**” uwzględniającą aspekty teoretyczne, jak np. krótką historię pisania kreatywnego w formach literackich i poetyckich, rozwój creative writing (także w Niemczech), wyjaśnienie terminu i wybrane aspekty związane z praktycznym wykorzystaniem i metodami kreatywnego pisania na lekcjach języka niemieckiego jako języka obcego. Nie zabrakło też licznych przykładów zaczerpniętych

z autentycznych ćwiczeń zrealizowanych przez uczniów na prowadzonych przez prelegentkę zajęciach.

Referat zatytułowany „**Authentische Texte im Deutschunterricht – curriculare Grundlagen und ihre Umsetzung in polnischen Schulen**”, jego autorka, **mgr Katarzyna Bączar**, poświęciła tekstom autentycznym na lekcjach języka niemieckiego, prezentacji podstaw programowych i ich realizacji w polskich szkołach. Przemyślenia obejmowały m.in. takie zagadnienia, jak: pojęcie tekstu i jego historia, tekst jako przedmiot pracy językowej na obcojęzycznych lekcjach języka niemieckiego, przegląd wykorzystywanych do tego metod, autentyczność w odniesieniu do tekstów, klasyfikacja tekstów autentycznych wg ich funkcji, wybrane typologie w odniesieniu do tekstów. Przedstawiła także doświadczenia i spostrzeżenia zebrane podczas pracy z podręcznikiem „Welttour Deutsch”.

Natomiast magistrantka, studentka ostatniego semestru filologii germańskiej na UR, **Aleksandra Gąciarek**, poprzez prezentację „**Adaptation an die deutsche Kultur – am Beispiel der syrischen Einwanderer**” przybliżyła zagadnienia związane z adaptacją do kultury niemieckiej na przykładzie imigrantów syryjskich. W rozważaniach teoretycznych uwzględniła pojęcia związane z językiem oraz kulturą, próbę zdefiniowania terminów „kultura” i „kultura narodowa”, by zlokalizować pojęcia „wielokulturowość i międzykulturowość” i przejść do części empirycznej. Badania „Wrastanie w niemiecką kulturę syryjskich imigrantów” autorka przeprowadziła w Niemczech. Zastosowała metodę badawczą studium przypadku. W referacie opisała wybrane 2 przypadki indywidualne, po analizie których sformułowała podsumowanie.

W ostatnim przewidzianym w programie wystąpieniu „**Przekład wul-**

garyzmów” student 1 roku studiów I stopnia, **Sylwester Pietryka**, podjął się próby określenia i usystematyzowania metod stosowanych w procesie tłumaczenia wulgaryzmów, wskazując na fakt, że jednostki leksykalne nacechowane wulgarnie powszechnie występują w codziennej komunikacji intra- i interlingwalnej. Podał także przykłady odpowiedników w języku niemieckim i polskim oraz polskim i niemieckim dla wyrazów uważanych powszechnie za obelżywe, które niejednokrotnie w języku docelowym tracą pejoratywne znaczenie bądź zabarwienie.

4 przedstawione jako ostatnie prelekcje stały się okazją do dyskusji poświęconej praktyce i metodom nauczania języka niemieckiego jako języka obcego, zagadnieniom związanym z uczeniem się tegoż języka przez imigrantów przybyłych do Niemiec, granicom wolności słowa w dyskursie wśród społeczności akademickiej oraz tabu w badaniach dotyczących komunikacji językowej.

Dyskusję zamknięto podziękowaniami

skierowanymi do czynnych prelegentów i licznie przybyłych gości sformułowanych przez Komitet Organizacyjny w składzie: dr hab. Paweł Bąk, prof. UR, dr Bogusława Rolek i dr Małgorzata Sieradzka (sekretarz konferencji) oraz do studentów zaangażowanych w organizację imprezy.

4. Podsumowanie

Na uznanie zasługuje – last but not least – aktywność właśnie studentek i studentów, którzy przejęli odpowiedzialność za realizację zadań cząstkowych i pełnili dyżur na wyznaczonych „posterunkach” jako mini-komitety powitalne przed wejściem głównym do budynku Rektoratu i od strony Kampusu, pilotowali uczennice i uczniów wraz z opiekunami w przemieszczeniu się na obrady do Auli „Kula” w gmachu A0, wydawali materiały programowe i gadżety promujące UR oraz czuwali nad wydawaniem mini-poczęstunku przed salą konferencyjną. Ten niezawodny team stworzyli **przedstawiciele z 1 roku studiów stacjonarnych II stopnia na kierunku filologia germańska**: Kamila Cisoń, Karolina Jurek, Roksana Myka,

Laura Ogonowska, Paulina Portka, Julia Szczutek, Angelika Wilczyńska, Paula Zakielarz, Kamil Ptak i Mateusz Wiśniowski. Cieszy fakt, że doświadczenia ww. grupy zebrane w realizacji zadań organizacyjnych, a także udział w obradach zaowocowały pomysłem na kolejną konferencję studencką w Katedrze Germanistyki.

Jak pokazał feedback od uczestników, licznie przybyłych uczniów szkół średnich, nauczycieli języka niemieckiego, prelegentów: studentów i doktorantów, studencka konferencja germanistyczna była dla wielu osób ważnym wydarzeniem o charakterze edukacyjnym, które wzbogaciło wszystkie grupy docelowe, zatem ożywiło nie tylko środowisko akademickie. Uczniowie wyrazili swoje zadowolenie np. z faktu, że treści przedstawiane w trakcie obrad w języku niemieckim uwzględniały podsumowania, objaśnianie i podawanie przykładów w języku polskim oraz elementy tłumaczenia na język polski, co umożliwiło im recepcję i zrozumienie wysłuchanych tekstów. Dobrym pomysłem było także urozmaicenie tematyczne wystąpień, przeprowadzenie mini-quizu

i... obecność Słonika ArtURka na Auli w części oficjalnej otwarcia konferencji i bezpośrednio po niej. Podczas odwiedzin maskotki UR wraz z przedstawicielami Samorządu Studentów UR można było sfotografować się z ArtURkiem lub zbic z nim piątkę.

Organizatorów szczególnie cieszy fakt, że główne założenie polegające na stworzeniu studentom i doktorantom przestrzeni umożliwiającej im prezentację zdobytej wiedzy, dzielenie się nią, podobnie jak umiejętnościami i nabytym doświadczeniem oraz inspirację do kontynuacji poszukiwań badawczych w zakresie języka niemieckiego jako języka obcego, zostało zrealizowane. Pojawiło się zainteresowanie udziałem przy podobnej okazji w przyszłości w cyklicznych, np. corocznych, spotkaniach, w tym również w formie warsztatów dla uczniów poświęconych ww. problematyce. Okazało się, że uczestnictwo w tego typu spotkaniach stanowi motywację do działania, także organizatorów.

SKN Podróżników na Międzynarodowych Targach Turystycznych ITTF Warsaw

Dominika Szydłowska

17 marca 2023 r. członkowie Studenckiego Koła Naukowego Podróżników z INoKF KNM UR odbyli wyjazd do Warszawy na Międzynarodowe Targi Turystyczne ITTF Warsaw, które odbyły się w Pałacu Kultury i Nauki. Opiekunem wyjazdu był dr Jarosław Herbert (opiekun SKN Podróżników).

Na targach studenci mogli poszerzyć swoją wiedzę z takich działów, jak:

- narodowe i regionalne organizacje promocji turystycznej
 - Wellness & SPA
 - turystyka biznesowa
 - turystyka aktywna
 - touroperatorzy, biura podróży
 - zakwaterowania
 - transporty
 - usługi w turystyce
 - wydawnictwa i portale internetowe.
- Oprócz zdobycia cennych informa-

cji, targi były okazją do skosztowania regionalnych przysmaków, takich jak baklava z Turcji, kawa z Kolumbii, regionalnych polskich wyrobów, wody z uzdrowisk z Polski i z Litwy. Do dyspozycji było także całe stoisko związane głównie z krajami latynoskimi. Po zakończeniu targów studenci udali się do Centrum Pieniądza NBP (muzeum).

Ogólnopolska Studencka Konferencja Naukowa „Młoda Elektroradiologia”

Dominika Bać

18 marca 2023 r. w budynku A0 Uniwersytetu Rzeszowskiego odbyła się XI edycja Ogólnopolskiej Studenckiej Konferencji Naukowej „Młoda Elektroradiologia” organizowanej przez Studenckie Koło Naukowe „Młoda Elektroradiologia” pod patronatem honorowym prof. dra hab. n med. Andrzeja Urbanika. W konferencji wzięło udział 180 osób z całej Polski. Konferencja skierowana była do kadry techników, licencjatów i magistrów elektroradiologii, inżynierów, fizyków medycznych, lekarzy specjalistów w zakresie radiologii i diagnostyki obrazowej, jak również studentów kierunku elektroradiologia i lekarski. W ramach konferencji odbyły się sesje naukowo-dydaktyczne, edukacyjne oraz sesja studencka. Podczas wydarzenia uczestnicy mieli okazję do podzielenia się swoją wiedzą, doświadczeniami z zakresu radiologii oraz do zapoznania się z przeglądem prac naukowych. Uczestnicy mieli okazję wysłuchać m.in. prelekcji prof. Andrzeja Urbanika *Radio- logia idzie do wojska* oraz *Możliwości MR oceny neurodegeneracji w stwardnieniu rozsianym* dra Wiesława Guza. Studenci wygłaszający swoje prace w ramach sesji studenckiej byli oceniani w trzech kategoriach: praca oryginalna – wystąpienie ustne, opis przypadku – wystąpienie ustne oraz opis przypadku – plakat.

Organizatorzy konferencji dziękują wszystkim za udział i zapraszają za rok na kolejną edycję.

Mniej znane oblicze Karpat - II edycja Konferencji „Bieszczadzkie Lwy” 24–25 marca 2023 roku w Polańczyku

Agnieszka Buk

Karpaty, a konkretniej rejon Bieszczad, stały się w ostatnich latach wyjątkowo popularne ze względu na swoje turystyczne walory. Jednak większość ludzi przemierza góry te zupełnie nieświadoma faktu, dla ilu dusz ostatnim ujrzanym pejzażem były te same szczyty, na które patrzymy dzisiaj. To właśnie tam przed ponad stu laty rozgrywały się krwawe walki I wojny światowej, zwanej też Wielką Wojną.

Osoby zajmujące się tą tematyką wiedzą najlepiej, ile pracy wymaga rozpowszechnianie wiedzy na temat konfliktu tak przyćmionego przez II wojnę światową. A przecież to właśnie wydarzenia I wojny światowej zaowocowały przywróceniem Polski na mapę Europy. Propagowaniu tej wiedzy sprzyja konferencja „Bieszczadzkie Lwy”. Krew na Połoninach 1914/1915. Od Wielkiej Wojny do Niepodległej, której druga odsłona miała miejsce 24–25 marca 2023 r. w Polańczyku.

Już obecnemu klimatowi austro-węgierskiemu sprzyjało dodatkowo międzynarodowe grono prelegentów z takich krajów, jak Austria, Czechy, Węgry czy Ukraina. Studenci ze SKNL POLIGLOCI Wiktoria Ziajkiewicz oraz Michał Wilk wraz z opiekunką naszego Koła dr Agnieszką Buk również wzięli

udział w konferencji, przedstawiając referat na temat wyzwań związanych z tłumaczeniem kronik austriackich okresu Wielkiej Wojny, skupiając się na zagadnieniach paleograficznych. Jednocześnie mieliśmy możliwość spróbować swoich sił w tłumaczeniu symultanicznym przy użyciu systemów tourguide.

Nasz uniwersytet, a w szczególności Instytut Archeologii, który był współorganizatorem konferencji, reprezentował także doświadczony archeolog, doktorant profesora Sylwestra Czopka, pan Michał Czarnik, który plastycznie przedstawił blaski i cienie poszukiwań archeologicznych w trudnym bieszczadzkim terenie.

Wykłady obfitowały w przeróżne zagadnienia minionych czasów, przede wszystkim traktowały o mniej znanych aspektach dotyczących walk na terenie Bieszczad, a także o kwestiach kluczowego dla armii transportu kolejowego oraz warunków pogodowych, w jakich przyszło żyć i walczyć żołnierzom na wschodnich frontach Wielkiej Wojny.

Drugiego dnia uczestnicy konferencji udali się na wycieczkę w rejon Karpat, w którym miejsce miały najkrwawsze

walki. Odwiedzili oni kilka bieszczadzkich cmentarzy wojennych, na których w zbiorowych mogiłach spoczywają żołnierze trzech armii podzielonych przez los, a złączonych w śmierci.

Studenci poezję piszą

25 marca 2023 r. o godzinie 16.00 w siedzibie Mieleckiego Towarzystwa Literackiego w Mielcu odbyła się uroczysta promocja czwartego tomiku Moniki Maciątek pt. *Wernisaż myśli*.

Uroczystość poprowadził prezes towarzystwa Zbigniew Michalski. Oprawę muzyczną przygotowała Gabriela Kania wraz ze Zbigniewem Radłowskim. Wiersze z tomiku zaprezentowała Katarzyna Hudy oraz nieoceniony Zbigniew Radłowski. Na imprezie można było obejrzeć kilka prac autorki, jak również posłuchać o jej inspiracjach i przebytej drodze twórczej. *Wernisaż myśli* jest tomikiem wyjątkowym, gdyż okładka i większość grafik są autorstwa poetki. Monika Maciątek prezentuje w tym tomie wiersze z ostatnich dwóch lat. Ukazuje w nim swoje przemyślenia dotyczące świata, człowieka oraz jego kondycji duchowej.

Monika Maciątek to studentka Uniwersytetu Rzeszowskiego na kierunku sztuki wizualne. Od najmłodszych lat para się poezją, ale od kilku wyraża się poprzez malarstwo. Ma na swoim koncie w sumie już cztery tomiki: *Gra w zielone* (2013), za który otrzymała nagrodę im. Jarosława Zielińskiego „Złota Róża”, *Trzepotem skrzydeł* (2014), *Kuloodporną* (2016) oraz tegoroczny *Wernisaż myśli*. Jej utwory publikowane są w rocznikach literackich, m.in. „Artefaktach” oraz „Dygresjach”. Świat sztuk wizualnych także nie jest obcy naszej studentce. Tworzy obrazy,

świetnie operując zarówno warsztatem, jak i swoją wyobraźnią. W ubiegłym roku brała udział w zbiorowej wystawie pt. „Oko w oko” w Domu Kultury w Chorzelowie. Ponadto zaplanowane są wystawy z jej udziałem, m.in. w zorganizowanej w ramach Międzynarodowego Projektu Artystyczno-Naukowego KANTOR. TRZEBA BYĆ.

wiersz na powitanie

*siema!
mnie tu nie ma
kiedyś byłam
zbyt niebieska
żeby kupić sobie pieska
teraz jestem
całkiem miła
dużo zdrowia bym życzyła
swoim nerwom no i kawy
każdy żyje dla zabawy
ja dla świata chcę promieni
może kiedyś się coś zmieni
i zostanę tym artystą
który z gwinta pije czystą
no i szczęście dopomoże
że zostanę tu na dłużej
i zobaczą jak potomni...
wiem że każdy mnie zapomni
ale nadal me korzenie
mocniej wrastać będą w glebę
by układać własne życie
aby zewsząd szeptać sennie
siema siema
mnie tu nie ma...*

Rozpoczęcie projektu „Międzypokoleniowy wymiar sprawności fizycznej po pandemii COVID-19”

Marian Rzepko, Renata Grzywaacz, Lukasz Godek

W Instytucie Nauk o Kulturze Fizycznej realizowany jest grant Ministerstwa Edukacji i Nauki z programu „Społeczna odpowiedzialność nauki – promocja sportu i nauki” pt. „Międzypokoleniowy wymiar sprawności fizycznej po pandemii COVID-19”, którego głównym celem jest promocja aktywności ruchowej po pandemii COVID-19 z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań w sporcie i osiągnięć nauki wśród osób w wieku od 15 roku życia do 60 i więcej. Projekt ma duże znaczenie dla społecznego rozwoju kraju i regionu. Zaplanowane działania mają na celu podniesienie świadomości uczestników projektu nt. roli sprawności fizycznej w ograniczaniu skutków zdrowotnych pandemii COVID-19 i włączenie Uniwersytetu Rzeszowskiego do kręgu jednostek aktywizujących te grupy wiekowe. W ramach projektu osoby z grup docelowych zostaną zdiagnozowane pod względem sprawności motorycznej, w tym wydolności organizmu, następnie zostaną poddani treningowi zdrowotnemu mającemu na celu określenie poziomu ich sprawności motorycznej, a w konsekwencji poprawę wszystkich zdolności motorycznych. Wykonawcami grantu są pracownicy Instytutu Nauk o Kulturze Fizycznej: dr Marian Rzepko – kierownik, dr Maciej

Brożyna, dr Robert Czaja, dr hab. Sławomir Drozd, prof. UR, mgr Łukasz Godek, dr Renata Grzywacz, dr Jarosław Herbert, mgr Jerzy Kulasa.

23 lutego 2023 r. w Uniwersyteckim Centrum Lekkoatletycznym odbyło się oficjalne rozpoczęcie projektu, podczas którego głos zabrali:

- prof. dr hab. Sylwester Czopek – JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego
- dr Tomasz Wicha – Ministerstwo Edukacji i Nauki
- mgr Konrad Fijołek – prezydent Miasta Rzeszowa
- prof. dr hab. Wojciech Czarny – dyrektor Instytutu Nauk o Kulturze Fizycznej
- mgr Waldemar Tłuczek – wicedyrektor Zespołu Szkół Licealnych w Leżajsku
- dr Marian Rzepko – kierownik projektu.

Podczas części warsztatowej prelegenci zaprezentowali aktualne wyniki badań w poniższej tematyce:

- prof. dr hab. n. med. Artur Mazur, prorektor ds. Kolegium

Nauk Medycznych: *Otyłość u dzieci jako czynnik ryzyka wystąpienia otyłości w wieku dorosłym*

– prof. dr hab. n. med. Artur Mamcarz, kierownik III Kliniki Chorób; Wewnętrznych i Kardiologii Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego: *Sport to zdrowie... co za dużo to niezdrowo?*

– prof. dr hab. n. med. Adam Reich, dyrektor Instytutu Nauk Medycznych, kierownik Zakładu i Kliniki Dermatologii Uniwersytetu Rzeszowskiego: *Słońce a zdrowie (w kontekście rozwoju nowotworów skóry, zwłaszcza w związku z uprawianiem sportu na wolnym powietrzu);*

– prof. dr hab. Zofia Ignasiak, Akademia Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu, Zakład Biostruktury: *Anatomiczny proces starzenia się organizmu w aspekcie sprawności fizycznej;*

– prof. dr hab. Tadeusz Stefaniak, prof. AWF, Akademia Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu, Zakład Dydaktyki Sportu: *Ocena zdolności motorycznych człowieka – ujęcie filo- i ontogenetyczne;*

– prof. dr hab. Tadeusz Koszczyk, Akademia Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu, przewodniczący Rady Szkoły Doktorskiej: *Uczenie i nauczanie ruchu w znaczeniu aktywności ruchowej.*

Ze swojej strony zapraszamy również do udziału w badaniach wszystkie chętne osoby. Wszelkie informacje dostępne na stronie: sprawnoscfizyczna.pl.

AZS Uniwersytet Rzeszowski z drużynowym medalem w klasyfikacji OPEN w biegach przełajowych

W pierwszą sobotę kwietnia w Supraślu rozegrane zostały Akademickie Mistrzostwa Polski w biegach przełajowych, w których udział wzięło ponad 600 biegaczy i biegaczek. Reprezentacja Uniwersytetu Rzeszowskiego pod wodzą dra Lesława Lassoty odniosła historyczny sukces, zajmując trzecie miejsce w klasyfikacji generalnej mężczyzn – srebrny medal w pionie Uniwersytetów.

Na podium w ogólnej klasyfikacji czekaliśmy ponad 20 lat. Podczas tegorocz-

nego czempionatu siłą drużyny okazał się mocny i wyrównany skład, który łącznie zdobył 4 medale. Nasi reprezentanci zajęli następujące miejsca:

Mężczyźni:

- 4. Patryk Marszałek (srebrny medal w pionie Uniwersytetów)
- 6. Michał Zieliń (brązowy medal w pionie Uniwersytetów)
- 24. Damian Kic
- 39. Hubert Sopol
- 52. Piotr Rojek

- 56. Dawid Fil
- 80. Michał Setlak

Kobiety:

- 26. Wiktoria Bigus
- 46. Karolina Ochyra
- 65. Dominika Pyrcz

Sztafeta mix: Karolina Ochyra, Wiktoria Bigus, Dawid Fil, Patryk Marszałek – 18 miejsce.

Serdeczne gratulacje!

Obóz szkoleniowy BON UR – Ustroń 2023

Iwona Tabaczek-Bejster

W dniach 11–18 lutego 2023 r. odbył się obóz szkoleniowy dla studentów z orzeczeniem o niepełnosprawności i wolontariuszy Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Podczas obozu część studentów odbyła szkolenie narciarskie w grupach o różnym stopniu zaawansowania. Osoby mające przeciwwskazania do jazdy na nartach spędzały czas równie aktywnie (spacery, nordic walking, tenis stołowy, bilard). Studenci korzystali również z kąpieli solankowych. Na obozie odbyły się też warsztaty z kompetencji miękkich oraz został przeprowadzony wykład na temat bezpieczeństwa w górach.

Wykład przedstawił p. Tomasz Puczyłowski – ratownik Grupy Beskidzkiej GOPR. Podczas obozu zorganizowana została wycieczka do Wisły, gdzie studenci między innymi odwiedzili galerię „Sportowe trofea Adama Małysza” oraz zobaczyli skocznię narciarską. Studenci wzięli również udział w kuligu oraz kolacji z regionalną muzyką. Obóz kolejny raz zakończył się bez żadnych kontuzji, za co należą się podziękowania kadrze.

Niedługo po obozie, na którym studenci szlifowali swoje umiejętności narciarskie, w dniach 2–4 marca 2023 r. w Poroninie odbyły się Integryjne Mistrzostwa Polski AZS w Narciar-

stwie Alpejskim i Snowboardzie. BON i Klub Uczelniany AZS UR reprezentowało dwoje studentów: Wioletta Bator (studentka I roku studiów magisterskich kierunku dziennikarstwo) oraz Paweł Biernacki (student VI roku kierunku lekarskiego). Zarówno student, jak i studentka zajęli drugie miejsca w swoich kategoriach. Był to udany debiut reprezentantów UR na tego typu imprezie. Należy dodać, że Wioletta Bator uczyła się jazdy na nartach podczas obozów szkoleniowych organizowanych przez BON UR. Gratulujemy sukcesu!

II miejsce reprezentacji Uniwersytetu Rzeszowskiego w Akademickich Mistrzostwach Podkarpacia w piłce siatkowej mężczyzn

W niedzielę 5 marca 2023 r. w obiektach Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania – Kampus Kielnarowa rozegrany został turniej piłki siatkowej mężczyzn Akademickich Mistrzostw Podkarpacia 2022/23.

Bardzo dobrze – zajmując II miejsce – zaprezentowali się reprezentanci Uniwersytetu Rzeszowskiego, którzy tym razem wystąpili w barwach Klubu Uczelnianego AZS UR. W kolejnych meczach pokonali oni drużyny PWST-E Jarosław (2:0), UP Sanok (2:0),

WSliZ Rzeszów (2:0) oraz po emocjonującym tie breaku Politechnikę Rzeszowską (2:1).

Niepokonana w całym turnieju okazała się drużyna PANS Krosno.

Reprezentacja Uniwersytetu Rzeszowskiego:

Curzytek Michał, Nowak Rafał, Rzeżgocki Karol, Krzanowski Gabriel, Kozek Bartłomiej, Gąsior Piotr, Kałucki Kacper, Kozłowski Kamil, Charzewski Maciej, Lasocki Bartek, Trawka Filip,

Babik Patryk, Kufel Krzysztof, Kij Radosław, Skubicki Wojciech, Czaja Dominik, Biskup Tomasz, Szpanelewski Kacper, Herda Jakub, Róg Patryk, Bąk Tomasz, Głuszko Mikołaj, Kowalski Bartek, Siuta Arkadiusz, Pyrak Mateusz, Dymowski Sebastian, Stareńczak Hubert

II miejsce zapewniło awans do półfinału Akademickich Mistrzostw Polski, którego organizatorem będzie UEK Kraków. Termin zawodów ustalony został na 20–23 kwietnia 2023 r.

Srebro dla Uniwersytetu Rzeszowskiego

Miłosz Szczudło

W dniach od 10 do 12 marca w budynkach Politechniki Bydgoskiej odbyły się Akademickie Mistrzostwa Polski w szachach. Uniwersytet Rzeszowski reprezentowała silna drużyna w składzie: Miłosz Szpar, Adrian Miąsik, Piotr Sygulski, Wojciech Urbański, Michał Drożdżał, Barbara Trybowska, Anna Winter, Agnieszka Łuka oraz opiekun Miłosz Szczudło. Rywalizacja miała formę turnieju indywidualnego oraz drużynowego. Obydwa składały się z 9 rund, a przeciwników dobierano systemem szwajcarskim bardzo często występującym w tego typu turniejach. Każda partia trwała odpowiednio 10 lub 15 minut z doliczonym czasem dwóch lub

pięciu sekund w zależności od rodzaju turnieju. W rywalizacji wzięło udział 347 zawodników z 49 uczelni. Zawodnicy reprezentowali aż pięć różnych federacji, a średni ranking turnieju wynosił 1588 punktów.

W turnieju indywidualnym srebrny medal w pionie uniwersytetów zdobył Miłosz Szpar. Z bardzo dobrej strony zaprezentował się Adrian Miąsik, który zajął bardzo wysokie 6 miejsce. W turnieju indywidualnym brali również udział: Piotr Sygulski, Wojciech Urbański, Michał Drożdżał oraz Miłosz Szczudło. W turnieju kobiet bardzo dobrze zaprezentowała się Barbara Trybowska, która w pionie uniwersytetów

zajęła 10 miejsce. Oprócz niej wystąpiła Anna Winter oraz Agnieszka Łuka. W sobotnie popołudnie rozpoczęła się rywalizacja drużynowa. Podczas drugiej rundy sensacyjnie nasza drużyna pokonała zdecydowanego faworyta – Akademię Leona Koźmińskiego z Warszawy, późniejszego triumfatora.

„To były niezapomniane chwile” – relacjonuje opiekun. Rozpoczęło się co prawda od porażki Wojtka, ale później było już tylko lepiej. Od stołu kolejno odchodzili nasi zawodnicy, zostawiając swojego króla lub obu na środku szachownicy, czyli sygnalizując zwycięstwo lub remis w partii. Barbara zremisowała ze świeżo upieczoną Mistrzynią Polski Kobiet Julią Antolak. Prawdziwy sygnał, że zwycięstwo jest w zasięgu, dał drużynie Michał, który wygrał na piątej szachownicy. Zaraz po nim wygrał lider Miłosz Szpar. Zostały dwie partie i UR był w bardzo komfortowej sytuacji. Wykorzystał to Piotr,

który wygrał, a jako ostatni remisem zakończył Adrian. „Pokonanie tak mocnego rywala w drugiej rundzie dodało nam skrzydeł” – relacjonuje trener, a Michał Drożdżał dodaje: „musiałem zaryzykować, grając teoretycznie niepoprawne otwarcie, gdyż stawką była wygrana z przyszłymi triumfatorami turnieju. Dzięki znajomości debiutu udało mi się zaskoczyć i pokonać wyżej notowanego przeciwnika. Po tej rundzie drużyna bardzo mocno uwierzyła w siebie, ale w kolejnych rundach trafiała na bardzo mocne drużyny, a wyniki układały się różnie”. Turniej drużynowy ostatecznie zakończył się czwartym miejscem w klasyfikacji uniwersytetów, a w klasyfikacji generalnej udało się osiągnąć „top ten”. Najlepsze przyszło na koniec: w klasyfikacji generalnej obu turniejów (indywidualny + drużynowy) nasza drużyna zdobyła trzecie miejsce wśród uniwersytetów, ustępując uniwersytetom z Wrocławia

i Warszawy. „To był miło spędzony czas, a jednym z najważniejszych elementów drużynowych zawodów sportowych jest dobra atmosfera, tutaj jej nie brakowało. Wszyscy trzymaliśmy za siebie kciuki i dopingowaliśmy sobie co rundę (oczywiście po cichu!)” – wspomina Agnieszka Łuka.

Zawody odbywały się w Auditorium Novum na fordońskim kampusie, gdzie można było śledzić transmisję na żywo wraz z bardzo dobrym komentarzem ze studia zawodów w wykonaniu GM Zbigniewa Paklezy oraz IM Piotra Brodowskiego.

Serdecznie gratulujemy całej drużynie w składzie: Barbara Trybowska, Anna Winter, Agnieszka Łuka, Miłosz Szpar, Adrian Miąsik, Piotr Sygulski, Wojciech Urbański, Michał Drożdżał oraz opiekunowi Miłoszowi Szczudle. Liczymy na utrzymanie dobrej już passy podczas kolejnych AMP.

Akademicki
Związek
Sportowy

AKADEMICKIE
MISTRZOSTWA
POLSKI

BYDGOSZCZ
SZACHY
10-12.03.2023 R.

POLITECHNIKA
BYDGOSKA
im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich

Uniwersytet Rzeszowski
al. T. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów
tel.: +48 17 872 10 00 (centrala)
ur.edu.pl